

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

หลักสูตรฝึกอบรม

พระนักเทศน์ พุทธศิลป์

BUDDHIST ART PREACHER TRAINING

ธรรมะเข้าใจง่าย ศิลป์ขยายสองใจ
สื่อสารธรรมนำไปสู่สังคมวิไลสันติสุข

เทคนิคการเผยแพร่
พระพุทธศาสนายุคใหม่

เทคนิคการสร้างสมาธิ
ผ่านงานพุทธศิลป์

แก่นพระพุทธศาสนา
กับงานพุทธศิลป์

สร้างสรรค์งานศิลป์
สื่อสารธรรมอย่างมีพลัง

ปัญญา ศรัทธา ศิลปะ สื่อธรรมะเพื่อสังคม

หลักสูตรฝึกอบรมพระนักเทศน์พุทธศิลป์

โครงการวัดบันดาลใจ: พลิกฟื้นชุมชนด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์
และสุขภาวะทางปัญญา

ได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา
วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ภายใต้โครงการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา
และพัฒนา กำลังคนขั้นสูง ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๙

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

Nation Library of Thailand Cataloging in Publication Data

พระเทพวชิรสารบัณฑิต.

หลักสูตรฝึกอบรมพระนักเทศน์พุทธศิลป์ .-- พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๖๙.

๑๘๐ หน้า.

๑. ธรรมเทศนา. I. ราตรี วงศ์เครธา, ผู้วาดภาพประกอบ. II. ชื่อเรื่อง.

๒๕๔.๓๐๔

ISBN ๙๗๘-๖๑๖-๖๑๘-๑๘๓-๘

ผู้ทรงคุณวุฒิ: พระสุธีวรบัณฑิต, ผศ.ดร. พระครูปริยัติเจติยานุรักษ์, ผศ.ดร.

พระวิสิทธิ์ ฐิตวิสิทธิ์, ผศ.ดร. พระครูพิสุทธินิพนธ์ศาสนศาสตร์

พระครูธีรสุตพจน์, ดร.

บรรณาธิการ: พระเทพวชิรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

ผู้ช่วยบรรณาธิการ: พระครูสังฆวิริยกิจ, รศ.ดร.

พระครูพิลาสธรรมมาร, รศ.ดร. พระมหาธณัฏฐพงศ์ สุพรหมปณฺโญ, ผศ.ดร.

พระอธิวัฒน์ รตนวณฺโณ, ดร. รศ.ดร.กมลาศ ภูวนาธิพงษ์

รศ.ดร.อภิรมย์ สีดาคำ ผศ.ดร.อำนาจ ชัดวิชัย

ดร.พิสิฐ โคตรสุโพธิ์ ดร.บุญช่วย คูใจ

ดร.ทินกร จูเรือน อาจารย์กิตติ์ ขวัญนาค

อาจารย์อ้อมตะวัน สารพันธ์ อาจารย์กฤษณายุทธ เต๊ะจ๊ะดี

นายภัชรบด ฤทธิ์เต็ม ดร.จันทร์สม์ ตาปูลิง

ออกแบบปก: นางสาวราตรี วงศ์ไครา

พิมพ์ครั้งแรก: ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๙

จำนวนพิมพ์: ๓๐๐ เล่ม

จำนวนหน้า: ๑๘๐ หน้า

พิมพ์ที่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๗๙ ม.๑ ต.ลำไทร อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา

๑๓๑๗๐ โทร. ๐๓๕-๒๔๘๐๐๐ ต่อ ๘๗๗๓

<http://pbs.mcu.ac.th>

Email Address : info@mcuprint.com

“ศิลป์สถานเสียง สำเนียงธรรม นำใจรู้
คำเทศน์ชู สู้ปัญญา พาพ้นทุกข์
งามถ้อยคำ ล้ำคุณค่า กว่าความสุข
ปลุกจิตลูก สู้หนทาง แห่งนิพพาน”

คำนำ

การนำหลักสูตรฝึกอบรมพระนักเทศน์พุทธศิลป์ไปใช้ในการจัดการอบรมนั้น จำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจใน “แก่นของธรรม” ควบคู่กับ “ศิลป์แห่งการถ่ายทอด” อย่างลุ่มลึก มิใช่เพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงทฤษฎีเท่านั้น หากแต่ต้องมุ่งเน้นให้ผู้เข้าอบรมได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ผ่านกระบวนการฝึกฝนอย่างเป็นลำดับขั้น จากพื้นฐานสู่การปฏิบัติจริง โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การพัฒนา “พระนักเทศน์” ให้เป็นผู้มีทั้งปัญญาในธรรม และมีศิลปะในการสื่อสารที่สามารถเข้าถึงจิตใจของผู้ฟังได้อย่างแท้จริง ในระยะแรกของการอบรม ควรมุ่งเน้นการวางรากฐานทางความคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมที่สำคัญ ตลอดจนบทบาทและจริยธรรมของพระนักเทศน์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมตระหนักถึงคุณค่าและความรับผิดชอบของการทำหน้าที่ถ่ายทอดพระธรรมคำสอน อันเป็นภารกิจที่ต้องอาศัยทั้งความรู้ ความเข้าใจ และความบริสุทธิ์แห่งเจตนา ควบคู่กันไป จากนั้นจึงเข้าสู่กระบวนการพัฒนาทักษะด้านพุทธศิลป์ ซึ่งครอบคลุมทั้งการใช้ภาษา การเรียบเรียงเนื้อหา การใช้น้ำเสียง จังหวะ และลีลาการนำเสนอ ตลอดจนการประยุกต์ใช้ศิลปะการเล่าเรื่องและอุปมาอุปไมย เพื่อทำให้ธรรมะที่ลึกซึ้งกลายเป็นสิ่งที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

หัวใจสำคัญของการอบรมตามหลักสูตรนี้อยู่ที่ “การฝึกปฏิบัติ” ซึ่งควรได้รับการออกแบบให้ผู้เข้าอบรมได้มีโอกาสทดลองเทศน์ในสถานการณ์ที่หลากหลาย ทั้งในรูปแบบการฝึกหน้าชั้น การจำลองสถานการณ์จริง และการนำเสนอผลงานเทศน์อย่างเป็นระบบ โดยมีคณาจารย์หรือวิทยากรทำหน้าที่

เป็นกัลยาณมิตร คอยให้คำแนะนำ ชี้แนะ และสะท้อนผลการเรียนรู้ในลักษณะสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมเกิดการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มิใช่การตัดสินถูกผิด แต่เป็นการเสริมสร้างศักยภาพให้เติบโตอย่างมั่นคง

นอกจากนี้ การจัดการอบรมควรให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงเนื้อหากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะในพื้นที่ล้านนา ซึ่งมีอัตลักษณ์ทางภาษาและศิลปวัฒนธรรมที่โดดเด่น การส่งเสริมให้ผู้เข้าอบรมสามารถใช้ภาษาท้องถิ่นอย่างเหมาะสม และนำทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งของการเทศน์ จะช่วยเพิ่มพลังในการสื่อสาร และทำให้ธรรมะเข้าถึงผู้ฟังได้อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

โดยสรุป การใช้หลักสูตรฝึกอบรมพระนักเทศน์พุทธศิลป์ให้เกิดประสิทธิผลนั้น ต้องดำเนินไปบนฐานของการบูรณาการระหว่าง “ศาสตร์” คือองค์ความรู้ทางธรรม และ “ศิลป์” คือทักษะการถ่ายทอด พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้เกิดการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง เมื่อทั้งสองส่วนนี้ประสานกันอย่างกลมกลืน ย่อมนำไปสู่การสร้างพระนักเทศน์ที่มีใช้เพียงผู้กล่าวถ้อยคำแห่งธรรม แต่เป็นผู้จุดประกายปัญญาและความตื่นรู้ในจิตใจของสาธุชนได้อย่างแท้จริง

พระเทพวัชรสารบัณฑิต และคณะ

พฤษภาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

๑. โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์.....	๗
๒. หลักการของหลักสูตร.....	๑๖
๓. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร.....	๑๙
๔. เนื้อหาของหลักสูตร.....	๒๐
๕. วิธีการปฏิบัติของหลักสูตรฝึกอบรม.....	๒๔
๖. สื่อที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม.....	๒๗
๗. การวัดและการประเมินผล.....	๓๐
๘. กำหนดการในการอบรมของหลักสูตร.....	๓๒
๙. การฝึกอบรม: โมดูลที่ ๑ เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ยุคใหม่.....	๓๕
๑๐. การฝึกอบรม: โมดูลที่ ๒ เทคนิคการสร้างสมาธิผ่านงาน พุทธศิลป์.....	๖๓
๑๑. การฝึกอบรม: โมดูลที่ ๓ แก่นพระพุทธศาสนากับงานพุทธศิลป์..	๘๓
๑๒. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในหลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิต พระนักเทศน์พุทธศิลป์.....	๑๒๒
๑๓. แบบประเมินทักษะเชิงปฏิบัติการในหลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิต พระนักเทศน์พุทธศิลป์.....	๑๓๔
๑๔. บรรณานุกรม.....	๑๓๗
๑๕. คณะทำงาน.....	๑๔๔
๑๖. ภาคผนวก.....	๑๔๙

๑. โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์

การฝึกอบรม: โมดูลที่ ๑ เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่

องค์ประกอบของหลักสูตร และรายละเอียดของหลักสูตร

สาระสำคัญ : มุ่งให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้และทำความเข้าใจใน “แก่นของธรรม” และความสามารถในการปรับ “รูปแบบการสื่อสาร” ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่ผู้คนเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างฉับไว มีตัวเลือกมากมาย และมีเวลาจำกัดในการรับฟัง ดังนั้น การถ่ายทอดธรรมะจึงไม่อาจยึดติดอยู่กับรูปแบบเดิมเพียงอย่างเดียว แต่จำเป็นต้องพัฒนาเทคนิคการสื่อสารให้ทันสมัย เข้าใจง่าย และเข้าถึงจิตใจของผู้ฟังในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เคยโตมากับเทคโนโลยีดิจิทัล

วัตถุประสงค์ :

๑. เพื่อพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมยุคดิจิทัล

๒. เพื่อเสริมสร้างทักษะการสื่อสารและการประยุกต์ใช้พุทธศิลป์ในการถ่ายทอดธรรมะให้เข้าใจง่าย เข้าถึงผู้ฟัง และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

๓. เพื่อส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยยังคงรักษาความถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย

ระยะเวลา : ๑๘๐ นาที

- เนื้อหา :** ๑. หลักการและแนวคิดการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล
 ๒. เทคนิคการสื่อสารธรรมะให้เข้าใจง่ายและเข้าถึงผู้ฟัง
 ๓. การใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
 ๔. การสร้างการมีส่วนร่วมและการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์
 ๕. จริยธรรมและความถูกต้องในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

วิธีการ/กิจกรรม :

๑) กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการที่ ๑ บรรยายเรื่องการฝึกเทศน์สั้นโดยใช้ธรรมะกับศิลปะบูรณาการร่วมกัน โดย พระสุธีวัชรบัณฑิต, ผศ.ดร. รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่

๒) กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการที่ ๒ กิจกรรมวิเคราะห์-ถอดบทเรียน เปิดตัวอย่างการเทศน์ทั้งแบบดั้งเดิมและแบบร่วมสมัยให้ผู้เข้าอบรมช่วยกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดปรับปรุง เช่น ภาษา โครงเรื่อง เทคนิคดึงความสนใจ ฝึก “คิดเป็น วิเคราะห์เป็น” ก่อนนำไปปรับใช้ของตนเอง โดยพระนักเทศน์ธรรมมาสน์ทองภาคเหนือตอนบน

๓) กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการที่ ๓ กิจกรรมสร้างสื่อธรรมะแบ่งกลุ่มให้ผู้เข้าอบรมออกแบบสื่อธรรมะ เช่น คลิปสั้น ๑ นาที โพสต์ข้อความธรรมะ สคริปต์ไลฟ์สด แล้วนำเสนอผลงานต่อกลุ่มเน้น “ทำเป็น ใช้สื่อเป็น” ให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล โดย คณาจารย์ มจร และฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สื่อประกอบการฝึกอบรม : ๑. เอกสารประกอบการบรรยาย ๒. สื่อมัลติมีเดียและวิดิทัศน์ ๓. ใบงานกิจกรรม ๔. ตำราและหลักสูตรประกอบการเรียนรู้

การประเมินผล : ๑. การสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ๒. การประเมิน
ชิ้นงานและการนำเสนอ ๓. การทดสอบความรู้ความเข้าใจ ๔. การสะท้อนคิด
ของผู้เข้าฝึกอบรม

การฝึกอบรม: โมดูลที่ ๒ เทคนิคการสร้างสมาธิผ่านงานพุทธศิลป์

องค์ประกอบของหลักสูตร และรายละเอียดของหลักสูตร

สาระสำคัญ : มุ่งให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้และทำความเข้าใจใน “เทคนิคการ
สร้างสมาธิผ่านงานพุทธศิลป์” และความสามารถในการปรับ “รูปแบบการ
สื่อสาร” ให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ในยุค
ปัจจุบันที่สังคมขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและความหลากหลายทางวัฒนธรรม
การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาจำเป็นต้องปรับตัวให้เท่า
ทันกับการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย โดยเฉพาะคน
รุ่นใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จึงได้
เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาพระนักเทศน์ให้มีทักษะพุทธนวัตกรรมการ
วัดอุปประสงค์ :

๑. เพื่อพัฒนาความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างสมาธิ
ผ่านงานพุทธศิลป์

๒. เพื่อเสริมสร้างทักษะการสื่อสารระหว่างหลักธรรมทางศาสนา
และสุนทรียภาพทางพุทธศิลป์ให้เกิดสมาธิ

๓. เพื่อส่งเสริมการใช้เทคนิคใหม่ของนักเทศน์พุทธศิลป์ในการสร้างสมาธิที่เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดหลักธรรมและสร้างสุขภาวะทางปัญญาให้กับชุมชน

ระยะเวลา : ๑๘๐ นาที

เนื้อหา : เนื้อหาการอบรม

๑) การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมายในยุคดิจิทัลและการเลือกใช้สื่อให้เหมาะสม

๒) เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) เพื่อการเทศนาที่น่าสนใจและมีพลัง

๓) การใช้พุทธนวัตกรรมและสื่อมัลติมีเดียประกอบการเผยแพร่ธรรม

๔) การสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังและการตอบคำถามธรรมะในโลกออนไลน์

วิธีการ/กิจกรรม :

โครงการนี้มุ่งเน้นการบูรณาการระหว่างหลักธรรมทางศาสนา และสุนทรียภาพทางพุทธศิลป์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารธรรมะอย่างสร้างสรรค์ พุทธศิลป์กรรมไม่ได้เป็นเพียงความสวยงามทางวัตถุ แต่ยังเป็นสื่อกลางที่ช่วยถ่ายทอดหลักธรรมและสร้างสุขภาวะทางปัญญาให้กับชุมชน การสร้างนักเทศน์พุทธศิลป์จะช่วยพลิกฟื้นชุมชนด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และทำให้พุทธศาสนาเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว เข้าถึงง่าย และสงบเย็นผ่านกระบวนการทางศิลปะและสมาธิ

สื่อประกอบการ ฝึกอบรม : ๑. เอกสารประกอบการบรรยาย ๒. สื่อ
มัลติมีเดียและวีดิทัศน์ ๓. ใบงานกิจกรรม ๔. ตำราและหลักสูตรประกอบการ
เรียนรู้

การประเมินผล : ๑. การสังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ๒. การประเมิน
ชิ้นงานและการนำเสนอ ๓. การทดสอบความรู้ความเข้าใจ ๔. การสะท้อนคิด
ของผู้เข้าฝึกอบรม

การฝึกอบรม: โมดูลที่ ๓ แก่นพระพุทธศาสนากับงานพุทธศิลป์

องค์ประกอบของหลักสูตร และรายละเอียดของหลักสูตร

สาระสำคัญ : โมดูลที่ ๓ เรื่อง “แก่นพระพุทธศาสนากับงานศิลป์” โครงการ
บัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์ โมดูลนี้เป็นการยกระดับการเรียนรู้
พระพุทธศาสนาให้ก้าวข้ามจากการอธิบายธรรมะเชิงคำสอนไปสู่การสื่อ
ธรรมะผ่านศิลปะร่วมสมัย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจแก่นแท้ของ
พระพุทธศาสนา แล้วนำมาแปลงเป็นรูปแบบงานสร้างสรรค์ที่เข้าถึงหัวใจผู้คน
ในยุคดิจิทัล หัวใจสำคัญของโมดูล คือการเชื่อมพุทธธรรมเข้ากับพุทธศิลป์
อย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ และมรรค
มีองค์ ๘ เป็นฐานคิด แล้วต่อยอดสู่การออกแบบสื่อศิลป์หลากหลายรูปแบบ
ไม่ว่าจะเป็นงานภาพ วิดีโอ ดนตรี การเล่าเรื่องเชิงสื่อดิจิทัล ไปจนถึงสื่อสร้าง
ประสบการณ์ (interactive media) ที่ช่วยให้ธรรมะจับต้องได้ และรู้สึกได้
มากขึ้น

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา และสามารถนำหลักธรรมสำคัญมาเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์งานพุทธศิลป์ในรูปแบบร่วมสมัยได้อย่างถูกต้องและมีความหมาย

๒. เพื่อพัฒนาทักษะพุทธนวัตกรรมในการออกแบบและผลิตสื่อพุทธศิลป์ เพื่อใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

๓. เพื่อส่งเสริมการใช้พุทธศิลป์เป็นเครื่องมือในการสร้างสุขภาวะทางปัญญา และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนผ่านแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

ระยะเวลา ๑๘๐ นาที

เนื้อหา

เนื้อหาของโมดูลนี้มุ่งบูรณาการพระพุทธศาสนากับงานศิลป์ร่วมสมัย เพื่อพัฒนาทักษะพุทธนวัตกรรม การสื่อสารธรรมะ และการสร้างคุณค่าทางสังคมอย่างยั่งยืน โดยแบ่งสาระสำคัญออกเป็น ๓ ส่วนหลัก ดังนี้

๑. แก่นพระพุทธศาสนากับการตีความเชิงศิลป์ ผู้เรียนศึกษาแก่นธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ มรรคมีองค์ ๘ และหลักพุทธจริยธรรม แล้วฝึกการตีความใหม่ในเชิงศิลปะ เพื่อให้เข้าใจธรรมะในมิติที่ลึกซึ้งและร่วมสมัยมากขึ้น เนื้อหามุ่งให้ผู้เรียนสามารถแปลงหลักธรรมเชิงนามธรรมให้กลายเป็นภาพ สัญลักษณ์ เรื่องเล่า หรือประสบการณ์ทางศิลป์ที่เข้าถึงง่าย แต่ยังคงสาระทางปัญญาอย่างครบถ้วน

๒. พุทธนวัตกรรมและการสร้างสื่อพุทธศิลป์ร่วมสมัย เนื้อหาส่วนนี้ เน้นการพัฒนาทักษะการออกแบบและผลิตสื่อพุทธศิลป์ในยุคดิจิทัล เช่น สื่อ ภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก แอนิเมชัน พอดแคสต์ และสื่อออนไลน์ ผู้เรียนจะได้ ฝึกกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ (creative thinking) การเล่าเรื่อง (storytelling) และการออกแบบสื่อ (media design) เพื่อใช้ธรรมะเป็น แกนกลางในการสื่อสาร เป้าหมายคือการทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามี ชีวิต และ เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีพลังและร่วมสมัย

๓. พุทธศิลป์กับสุขภาวะทางปัญญาและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื้อหา ส่วนนี้เชื่อมโยงพุทธศิลป์กับการพัฒนาสังคม โดยเน้นบทบาทของศิลปะในการ สร้างสุขภาวะทางปัญญา คือการทำให้ผู้คนเกิดความเข้าใจชีวิต มีสติ และ สมดุลทางจิตใจ พร้อมกันนี้ยังนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนางานพุทธศิลป์เป็นทุนทางวัฒนธรรม เช่น ผลิตภัณฑ์ศิลป์ งานออกแบบ สื่อชุมชน หรือกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธรรมะ สิ่ง เหล่านี้ช่วยสร้างรายได้ ควบคู่กับการฟื้นฟูคุณค่าทางจิตใจและวัฒนธรรมของ ชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีการ/กิจกรรม

การจัดการเรียนรู้ในโมดูลนี้เน้น “ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing)” ควบคู่กับการคิดเชิงพุทธนวัตกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำธรรมะ ไปสร้างสรรค์งานศิลป์และสื่อสารได้จริง โดยมีกิจกรรมหลักดังนี้

๑. กิจกรรมวิเคราะห์แก่นธรรมเพื่อสร้างแนวคิดศิลป์ ผู้เรียนศึกษา หลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ และมรรคมีองค์ ๘ ทำกิจกรรม ตีความธรรมะเป็นภาพและสัญลักษณ์ โดยแบ่งกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ว่าแต่ละ

หลักธรรมสามารถสื่อเป็นภาพ เสียง หรือเรื่องเล่าได้อย่างไร แล้วสรุปเป็น Mind Map พุทธศิลป์ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการสร้างงาน

๒. กิจกรรมออกแบบพุทธศิลป์และสื่อสร้างสรรค์ ผู้เรียนเลือกหัวข้อธรรมะ ๑ เรื่อง แล้วพัฒนาเป็นผลงานพุทธศิลป์ ฝึกกระบวนการออกแบบ เช่น การเขียน Storyboard, การวางโครงเรื่อง, การเลือกสัญลักษณ์ และการกำหนดรูปแบบสื่อ ผลิตผลงานจริง เช่น คลิปวิดีโอสั้นธรรมะ อินโฟกราฟิกธรรมะ ภาพศิลป์เชิงสัญลักษณ์ หรือสื่อดิจิทัลเชิงเล่าเรื่อง นำเสนอผลงานต่อกลุ่ม พร้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง

๓. กิจกรรมพุทธศิลป์เพื่อชุมชนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ลงพื้นที่หรือจำลองบริบทชุมชน เพื่อศึกษาทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ออกแบบแนวคิดพุทธศิลป์เพื่อชุมชน เช่น นิทรรศการธรรมะ งานศิลป์วัด หรือสื่อประชาสัมพันธ์ชุมชน จัดกิจกรรม Creative Showcase นำเสนอผลงานต่อชุมชนหรือเวทีวิชาการ สะท้อนผลการเรียนรู้ว่า งานศิลป์สามารถสร้างทั้งคุณค่าทางจิตใจและคุณค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างไร

๔. กิจกรรมสะท้อนคิดและพัฒนาปัญญา (Reflection) ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนคิด (Reflection Journal) หลังทำกิจกรรมทุกช่วง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงสนทนา (Dhamma Dialogue) ว่า ศิลปะช่วยให้เข้าใจธรรมะลึกซึ้งขึ้นอย่างไร สรุปบทเรียนร่วมกันว่า ธรรมะกับศิลป์ ได้เครื่องมือพัฒนาปัญญาและสังคม

สื่อการฝึกอบรม

สื่อการฝึกอบรมในโมดูลนี้ถูกออกแบบให้รองรับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning) และการสร้างพุทธรัตกรรมอย่างครบวงจร ครอบคลุมทั้งการคิด การออกแบบ และการผลิตผลงานจริง

การประเมินผล : การประเมินผล

การประเมินผลในโมดูลนี้มุ่งเน้นประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยวัดทั้งความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการปฏิบัติ และคุณค่าทางพุทธศิลป์ที่เกิดขึ้นจริงจากผลงานผู้เรียน

“หน้าที่ของบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์

คือ การมองทะลุจาก

รูปธรรม (จิตรกรรม, ประติมากรรม,

สถาปัตยกรรม) ไปสู่

นามธรรม (ธรรมะ, ความดี, คุณภาพชีวิต)

ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังสิ่งเหล่านั้น”

๒. หลักการของหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์นั้นได้รับการออกแบบขึ้นในฐานยุทธศาสตร์การยกระดับสมรรถนะ (Competency Upskilling) สำหรับพุทธนวัตกรอย่างมีนัยสำคัญ โดยเป็นการต่อยอดและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ผ่านกระบวนการบ่มเพาะจากโครงการในปิงบประมาณ ๒๕๖๗ ซึ่งได้สร้างบัณฑิตพระนักเทศน์ที่มีความสามารถในการเทศน์ การอภิปรายเชิงวิชาการ และการสร้างแรงบันดาลใจเป็นที่ประจักษ์แล้วนั้น โมดูลนี้จึงมิใช่การเริ่มต้นจากศูนย์ แต่เป็นการนำพุทธนวัตกรกลุ่มเดิมหรือกลุ่มใหม่ที่มีพื้นฐานดังกล่าว มาสู่มิติใหม่ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ลึกซึ้งและสอดคล้องกับบริบทของสังคมร่วมสมัยมากยิ่งขึ้น โดยมีแกนกลางคือการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (Paradigm Shift) จากการสื่อสารธรรมะที่เน้นวจนภาษา (Verbal Language) เป็นหลัก ไปสู่การสื่อสารผ่านสุนทรียประสบการณ์ (Aesthetic Experience) โดยมีพุทธศิลป์เป็นเครื่องมือสำคัญ โมดูลนี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานที่ว่า ในยุคที่ผู้คนถูกท่วมท้นด้วยข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสูงสุดคือการสื่อสารที่สามารถสร้างการมีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional Engagement) และเปิดพื้นที่ให้ผู้รับสารได้ค้นพบความหมายด้วยตนเอง ศิลปะจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือประดับหรือเพื่อความสวยงาม แต่เป็นภาษาแห่งธรรม (Dharma Language) อีกรูปแบบหนึ่ง

สามารถนำไปสู่สภาวะของสมาธิ (Concentration) การใคร่ครวญภายใน (Self-reflection) และการเข้าถึงความสงบทางจิตวิญญาณได้โดยตรง ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านการลงมือปฏิบัติ (Learning by Doing) และการสัมผัสเชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) กระบวนการของโมดูลนี้จึงเป็นการพัฒนาสุนทรียเทศนา ซึ่งเป็นนวัตกรรมการสอนและการเทศน์ที่บูรณาการหลักธรรมเข้ากับกระบวนการทางศิลปะ เพื่อให้ผู้เรียนและผู้ฟังไม่ได้เป็นเพียงผู้รับสาร (Receiver) แต่เป็นผู้ร่วมสร้างประสบการณ์ (Co-creator) ไปพร้อมกัน การดำเนินงานจะมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นทักษะการนำศิลปะมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมทางศาสนา เช่น การวาดภาพภาวนา การปั้นดินเพื่อฝึกสมาธิ หรือการใช้ศิลปะการแสดงร่วมสมัยในการถ่ายทอดเรื่องราวชาดก ผลลัพธ์ที่คาดหวังจึงไม่ใช่เพียงการสร้างพุทธนวัตกรที่สามารถเทศน์อย่างไพเราะ แต่คือการสร้างวิทยากรกระบวนการเชิงสุนทรียะ (Aesthetic Facilitator) ที่สามารถออกแบบและนำกิจกรรมการเรียนรู้ธรรมะผ่านศิลปะได้อย่างเชี่ยวชาญ ซึ่งถือเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่อาจรู้สึกห่างเหินจากการเทศน์ในรูปแบบดั้งเดิม การยกระดับในครั้งนี้จึงเป็นการติดต่อวาระทางปัญญาและทักษะให้กับพุทธนวัตกร เพื่อให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจเชิงรุกได้อย่างสร้างสรรค์และทรงพลังยิ่งขึ้น

หลักสูตรนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนานิสิตใน ๔ มิติสำคัญ ได้แก่ ๑) มิติด้านความรู้ (Knowledge) เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในแก่นของเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ ๒) มิติด้านทักษะ (Skill) เพื่อเสริมสร้างทักษะ

จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ ผ่านการเรียนรู้แบบ Active Learning ๓) มิติด้านเจตคติ (Attitude) เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเป็นนักเทศน์พุทธศิลป์และค่านิยมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และ ๔) มิติด้านบุคลิกภาพ (Character) เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพที่งดงาม สง่า ตามแบบอย่างของสมณสาธูป ซึ่งการพัฒนา นิสิตใน ๔ มิติข้างต้นจะช่วยสร้างบัณฑิตที่มีความรอบรู้สามารถประยุกต์ใช้ และเผยแผ่ธรรมะได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และสร้างสรรค์ ตอบโจทย์ผู้ฟังยุคใหม่ ผ่านช่องทางสุนทรียประสบการณ์ในงานพุทธศิลป์ของไทยซึ่งจะเป็นการสืบสาน รักษา และต่อยอดมรดกวัฒนธรรมอันล้ำค่าของพระพุทธศาสนา สร้างพระนักเทศน์ นักวิชาการ และนักสร้างแรงบันดาลใจรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่ธรรมผ่านงานพุทธศิลป์ต่อไปในอนาคต

กระบวนการฝึกอบรมและกิจกรรมในหลักสูตรนี้ได้รับการออกแบบให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของนิสิตอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ จิตใจ และบุคลิกภาพ บนพื้นฐานแห่งความเข้าใจหลักธรรมอย่างลึกซึ้ง ควบคู่กับการบูรณาการ “พุทธศิลป์” อันงดงาม ทั้งในมิติของภาษา เสียง สีสัน และรูปแบบการนำเสนอ เพื่อเสริมพลังการสื่อสารธรรมให้มีชีวิตชีวาและเข้าถึงจิตใจผู้ฟังอย่างลึกซึ้ง นิสิตจะได้รับการฝึกให้คิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ สามารถถ่ายทอดหลักธรรมผ่านศิลปะแห่งการเทศน์อย่างสร้างสรรค์ มีเอกลักษณ์ และสอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัย พร้อมทั้งปลูกฝังจิตสำนึกแห่งการนำความรู้ไปใช้เพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่นและส่วนรวมตามแนวทางแห่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงบำเพ็ญเพียรเพื่อประโยชน์สุขของสรรพสัตว์

ผลลัพธ์ของการฝึกอบรมจึงมิใช่เพียงการสร้างนักเทศน์ หากแต่เป็นการหล่อหลอม “บัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์” ผู้มีปัญญาในธรรม งดงามในศิลป์ และเปี่ยมด้วยเมตตา สามารถประยุกต์ใช้พุทธศิลป์เป็นสื่อกลางในการเผยแผ่หลักธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดพลังในการดำรงรักษาพระพุทธศาสนา ควบคู่กับการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมไทย พร้อมทั้งร่วมสร้างสรรค์สังคมแห่งปัญญาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในวงกว้าง

๓. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

๓.๑ เพื่อสร้างเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมและการเทศน์เชิงพุทธศิลป์ได้อย่างถูกต้องตามพระไตรปิฎก และสามารถบูรณาการองค์ความรู้สู่การเผยแผ่ธรรมอย่างมีคุณภาพ แก่นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Knowledge)

๓.๒ เพื่อพัฒนาทักษะการเทศน์และการสื่อสารเชิงพุทธศิลป์ รวมถึงทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะการให้เหตุผลเชิงธรรม ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และทักษะดิจิทัล แก่นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Skill)

๓.๓ เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการเทศน์และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยใช้พุทธศิลป์เป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดธรรมอย่างมีคุณค่าและเหมาะสมกับบริบทสังคม แก่นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Attitude)

๓.๔ เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพตามสมณสาธูป ความสง่างามทางกาย วาจา และใจ อันสอดคล้องกับบทบาทของพระนักเทศน์พุทธศิลป์ แก่นิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (Character)

๔. เนื้อหาของหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์ ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งสิ้น ๓ วัน โดยมี รายละเอียด ของเนื้อหาในแต่ละวัน ดังนี้

วันที่หนึ่ง

เน้นการเรียนรู้ใน “โมดูลที่ ๑ เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุค ใหม่” ที่ใช้เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ การการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของผู้เข้าอบรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจ ผ่านการศึกษาองค์ประกอบและเทคนิคการเผยแผ่จากพระนักเทศน์ที่มี ชื่อเสียงทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ และการอภิปรายแลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนาเทคนิค การเทศน์ร่วมกันซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความสามารถ และความ มั่นใจในการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่าง น่าประทับใจ ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ในยุค สังคมที่เปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการ ๑ กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการที่ ๑ บรรยายเรื่อง “พุทธศิลป์กับ การเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย AI” เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความ

เข้าใจในเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากวิถีทัศน์ตัวอย่าง การฝึกปฏิบัติการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการแบ่งกลุ่ม การอภิปรายแลกเปลี่ยนเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการประยุกต์ใช้กับสังคมยุคใหม่ การสนทนากลุ่มกับพระนักเทศน์รุ่นเก่าและรุ่นใหม่เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์ และนำเสนอแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านการใช้สื่อโซเชียลมีเดียในรูปแบบที่สร้างสรรค์

วันที่สอง

เน้นการเรียนรู้ “โมดูลที่ ๒ เทคนิคการสร้างสมาธิผ่านงานพุทธศิลป์” โมดูลนี้เน้นการใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการฝึกจิตและเข้าถึงสมาธิ แต่จะต้องให้ม้องค์ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพุทธศิลปกรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรม เพื่อเป็นศึกษาพุทธศิลป์ในฐานะสื่อทางวิญญาณ (Spiritual Media) ที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงความสวยงามภายนอก แต่เป็นการจำลองสภาวะแห่งการตรัสรู้หรือหลักธรรมออกมาเป็นรูปธรรม เช่น พุทธลักษณะของพระพุทธรูปที่สื่อถึงความสงบระงับ หรือสถาปัตยกรรมเจดีย์ที่สื่อถึงลำดับขั้นของจิต” ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการ ๑ กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการที่ ๒ เทคนิคการสร้างสมาธิผ่านงานพุทธศิลป์ ที่ได้จากการวิเคราะห์ธรรมะผ่านรูปแบบศิลปะ ในบริบทของการฝึกอบรมพระนักเทศน์พุทธศิลป์ โดยการบรรยายและทำ Workshop ที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการผลิตชิ้นงานที่มีความสวยงามตามหลักทัศนศิลป์เท่านั้น แต่หัวใจสำคัญ คือ การใช้กระบวนการทางศิลปะเป็นอุปกรณ์ในการฝึกจิต

หรือที่เรียกว่า “ศิลปะภาวนา” (Art as Meditation) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนพื้นที่สร้างสรรค์ให้กลายเป็นพื้นที่ปฏิบัติธรรม พร้อมทั้งบรรยายเรื่อง “ตื่นรู้ ตื่นธรรมในการเผยแผ่ธรรมผ่านการเทศน์ด้วยงานพุทธศิลป์” เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างสมาธิผ่านงานพุทธศิลป์จากองค์ความรู้ที่ได้รับจากการฟังและทำกิจกรรม

วันที่สาม

เน้นการเรียนรู้ในโมดูลที่ ๓ เรื่อง “แก่นพระพุทธศาสนากับงานพุทธศิลป์” โครงการบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์ โมดูลนี้เป็นการยกระดับการเรียนรู้พระพุทธศาสนาให้ก้าวข้ามจากการอธิบายธรรมะเชิงคำสอนไปสู่การสื่อสารธรรมะผ่านศิลปะร่วมสมัย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา แล้วนำมาแปลงเป็นรูปแบบงานสร้างสรรค์ที่เข้าถึงหัวใจผู้คนในยุคดิจิทัล หัวใจสำคัญของโมดูล คือการเชื่อมพุทธธรรมเข้ากับพุทธศิลป์อย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ และมรรคมีองค์ ๘ เป็นฐานคิด แล้วต่อยอดสู่การออกแบบสื่อศิลปะหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นงานภาพ วิดีโอ ดนตรี การเล่าเรื่องเชิงสื่อดิจิทัล ไปจนถึงสื่อสร้างประสบการณ์ (interactive media) ที่ช่วยให้ธรรมะจับต้องได้ และรู้สึกได้มากขึ้น ในเชิงพุทธนวัตกรรม โมดูลนี้ช่วยให้พระนักเทศน์และผู้เรียนสามารถเปลี่ยนบทเทศน์แบบเดิมให้กลายเป็น ประสบการณ์ทางศิลปะที่กระแทกใจผู้ชม ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการ ๔ กิจกรรม ได้แก่

กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการ ๓ กิจกรรมบรรยาย หัวข้อ “แก่นพระพุทธศาสนากับงานพุทธศิลป์” เป็นการวิเคราะห์แก่นธรรมเพื่อสร้าง

แนวคิดศิลป์ ผู้เรียนศึกษาหลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ และ มรรคมืองค์ ๘ ทำกิจกรรมตีความธรรมะเป็นภาพและสัญลักษณ์ โดยแบ่งกลุ่ม ร่วมกันวิเคราะห์ว่าแต่ละหลักธรรมสามารถสื่อเป็นภาพ เสียง หรือเรื่องเล่าได้ อย่างไร แล้วสรุปเป็น Mind Map พุทธศิลป์ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการสร้าง งาน

กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการ ๔ กิจกรรมออกแบบพุทธศิลป์ และสื่อสร้างสรรค์ ผู้เรียนเลือกหัวข้อธรรมะ ๑ เรื่อง แล้วพัฒนาเป็นผลงาน พุทธศิลป์ ผูกกระบวนการออกแบบ เช่น การเขียน Storyboard, การวาง โครงเรื่อง, การเลือกสัญลักษณ์ และการกำหนดรูปแบบสื่อ ผลิตผลงานจริง เช่น คลิปวิดีโอสั้นธรรมะ อินโฟกราฟิกธรรมะ ภาพศิลป์เชิงสัญลักษณ์ หรือสื่อ ดิจิทัลเชิงเล่าเรื่อง นำเสนอผลงานต่อกลุ่ม พร้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง

กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการ ๕ กิจกรรมพุทธศิลป์เพื่อชุมชน และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ลงพื้นที่หรือจำลองบริบทชุมชน เพื่อศึกษาทุน วัฒนธรรมท้องถิ่น ออกแบบแนวคิดพุทธศิลป์เพื่อชุมชน เช่น นิทรรศการ ธรรมะ งานศิลป์วัด หรือสื่อประชาสัมพันธ์ชุมชน จัดกิจกรรม Creative Showcase นำเสนอผลงานต่อชุมชนหรือเวทีวิชาการ สะท้อนผลการเรียนรู้ว่า งานศิลป์สามารถสร้างทั้งคุณค่าทางจิตใจและคุณค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างไร

กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการ ๖ กิจกรรมสะท้อนคิดและพัฒนา ปัญญา (Reflection) ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนคิด (Reflection Journal) หลังทำกิจกรรมทุกช่วง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงสนทนา (Dhamma Dialogue) ว่า ศิลปะช่วยให้เข้าใจธรรมะลึกซึ้งขึ้นอย่างไร สรุปบทเรียนร่วมกัน ว่า ธรรมะกับศิลป์ ได้เครื่องมือพัฒนาปัญญาและสังคม

การจัดเนื้อหาและกิจกรรมของหลักสูตรไว้เป็นลำดับขั้นตอน มีเป้าหมายสำคัญอีกประการ คือ การยกระดับสภาวะทางปัญญาของสังคมผ่านศิลปะที่ไม่เพียงให้ความงาม แต่ยังปลูกให้เกิดการคิด พิจารณา และเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริง ศิลปะในแต่ละโมดูลนี้จึงไม่ใช่เพียงความบันเทิง แต่เป็นเครื่องมือทางปัญญาที่ช่วยเยียวยาจิตใจและสร้างความสงบภายในมิติของชุมชน รวมไปถึงการประยุกต์ใช้ไปจนถึงการเรียนรู้เทคนิคการสร้างแรงบันดาลใจและสร้างสรรค์เนื้อหายุคใหม่ จะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมพัฒนาดตนเองได้อย่างรอบด้าน และเป็นระบบ ก่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

๕. วิธีการปฏิบัติของหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ใช้วิธีการฝึกอบรมที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้พัฒนาทั้งความรู้ ทักษะ เจตคติและบุคลิกภาพอย่างครบถ้วนสามารถนำไปใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

๕.๑ การบรรยาย (Lecture) เป็นการถ่ายทอดความรู้จากวิทยากรไปสู่ผู้เข้ารับการอบรม ผ่านการอธิบาย ยกตัวอย่าง และตอบข้อซักถาม ซึ่งจะใช้ในการสอนเนื้อหาที่เป็นแก่นธรรม หลักการ และทฤษฎีสำคัญ เช่น การบรรยายเรื่อง พุทธศิลป์กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วย AI ตื่นรู้ ตื่นธรรม ในการเผยแผ่ธรรมผ่านการเทศน์ด้วยงานพุทธศิลป์ และแก่นพระพุทธศาสนา

กับงานพุทธศิลป์ที่เป็นการวิเคราะห์แก่นธรรมเพื่อสร้างแนวคิดด้านพุทธศิลป์ เป็นต้น

๕.๒ การอภิปรายกลุ่ม (Group Discussion) เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ประสบการณ์ และมุมมองระหว่างผู้เข้ารับการอบรม ภายใต้ประเด็นหัวข้อที่กำหนด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ การสะท้อนคิด และการต่อยอดความคิดจากผู้อื่น ซึ่งจะใช้ในกิจกรรมนี้จะเป็นการนำเสนอสิ่งที่ผู้เข้าอบรมอยากให้เกิด โดยการนำผลงานพุทธศิลป์มาเชื่อมโยงกับหลักธรรมให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น

๕.๓ การฝึกปฏิบัติ (Practice) เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ลงมือทำจริง ผ่านกิจกรรมและสถานการณ์ที่สร้างขึ้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง โดยมีการสังเกต ให้ข้อมูลป้อนกลับ และให้คำแนะนำจากวิทยากรควบคู่ไปด้วย ในการฝึกเทศน์โดยมีการออกแบบพุทธศิลป์และสื่อสร้างสรรค์ ผู้เรียนเลือกหัวข้อธรรมะ ๑ เรื่อง แล้วพัฒนาเป็นผลงานพุทธศิลป์ ฝึกกระบวนการออกแบบ เช่น การเขียน Storyboard, การวางโครงเรื่อง, การเลือกสัญลักษณ์ และการกำหนดรูปแบบสื่อ ผลิตผลงานจริง เช่น คลิปวิดีโอสั้นธรรมะ อินโฟกราฟิกธรรมะ ภาพศิลป์เชิงสัญลักษณ์ หรือสื่อดิจิทัลเชิงเล่าเรื่อง นำเสนอผลงานต่อกลุ่ม พร้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง เป็นต้น

๕.๔ การสาธิต (Demonstration) เป็นการแสดงให้เห็นขั้นตอนในการสะท้อนคิด หลังทำกิจกรรมทุกช่วง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงสนทนา ว่า ศิลปะช่วยให้เข้าใจธรรมะลึกซึ้งขึ้นอย่างไร สรุปบทเรียนร่วมกันว่า ธรรมะกับศิลป์ ได้เครื่องมือพัฒนาปัญญาและสังคม เป็นต้น

๕.๕ การระดมสมอง (Brainstorming) เป็นเทคนิคที่กระตุ้นให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ สร้างสรรค์และหลากหลาย โดย ไม่มีการตัดสินถูกผิดในกิจกรรม จากนั้นจึงนำความคิดเห็นเหล่านั้นมาถกเถียง จัดกลุ่ม และหาข้อสรุปร่วมกัน ซึ่งจะใช้ในกิจกรรมพุทธศิลป์เพื่อชุมชนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ลงพื้นที่หรือจำลองบริบทชุมชน เพื่อศึกษาทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ออกแบบแนวคิดพุทธศิลป์เพื่อชุมชน เช่น นิทรรศการธรรมะ งานศิลป์วัด หรือสื่อประชาสัมพันธ์ นำเสนอผลงานต่อชุมชนหรือเวทีวิชาการ สะท้อนผลการเรียนรู้ว่า งานศิลป์สามารถสร้างทั้งคุณค่าทางจิตใจ และคุณค่าทางเศรษฐกิจได้ เป็นต้น

๕.๖ การสะท้อนคิด (Reflection) เป็นการทบทวนและไตร่ตรองถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ สิ่งที่ยังสงสัย และสิ่งที่จะนำไปใช้ โดยการเขียนบันทึก การพูดคุย หรือการตอบคำถาม นอกจากจะช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเข้าใจลึกซึ้ง แล้วยังช่วยให้วิทยากรได้ทราบถึงผลการเรียนรู้ และปรับวิธีการสอนได้อย่างเหมาะสมอีกด้วย

การเลือกใช้วิธีการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาในแต่ละโมดูลเรียนรู้ รวมถึงการจัดลำดับกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน จะช่วยให้กระบวนการพัฒนาบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ยังควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการรับรู้ และการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และการเปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้มีส่วนร่วมแสดงออกอย่างเต็มที่ เพื่อให้การฝึกอบรมในหลักสูตรนี้เป็นประสบการณ์การ

เรียนรู้โดยตรง ที่มีคุณค่า น่าประทับใจ และสามารถนำไปต่อยอดสู่การปฏิบัติได้จริง ต่อไป

๖. สื่อที่ใช้ในหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีการใช้สื่อการฝึกอบรมที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้การถ่ายทอดความรู้และการฝึกฝนทักษะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถดึงดูดความสนใจ กระตุ้นการมีส่วนร่วม และสร้างความเข้าใจที่ถ่องแท้แก่ผู้เข้ารับการอบรม โดยสื่อที่ใช้ในหลักสูตรนี้ได้แก่

๖.๑ สื่อสิ่งพิมพ์ (Printed Media) ประกอบด้วย

๖.๑.๑ หนังสือ “หนังสือสูจิบัตรงานพุทธศิลป์” ที่รวบรวมองค์ความรู้และบทวิเคราะห์ผลงานพุทธศิลป์ผ่านหลักธรรมสำคัญ ในหนังสือสูจิบัตรงานพุทธศิลป์นี้ ใช้เพื่อประกอบการบรรยายในภาคทฤษฎี และเป็นแหล่งข้อมูลให้ผู้เข้าอบรมสามารถทบทวนและศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

๖.๑.๒ เอกสารประกอบการบรรยาย (Handouts) ที่สรุปเนื้อหาสาระสำคัญของการบรรยายในแต่ละหัวข้อ พร้อมแผนภาพ ตาราง และกราฟิกที่ช่วยให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าอบรมสามารถติดตามและจดบันทึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๖.๑.๓ ใบงาน (Worksheets) และแบบฝึกหัด (Exercises)

ที่ใช้ในการทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ใบงานการวิเคราะห์ แบบฝึกหัดการเขียน โครงเรื่องเทศน์ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ และสะท้อนการเรียนรู้ของตนเอง

๖.๒ สื่อวีดิทัศน์ (Video Media) ประกอบด้วย

๖.๒.๑ วีดิทัศน์ตัวอย่างในสื่อพุทธศิลป์ ทั้งของศิลปินที่มีชื่อเสียงในอดีตและปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้เทคนิค วิธีการ และองค์ประกอบของผลงานพุทธศิลป์เพื่อนำมาเป็นแก่นในการเทศน์เป็นแบบอย่างที่ดี สามารถนำมาวิเคราะห์ อภิปราย และประยุกต์ใช้ได้

๖.๒.๒ วีดิทัศน์นำเสนอเนื้อหา เช่น วีดิทัศน์ปฐมนิเทศ หลักสูตร วีดิทัศน์กรณีศึกษา และวีดิทัศน์สรุปบทเรียน เพื่อใช้ประกอบการบรรยายให้น่าสนใจ ชัดเจน และจดจำง่ายขึ้น

๖.๒.๓ วีดิทัศน์ที่ผลิตโดยผู้เข้าอบรม จากการทำกิจกรรมฝึกเทศน์พุทธศิลป์ และการสร้างสรรค์คอนเทนต์เผยแพร่ธรรมะ เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เห็นพัฒนาการของตนเอง รวมทั้งให้เพื่อนและวิทยากรได้ชมและแสดงความคิดเห็น อันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

๖.๓ สื่อมัลติมีเดีย (Multimedia) ประกอบด้วย

๖.๓.๑ สื่อนำเสนอ (Presentation Media) เช่น PowerPoint, Prezi ที่ออกแบบให้มีภาพ เสียง ข้อความ ภาพเคลื่อนไหว และวีดิโอประกอบการบรรยายในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้น่าติดตาม น่าสนใจ และสร้างอรรถรสในการเรียนรู้

๖.๓.๒ สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เช่น Facebook, YouTube, TikTok ที่ใช้เป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานของผู้เข้าอบรม ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงกว้าง สร้างชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์ และขยายการเผยแพร่ธรรมะสู่สาธารณะ

๖.๔ สื่อบุคคล (Personal Media) ได้แก่ พระวิทยากร คณาจารย์ และพระนักเทศน์ที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการสื่อสาร มีบุคลิกภาพที่ดี และมีประสบการณ์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา จะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ สานิตการปฏิบัติ และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เข้าอบรม นอกจากนี้ยังรวมถึงพระนักเทศน์รุ่นพี่ที่ผ่านการอบรมมาแล้ว ซึ่งจะมาแบ่งปันประสบการณ์และให้คำแนะนำแก่รุ่นน้อง

๖.๕ สื่อกิจกรรม (Activity Media) เป็นสื่อที่ผู้เข้าอบรมได้ลงมือปฏิบัติ สัมผัส และสร้างสรรค์ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น บทบาทสมมติ เกมและเพลง การทดลองเทศน์ผ่านงานพุทธศิลป์ตามโจทย์ที่กำหนด การออกแบบสื่อเผยแพร่ธรรมะในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้สึกสนุก ทำท่าย และมีส่วนร่วม ทำให้กระบวนการเรียนรู้มีชีวิตชีวาและน่าจดจำยิ่งขึ้น

การเลือกใช้สื่อการฝึกอบรมที่เหมาะสมกับเนื้อหา วัตถุประสงค์ และรูปแบบกิจกรรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ รวมทั้งการผสมผสานสื่อประเภทต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างลงตัว จะช่วยเสริมประสิทธิภาพการสอนและการเรียนรู้ในหลักสูตรนี้ให้บรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้สื่อเหล่านี้ยังเป็นแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่ผู้เข้าอบรมสามารถใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาตนเองต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง แม้จะสำเร็จหลักสูตรแล้วก็ตาม

๗. การวัดและการประเมินผล

ในหลักสูตรฝึกอบรมจะแบ่งการวัดและการประเมินผล ได้เป็น ๓ ส่วนคือ

๗.๑ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์

แบบทดสอบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมเกี่ยวกับเนื้อหาสาระสำคัญในหลักสูตร ทั้งในส่วนของแก่นพระนักเทศน์พุทธศิลป์ที่ปรากฏในหนังสือศูนย์จิตต์รงานพุทธศิลป์ หลักการและเทคนิคการเทศน์ และแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างแรงบันดาลใจ โดยแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ ๔ ตัวเลือก จำนวน ๑๐ ข้อ ครอบคลุมจุดประสงค์การเรียนรู้ที่สำคัญของทุกหน่วยการเรียนรู้

ตอนที่ ๒ เป็นข้อสอบแบบอัตนัยชนิดบรรยายสั้น จำนวน ๙ ข้อ เพื่อวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้ความรู้ในการตอบคำถามเชิงบูรณาการ

ใช้เวลาทำแบบทดสอบทั้งสองตอนรวม ๖๐ นาที โดยมีสัดส่วนคะแนน ตอนที่ ๑ จำนวน ๑๐ คะแนน (ข้อละ ๑ คะแนน) และตอนที่ ๒ จำนวน ๙๐ คะแนน (ข้อละ ๑๐ คะแนน) รวมเป็น ๑๐๐ คะแนน และใช้เกณฑ์การผ่านที่ร้อยละ ๕๐ หรือ ๕๐ คะแนนขึ้นไป จึงจะถือว่ามีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระของหลักสูตรอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

ทั้งนี้ จะมีการทดสอบความรู้ของผู้เข้าอบรม ๒ ครั้ง คือ ก่อนการฝึกอบรม (Pre-test) เพื่อวัดความรู้พื้นฐานเดิม และหลังการฝึกอบรม (Post-test) เพื่อวัดความรู้ที่เพิ่มขึ้นหลังผ่านการเรียนรู้ตลอดหลักสูตร จากนั้นนำผลสอบทั้งสองครั้งมาเปรียบเทียบกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรมอย่างชัดเจน ข้อสอบที่ใช้ทดสอบทั้งสองครั้งจะเป็นข้อสอบชุดเดียวกัน เพื่อให้สามารถเทียบเคียงผลได้อย่างแม่นยำ แต่อาจสลับตำแหน่งข้อคำถามและตัวเลือกเพื่อลดผลของความจำจากการทำแบบทดสอบในครั้งแรก

ผลการทดสอบความรู้นี้ จะเป็นข้อมูลสำคัญที่แสดงให้เห็นประสิทธิผลของหลักสูตรในการพัฒนาความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าอบรม และเป็นข้อมูลป้อนกลับให้วิทยากรได้ปรับปรุงการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เข้าอบรมตระหนักถึงสิ่งที่ตนได้เรียนรู้ สิ่งที่ยังไม่เข้าใจ และสิ่งที่ควรค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาความรู้ของตนให้ลึกซึ้งและรอบด้านยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การเป็นพระนักเทศน์พุทธศิลป์ มีอาชีพที่สามารถเผยแพร่ธรรมะได้อย่างถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังอย่างแท้จริง

๗.๒ แบบประเมินทักษะเชิงปฏิบัติการหลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์

แบบประเมินนี้ใช้สำหรับประเมินทักษะการเทศน์ของผู้เข้าอบรมในภาคปฏิบัติ ตามเกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) ที่กำหนดไว้ โดยครอบคลุมทักษะย่อย ๆ อาทิ การใช้ภาษาในการเทศน์ การลำดับเนื้อหา การยกตัวอย่างประกอบ การใช้เสียง ลีลา อารมณ์ขัน บุคลิกภาพ ปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟัง การตอบข้อซักถาม และการสรุปแก่นธรรมะ ใช้วิธีการประเมินแบบ ๓๖๐ องศา

โดยให้ผู้เข้าอบรมประเมินตนเอง ประเมินโดยเพื่อน และประเมินโดยวิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำคะแนนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนสุดท้าย เพื่อความรอบด้าน และความเป็นธรรมในการประเมิน

๘. กำหนดการในการอบรมของหลักสูตร

หลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์ ของมหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีระยะเวลาในการฝึกอบรมทั้งสิ้น ๓ วัน ดังนี้

วันที่หนึ่ง

- ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น. ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม
- ๐๘.๓๐-๐๙.๓๐ น. พิธีเปิดโดย รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่
บรรยายหัวข้อ “เทคนิคการเผยแผ่
พระพุทธศาสนายุคใหม่” โดยรองอธิการบดี
วิทยาเขตเชียงใหม่
- ๐๙.๓๐-๑๑.๓๐ น. กิจกรรมระดมความคิด “เทคนิคการเผยแผ่
พระพุทธศาสนายุคใหม่”
- ๑๑.๓๐-๑๒.๓๐ น. ฉันทน์ภัตตาหารเพล/รับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๒.๓๐-๑๔.๓๐ น. ยกร่างโมดูลที่ ๑ เทคนิคการเผยแผ่
พระพุทธศาสนายุคใหม่

- ๑๔.๓๐-๑๕.๐๐ น. พักรับประทานอาหารว่าง/ฉันน้ำปานะ
 ๑๕.๐๐-๑๖.๓๐ น. ยกวางโมดูลที่ ๑ เทคนิคการเผยแผ่
 พระพุทธศาสนายุคใหม่ (ต่อ)
 ๑๖.๓๐-๑๗.๐๐ น. พิธีปิดโดย รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่

วันที่สอง

- ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น. ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม
 ๐๘.๓๐-๐๙.๓๐ น. พิธีเปิดโดย รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่
 บรรยายหัวข้อ “เทคนิคการสร้างสมาธิผ่านงาน
 พุทธศิลป์” โดยรองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่
 ๐๙.๓๐-๑๑.๓๐ น. กิจกรรมระดมความคิด “เทคนิคการสร้างสมาธิ
 ผ่านงานพุทธศิลป์”
 ๑๑.๓๐-๑๒.๓๐ น. ฉันทภัตตาหารเพล/รับประทานอาหารกลางวัน
 ๑๒.๓๐-๑๔.๓๐ น. ยกวางโมดูลที่ ๒ เทคนิคการสร้างสมาธิผ่านงาน
 พุทธศิลป์
 ๑๔.๓๐-๑๕.๐๐ น. พักรับประทานอาหารว่าง/ฉันน้ำปานะ
 ๑๕.๐๐-๑๖.๓๐ น. ยกวางโมดูลที่ ๒ เทคนิคการสร้างสมาธิผ่านงาน
 พุทธศิลป์ (ต่อ)
 ๑๖.๓๐-๑๗.๐๐ น. พิธีปิดโดย รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่

วันที่สาม

- ๐๘.๐๐-๐๘.๓๐ น. ลงทะเบียนเข้าร่วมประชุม
- ๐๘.๓๐-๐๙.๓๐ น. พิธีเปิดโดย รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่
บรรยายหัวข้อ “แก่นพระพุทธศาสนากับงาน
พุทธศิลป์” โดย ประธานหลักสูตรสาขาวิชาพุทธ
ศิลปกรรม มจร วิทยาเขตเชียงใหม่
- ๐๙.๓๐-๑๑.๓๐ น. กิจกรรมระดมความคิด “แก่นพระพุทธศาสนา
กับงานพุทธศิลป์”
- ๑๑.๓๐-๑๒.๓๐ น. ฉันทน์อาหารเพล/รับประทานอาหารกลางวัน
- ๑๒.๓๐-๑๔.๓๐ น. ยกร่างโมดูลที่ ๓ แก่นพระพุทธศาสนากับงาน
พุทธศิลป์
- ๑๔.๓๐-๑๕.๐๐ น. พักรับประทานอาหารว่าง/ฉันทน์น้ำปานะ
- ๑๕.๐๐-๑๖.๓๐ น. ยกร่างโมดูลที่ ๓ แก่นพระพุทธศาสนากับงาน
พุทธศิลป์ (ต่อ)
- ๑๖.๓๐-๑๗.๐๐ น. พิธีปิดโดย รองอธิการบดีวิทยาเขตเชียงใหม่

๙. การฝึกอบรม: โมดูลที่ ๑ เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ยุคใหม่

โมดูลที่ ๑ เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ สาระสำคัญ

เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะ การการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของผู้เข้าอบรมให้มีความทันสมัย น่าสนใจ ผ่านการศึกษาองค์ประกอบและเทคนิคการเผยแผ่จากพระนักเทศน์ที่มีชื่อเสียงทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ และการอภิปรายแลกเปลี่ยนเพื่อพัฒนาเทคนิค การเทศน์ร่วมกันซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความสามารถ และความ มั่นใจในการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่าง น่าประทับใจ ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบทอดศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ในยุค สังคมที่เปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล การเผยแผ่ พระพุทธศาสนาก็จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทสังคมโดยยังคง หลักธรรมคำสอนไว้อย่างครบถ้วน การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ ใน การเผยแผ่นั้นจะช่วยให้อีกคำสอนเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัยได้ กว้างขวางขึ้นเป็นการสร้างโอกาสใหม่ในการเรียนรู้หลักธรรมให้เข้ากับยุคสมัย อันนำไปสู่การพัฒนาบัณฑิตพุทธศิลป์ผ่านกระบวนการเผยแผ่รุ่นใหม่ที่มี ศักยภาพ มีจิตวิญญาณ และพร้อมอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ จึงได้เล็งเห็น ความสำคัญของการพัฒนานักเทศน์พุทธศิลป์ให้มีทักษะพุทธนวัตกรรมที่

สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการของแผนแม่บทการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่ ๒ การพัฒนาและสร้างสรรค์องค์ความรู้นวัตกรรมสื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (๒๕๖๖-๒๕๘๐)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบและเทคนิคสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศานายุคใหม่
๒. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถเผยแพร่พระพุทธศานายุคได้อย่างน่าสนใจ สร้างสรรค์ ทันสมัย และสอดคล้องกับบริบทสังคมยุคใหม่
๓. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเน้นการใช้ความรู้จริง บุคลิกภาพที่สุภาพ และการประยุกต์สื่อสมัยใหม่

ระยะเวลา ๑๘๐ นาที

เนื้อหา

๑. เทคนิคสำคัญของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เช่น การใช้ภาษา การลำดับเนื้อเรื่อง การใช้เสียง สีลา อารมณ์ขัน การปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟัง ระยะเวลา เป็นต้น
๒. การประยุกต์หลักธรรมคำสอนให้เข้ากับบริบทสังคมและกลุ่มเป้าหมายทุกช่วงวัย
๔. การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่
๔. แนวทางการพัฒนาตนเองสู่การเป็นบัณฑิตพุทธศิลป์มืออาชีพ

วิธีการ/กิจกรรม

๑. ศึกษาเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากวีดิทัศน์ตัวอย่าง
๒. ฝึกปฏิบัติการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการแบ่งกลุ่ม
๓. อภิปรายแลกเปลี่ยนเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการประยุกต์ใช้กับสังคมยุคใหม่
๔. สนทนากลุ่มกับพระนักเทศน์รุ่นเก่าและรุ่นใหม่เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์
๕. นำเสนอแนวทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านการใช้สื่อโซเชียลมีเดียในรูปแบบที่สร้างสรรค์

สื่อการฝึกอบรม

๑. วีดิทัศน์ตัวอย่างการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยพระนักเทศน์ นักบรรยายธรรมชั้นนำ
๒. สร้างโจทย์หัวข้อการฝึกเผยแผ่พระพุทธศาสนา
๓. เอกสารประกอบการบรรยายเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่
๔. ตัวอย่างสื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ เช่น ภาพ เสียง มัลติมีเดีย

การประเมินผล

๑. ประเมินผลงานจากการฝึกการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของผู้เข้าอบรม ด้านเนื้อหา สติลา การใช้ภาษา ความน่าสนใจ ระยะเวลา และการสื่อสารกับผู้ฟัง

๒. ประเมินผลงานการนำเสนอสื่อโซเซียลมีเดียในด้านความคิดสร้างสรรค์และความเป็นไปได้

๓. สังเกตการมีส่วนร่วมในการอภิปรายแลกเปลี่ยนและการตอบคำถาม

๔. ประเมินการเผยแพร่พระพุทธานุภาพโดยการประยุกต์ให้มีความทันสมัยเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

ใบงานเสริมความรู้ โมดูลที่ ๑

"เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่"

๑. แบบทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน

คำชี้แจง: ให้ผู้เข้าอบรมทำแบบทดสอบต่อไปนี้เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ ก่อนและหลัง การเรียนรู้นี้ เพื่อประเมินพัฒนาการของตนเอง (เวลา ๑๕ นาที)

๑.๑ ข้อใดคือหัวใจสำคัญที่สุดของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล

- ก. การสร้างโบสถ์วิหารให้ใหญ่โต
- ข. การใช้สื่อโซเชียลมีเดียเป็นช่องทางหลัก
- ค. การปรับปรุงเนื้อหาธรรมะให้สั้น กระชับ และเข้าใจง่าย
- ง. การจัดงานวัดแบบย้อนยุค

๑.๒ การใช้เทคนิค "Content Marketing" มาประยุกต์ใช้กับธรรมะมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร

- ก. เพื่อขายสินค้ามงคล
- ข. เพื่อให้ธรรมะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายตามความสนใจเฉพาะบุคคล
- ค. เพื่อเพิ่มยอดบริจาคผ่าน QR Code
- ง. เพื่อลบเนื้อหาเดิมในพระไตรปิฎกออก

๑.๓ "Soft Power" ในการเผยแผ่ศาสนายุคใหม่หมายถึงข้อใด

- ก. การบังคับให้คนเข้าวัดทุกวันอาทิตย์
- ข. การติดป้ายโฆษณาธรรมะขนาดใหญ่ริมถนน

ค. การแทรกหลักธรรมผ่านสื่อบันเทิง เช่น เพลง ซีรีส์ หรือเกม

ง. การจัดขบวนแห่ทางศาสนาที่ยิ่งใหญ่

๑.๔ เทคนิคการเผยแผ่แบบ "ปุจฉา-วิสัชนา" ในยุคใหม่ควรปรับอย่างไรให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่

ก. จัดเวทีเสวนาในรูปแบบออนไลน์ที่ผู้ชมสอบถามผ่าน Live Streaming ได้ทันที

ข. ใช้ภาษาบาลีล้วนเพื่อความศักดิ์สิทธิ์

ค. ให้พระเป็นผู้ตอบเพียงฝ่ายเดียวโดยไม่ต้องฟังคำถาม

ง. การนำคำถามเก่าๆ มาใช้ซ้ำ

๑.๕ ข้อใดเป็นประโยชน์สูงสุดของการใช้ "เสียงหรือสื่อ" ในการเผยแผ่ธรรมะ

ก. เพื่อแสดงให้เห็นว่าวัดมีอุปกรณ์ราคาแพง

ข. เพื่อแทนที่การทำบุญด้วยเงิน

ค. เพื่อให้เห็นหน้าพระนักเทศน์ได้ชัดเจนขึ้น

ง. ช่วยให้ผู้ฟังเข้าถึงธรรมะได้ขณะทำกิจกรรมอื่น เช่น ขับรถ หรือออกกำลังกาย

๑.๖ การใช้ AI (Artificial Intelligence) มาช่วยในการเผยแผ่ศาสนาสามารถทำได้อย่างไร

ก. ใช้ AI สวดมนต์แทนพระสงฆ์จริง

ข. ใช้ Chatbot ตอบคำถามธรรมะพื้นฐานตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ค. ให้ AI ตัดสินว่าใครจะได้ขึ้นสวรรค์

ง. ใช้ AI ทำนายโชคชะตาเพื่อดึงคนเข้าวัด

๑.๗ "การเผยแพร่ธรรมะประยุกต์" ในยุคใหม่มักเน้นเทคนิคใดเพื่อให้วัยรุ่นเข้าถึงง่ายขึ้น

- ก. การเผยแพร่ธรรมะใช้สื่อมัลติมีเดียประกอบ
- ข. การเผยแพร่ธรรมะด้วยภาษาถิ่นเพียงอย่างเดียว
- ค. การบังคับให้นักเรียนต้องมาฟังเพื่อเอาคะแนน
- ง. การเผยแพร่ธรรมะให้ยาว

๑.๘ การสร้างบรรยากาศ "Green Temple" (วัดสีเขียว) เป็นเทคนิคการเผยแพร่ทางอ้อมอย่างไร

- ก. เพื่อให้คนมาซื้อต้นไม้ในวัด
- ข. เพื่อสื่อถึงหลักธรรมเรื่องความเมตตาต่อธรรมชาติและสร้างความสงบทางใจ
- ค. เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานทำความสะอาด
- ง. เพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับจัดงานรื่นเริง

๑.๙ นักเผยแพร่ศาสนาที่ดีในยุคใหม่ควรมีทักษะ "Empathy" ความเห็นอกเห็นใจอย่างไร

- ก. การตัดสินคนอื่นว่าทำผิดศีลทันทีที่เห็น
- ข. การท่องจำคัมภีร์ได้ทุกหน้า
- ค. การมีชื่อเสียงโด่งดังในโลกออนไลน์
- ง. การเข้าใจปัญหาและความทุกข์ของคนในสังคมปัจจุบันโดยไม่ตัดสิน

๑.๑๐ "Metaverse" หรือโลกเสมือนจริง สามารถนำมาใช้ในทางศาสนาได้อย่างไร

- ก. การจำลองพื้นที่ปฏิบัติธรรมเสมือนจริงให้คนทั่วโลกมาฝึกสติร่วมกัน
- ข. การขายที่ดินในสวรรค์จำลอง
- ค. การยกเลิกพิธีกรรมในโลกจริงทั้งหมด
- ง. การจัดเก็บภาษีเข้าวัดผ่านระบบดิจิทัล

เฉลยข้อสอบ:

๑: ค, ๒: ข, ๓: ค, ๔: ก, ๕: ง, ๖: ข, ๗: ก, ๘: ข, ๙: ง, ๑๐: ก

๒. แบบฝึกหัดการการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่

คำชี้แจง: ให้ผู้เข้าอบรมเลือกเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่น่าสนใจ โดยประยุกต์หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

หัวข้อเรื่องที่เลือกใช้ในการบรรยายเผยแผ่พระพุทธศาสนา

.....

.....

.....

.....

.....

ประเด็นหลักธรรมที่นำมาประยุกต์

.....

.....

.....

จุดประสงค์ของการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่

.....

.....

.....

กลุ่มเป้าหมายผู้ฟัง

.....

.....

.....

.....

.....

สรุปลำดับเนื้อหาสำคัญที่จะเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ (กำหนดเป็นหัวข้อย่อย ๓-๕ หัวข้อ)

.....

.....

.....

.....

.....

ยกตัวอย่างหรือเรื่องเล่าที่จะใช้ประกอบการเผยแพร่พระพุทธศาสนายุคใหม่
(อย่างน้อย ๒ ตัวอย่าง)

.....

.....

.....

.....

เทคนิคหรือวิธีการพิเศษที่จะใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนายุคใหม่ให้
น่าสนใจ

.....

.....

.....

.....

วิธีการสรุปจบการเผยแพร่ให้กระชับ น่าประทับใจ

.....

.....

.....

.....

ระยะเวลาในการเผยแพร่พระพุทธศาสนายุคใหม่

.....

.....

.....

.....

๓. แบบประเมินตนเองด้านการพัฒนาทักษะการเผยแพร่พระพุทธศาสนายุคใหม่

คำแนะนำ: ให้ผู้เข้าอบรมประเมินตนเองในด้านต่อไปนี้ เพื่อวางแผนพัฒนา ศักยภาพการเผยแพร่พระพุทธศาสนาของตนให้ดียิ่งขึ้น

๓.๑ ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

[] มากที่สุด [] มาก [] ปานกลาง [] น้อย [] ต้องปรับปรุง

๓.๒ ความเข้าใจในหลักธรรมและข้อคิดจากการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

[] มากที่สุด [] มาก [] ปานกลาง [] น้อย [] ต้องปรับปรุง

๓.๓ ความสามารถในการถ่ายทอดเรื่องราวให้น่าสนใจ เข้าใจง่าย

[] มากที่สุด [] มาก [] ปานกลาง [] น้อย [] ต้องปรับปรุง

๓.๔ การใช้น้ำเสียง จังหวะ ลีลาในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

[] มากที่สุด [] มาก [] ปานกลาง [] น้อย [] ต้องปรับปรุง

๓.๕ การสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังขณะบรรยาย

[] มากที่สุด [] มาก [] ปานกลาง [] น้อย [] ต้องปรับปรุง

๓.๖ ความคิดสร้างสรรค์ในการประยุกต์รูปแบบการบรรยายให้ทันสมัย

[] มากที่สุด [] มาก [] ปานกลาง [] น้อย [] ต้องปรับปรุง

๓.๗ ทักษะและความเชื่อมั่นในตนเองต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

[] มากที่สุด [] มาก [] ปานกลาง [] น้อย [] ต้องปรับปรุง

๓.๘ การใช้ระยะเวลาต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

[] มากที่สุด [] มาก [] ปานกลาง [] น้อย [] ต้องปรับปรุง

๔. ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

คำชี้แจง : ให้ผู้เข้าอบรมเขียนข้อเสนอแนะหรือแนวความคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนา รูปแบบการการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคใหม่ที่น่าสนใจเข้ากับบริบทสังคมและดึงดูดผู้ฟังรุ่นใหม่ อย่างน้อย ๓ ข้อ

๑.

๒.

๓.

๔.

๕.

โดยสรุปใบงานและกิจกรรมเสริมความรู้โมดูลที่ ๑ นี้ ช่วยให้ผู้เข้าอบรมสามารถประเมินความรู้ความเข้าใจของตนเอง ฝึกทักษะการวางแผน และออกแบบการบรรยาย ตระหนักรู้ถึงศักยภาพและจุดที่ต้องพัฒนาของตนเอง ตลอดจนกระตุ้นการคิดสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาการบรรยายให้ทันสมัย อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการยกระดับตนเองไปสู่การเป็นบัณฑิตพุทธศิลป์ นักเทศน์ที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต ทั้งนี้การพัฒนาทักษะการบรรยายเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยเวลา ความมุ่งมั่น ความเพียร และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ใบงานนี้จึงเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของการเดินทางบนเส้นทางแห่งการเป็นนักเผยแผ่ที่จะช่วยสืบสานพระพุทธศาสนาให้มั่นคงสืบไป

กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการที่ ๑

เทคนิคการเผยแพร่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล

สาระสำคัญ

การเผยแพร่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลไม่ใช่แค่การเปลี่ยนจากการเทศน์บนธรรมาสน์มาเป็นการพูดหน้ากล้อง แต่คือการปรับเปลี่ยน "วิธีการ" ให้เข้ากับบริบทของโลกออนไลน์ที่รวดเร็วและไร้พรมแดน เทคนิคการเผยแพร่ในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยหลักการสำคัญ ดังนี้

๑. การปรับรูปแบบเนื้อหา (Content Transformation) คือ เน้นเนื้อหาที่กระชับ เข้าใจง่ายที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันของผู้คน

๒. การเลือกใช้แพลตฟอร์มที่เหมาะสม (Platform Strategy) เช่น Facebook/YouTube : เหมาะสำหรับเนื้อหาที่ต้องการการอธิบายเชิงลึก หรือการไลฟ์สดสนทนาธรรม TikTok/Instagram : เหมาะสำหรับการสร้างแรงบันดาลใจสั้น ๆ และการเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ และ Podcasts : เหมาะสำหรับกลุ่มคนวัยทำงานที่ต้องการฟังธรรมะขณะเดินทางหรือทำงาน

๓. การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) คือ ไม่ใช่การสื่อสารทางเดียวแบบในอดีต แต่ต้องมีการตอบคอมเมนต์ไขข้อสงสัยแบบเรียลไทม์ และการสร้างกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

๔. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Modern Tools) คือ การใช้ข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ว่าผู้คนกำลังสนใจปัญหาชีวิตด้านใด (เช่น ความเครียด ความเหงา ซึมเศร้า) เพื่อผลิตเนื้อหาธรรมะให้ตรงจุด

๕. ความทันต่อเหตุการณ์ (Real-time Dhamma) คือ การนำ "ธรรมะ" ไปจับกับ "กระแสสังคม" (Trending Topics) เพื่อแสดงให้เห็นว่าคำสอนของพระพุทธเจ้ายังคงทันสมัยและใช้แก้ปัญหาในปัจจุบันได้จริง การดำรงอยู่ซึ่งพระพุทธศาสนาจึงจำเป็นต้องมีผู้ที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง และจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันยุคสมัยหรือบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (Technology Application) หรือนวัตกรรมเชิงประยุกต์ (Application Innovation) แบบสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถเข้าใจการใช้งานเทคโนโลยีให้เหมาะสมกับบริบทสังคม
๒. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถเชื่อมโยงหลักธรรมคำสอนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม
๓. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถประยุกต์ความรู้จากการวิเคราะห์หลักธรรมให้เข้าใจง่ายกับกลุ่มเป้าหมาย

ระยะเวลา ๑๘๐ นาที

เนื้อหากิจกรรม

๑. ความรู้พื้นฐานเกี่ยวเทคโนโลยี
๒. การวิเคราะห์นำหลักธรรมมาประกอบใช้กับเหตุการณ์ทางสังคม
๓. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หลักธรรมทางศาสนา และความเชื่อ
๔. ตัวอย่างการตีความและประยุกต์ใช้หลักธรรมจากการวิเคราะห์

วิธีการ/กิจกรรม ขั้นนำ (๒๐ นาที)

๑. วิทยากรทบทวนเนื้อหาจากกิจกรรมก่อนหน้านี้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี แล้วเชื่อมโยงเข้าสู่หลักธรรมคำสอนที่ใช้กับเหตุการณ์ในสังคม

๒. อธิบายความหมายและความสำคัญของเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล

ขั้นกิจกรรม (๑๕๐ นาที)

๑. วิทยากรบรรยายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล

๒. แบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็นกลุ่มย่อยตามเดิม แล้วให้แต่ละกลุ่มเลือกเหตุการณ์จากสังคม ๑ เหตุการณ์ที่สนใจ

๓. ให้แต่ละกลุ่มศึกษาทำความเข้าใจกับเหตุการณ์ทางสังคม แยกประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

๔. ให้วิเคราะห์เหตุการณ์นำไปประยุกต์เข้ากับหลักธรรมที่สะท้อนให้ผู้คนเข้าถึงหลักคำสอนผ่านเหตุการณ์สู่การคิดอย่างมีสติ

๕ ให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบที่กระชับ เข้าใจง่าย และน่าสนใจ เช่น การเขียนบทความ การวาดภาพความเชื่อมโยง การแสดงบทบาทสมมติ พร้อมอภิปรายแลกเปลี่ยนกับผู้ฟัง

ขั้นสรุป (๑๐ นาที)

๑. วิทยากรสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากการอภิปรายของทุกกลุ่ม เน้นการประยุกต์หลักธรรมและเหตุการณ์ทั้งมิติรูปธรรม (ปุคฺลาธิชฺฐาน) และนามธรรม (ธรรมาธิชฺฐาน)

๒. ร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อคิดและประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์ทำความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลาย

สื่อการฝึกอบรม

๑. สไลด์และเอกสารประกอบการบรรยาย

การประเมินผล

๑. ประเมินจากการนำเสนอผลงานวิเคราะห์ของแต่ละกลุ่ม โดยดูความถูกต้องของการตีความ ความเข้าใจความเชื่อมโยงและการประยุกต์ใช้กับหลักธรรม

๒. สังเกตการอธิบายแลกเปลี่ยนและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม

๓. ตรวจใบงานการวิเคราะห์กลุ่ม

ใบงานกิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการที่ ๑

เทคนิคการเผยแพร่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล

คำชี้แจง : ให้ผู้เข้าอบรมศึกษาเทคนิคการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจากวีดิทัศน์ตัวอย่างจากพระนักเผยแผ่/นักบรรยาย ๒ รูป ได้แก่

๑. พระ.....

๒. พระ.....

แล้วสรุปองค์ความรู้ ดังนี้

ตอนที่ ๑ องค์ประกอบของการเผยแพร่พระพุทธศาสนา

ให้ผู้เข้าอบรมวิเคราะห์องค์ประกอบหลักของเทคนิคการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจากการบรรยายของพระทั้งสองรูป แล้วสรุปพร้อมยกตัวอย่าง ใน ๖ ด้านต่อไปนี้

๑. การใช้ภาษา (บาลี-ไทย, ความไพเราะ, การเล่นคำ)
๒. การลำดับเรื่อง (การเกริ่นนำ, การดำเนินเรื่อง, การแทรกเรื่อง, การสรุปเรื่อง)
๓. การใช้น้ำเสียง (ระดับเสียง, จังหวะ, ลีลา, อารมณ์)
๔. การปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟัง (การทักทาย, การถามตอบ, การเล่าเรื่องตลก)
๕. การใช้ท่าทางและการแสดงออกทางสีหน้า
๖. การใช้เวลาในบรรยายให้มีความเหมาะสม

ตอนที่ ๒ เปรียบเทียบเทคนิคการบรรยายของพระเผยแผ่ทั้งสองรูป

หลังจากวิเคราะห์องค์ประกอบทั้ง ๖ ด้านข้างต้นแล้ว ให้ผู้เข้าอบรม เปรียบเทียบเทคนิคการเทศน์ของพระนักบรรยายทั้งสองรูปในประเด็นต่อไปนี้ พร้อมยกตัวอย่างประกอบ

๑. ความคล้ายคลึงและความแตกต่างของเทคนิคการบรรยาย
๒. ลักษณะเฉพาะของการบรรยายที่อาจเกิดจากความแตกต่างด้าน บุคลิกภาพ ประสบการณ์ หรือยุคสมัย
๓. เทคนิคที่ชอบและประทับใจมากที่สุดพร้อมเหตุผล

ตอนที่ ๓ การประยุกต์เทคนิคการการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบัน

จากการเรียนรู้เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจากพระนักบรรยาย รุ่นเก่าและรุ่นกลาง ให้ผู้เข้าอบรมแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่อไปนี้

๑. เทคนิคใดบ้างที่ยังเหมาะสมนำมาใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ยุคปัจจุบัน เพราะเหตุใด
๒. เทคนิคใดบ้างที่ควรปรับให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน อย่างไร เพื่อให้เหมาะสมกับผู้ฟังยุคใหม่
๓. เทคนิคใหม่ ๆ ที่อยากเสนอให้นำมาใช้ในการเผยแผ่เพิ่มเติมมี อะไรบ้าง และจะนำมาใช้อย่างไร
๔. แนวคิดในการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้กับการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาเพื่อเพิ่มความน่าสนใจ

ตอนที่ ๔ ถอดบทเรียนจากการเรียนรู้เทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ให้ผู้เข้าอบรมถอดบทเรียนที่ได้จากการศึกษาเทคนิคการเทศน์มหาชาติ โดยพระนักบวช ๒ รูปนี้ ในประเด็นต่อไปนี้

๑. สิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการเผยแผ่พระพุทธศาสนาทั้งในระดับองค์ประกอบ เทคนิคเฉพาะตัว และการประยุกต์ใช้

๒. ข้อคิดและมุมมองที่ได้จากการเปรียบเทียบลีลาการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระนักบวชรายต่างวัย ต่างยุคสมัย

๓. แนวทางการพัฒนาทักษะการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของตนเอง ต่อจากนี้ มีอะไรบ้าง และจะฝึกฝนอย่างไร

๔. สิ่งที่จะนำไปใช้เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาในอนาคต

กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการที่ ๑.๒

การเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล (แบ่งกลุ่ม)

คำชี้แจง

เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกทักษะการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัลด้วยตนเอง และเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ในกิจกรรมนี้จะแบ่งผู้เข้าอบรมออกเป็น ๕ กลุ่ม แต่ละกลุ่มจะได้ฝึกบรรยาย ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม

๑. ให้ผู้เข้าอบรมแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ ๕ คน โดยคละกันระหว่างผู้ที่มีประสบการณ์กับผู้ที่ยังไม่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

๒. แต่ละกลุ่มจับสลากหัวข้อเรื่องที่จะได้บรรยาย และร่วมกันศึกษาเนื้อเรื่องในตอนนั้นให้ละเอียด โดยอาจแบ่งย่อยให้สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบคนละส่วน

๓. ภายในกลุ่มช่วยกันระดมสมองและวางแผน ตั้งแต่การเลือกประเด็นหลักที่จะเน้นย้ำ การลำดับลำดับเนื้อหา เทคนิคและลูกเล่นที่จะใช้รวมถึงการแบ่งหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน

๔. แต่ละคนเตรียมในส่วนที่ตนรับผิดชอบ โดยใช้เวลา ประมาณ ๒๐-๓๐ นาที แล้วกลับมาซ้อมร่วมกันอีกครั้ง ปรับแก้ไขเนื้อหา เชื่อมโยงกันได้อย่างราบรื่น กระชับ น่าสนใจ

๕. เมื่อถึงเวลานำเสนอ แต่ละกลุ่มจะได้ออกมาบรรยายตามลำดับที่จับสลากได้ โดยใช้เวลากลุ่มละไม่เกิน ๒๐ นาที

๖. เปิดโอกาสให้เพื่อนกลุ่มอื่นซักถามและแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
หลังจากจบการบรรยายแต่ละกลุ่ม

๗. วิทยากรประเมินผลการเทศน์ของแต่ละกลุ่ม ให้ข้อสังเกต ชี้จุดเด่น
จุดด้อย และแนะนำแนวทางพัฒนาทักษะให้ดียิ่งขึ้น

๘. หลังจบการนำเสนอ ให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสะท้อนความรู้สึก
บอกเล่าความยากง่ายในการบรรยายรวมถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการทำกิจกรรม
สื่อและอุปกรณ์

๑. กระดาษ ปากกา สมุดบันทึก สำหรับเตรียมบทบรรยาย

๒. ไฟล์นำเสนอ

๓. โน้ตบุ๊ก

การวัดและประเมินผล

๑. สังเกตการมีส่วนร่วมในการระดมสมอง การเตรียมบท และความ
สามัคคี

๒. ประเมินความสามารถในการบรรยายจริงของแต่ละกลุ่ม โดย
พิจารณาจากเนื้อหา การใช้ภาษา น้ำเสียง อารมณ์ขัน การแต่งกาย ท่าทาง
การใช้เวลาที่เหมาะสม ฯลฯ ตามแบบประเมินทักษะการบรรยาย

๓. พิจารณาผลงานในภาพรวมของกลุ่ม ทั้งความเชื่อมโยงประยุกต์ของ
เนื้อหา การแบ่งบทบาทหน้าที่ ชัดเจนและความร่วมมือการทำงานเป็นทีม

๔. พิจารณาสื่อสะท้อนความรู้สึกและบทเรียนที่ได้จากการทำกิจกรรมของ
แต่ละกลุ่ม ผ่านการบรรยายจริงในกิจกรรมนี้ ผู้เข้าอบรมจะได้ทดลองนำ
ความรู้ และเทคนิคการเผยแผ่ที่ได้เรียนรู้มาใช้ โดยเริ่มจากการระดมความคิด
วางแผน และเตรียมการร่วมกันเป็นทีม การได้ลงมือจริงและเปิดรับฟัง

ความเห็น จากเพื่อนและวิทยากร จะช่วยให้พัฒนาศักยภาพและจุดที่ต้อง
แก้ไขของกลุ่มและตนเอง เกิดแรงกระตุ้นให้อยากฝึกฝนทักษะให้เชี่ยวชาญ
ยิ่งขึ้น และการได้เห็นลีลาการเผยแพร่ที่หลากหลายจากเพื่อนต่างกลุ่ม จะช่วย
จุดประกายความคิด สร้างสรรค์ในการต่อยอดพัฒนาการเผยแพร่
พระพุทธศาสนายุคดิจิทัลในแบบฉบับของตัวเองต่อไปในอนาคต

ใบงานกิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการที่ ๑.๓

การเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล (แบ่งกลุ่ม)

คำชี้แจง

ใบงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุคดิจิทัล (แบ่งกลุ่ม) มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เตรียมความพร้อมก่อนขึ้นปฏิบัติจริง เรียนรู้การทำงานร่วมกันเป็นทีม และประเมินศักยภาพการเผยแผ่ของตนเองหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม เพื่อวางแผนพัฒนาตนเองต่อไป โปรดทำตามขั้นตอนในใบงาน โดยละเอียด เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุดจากการฝึกปฏิบัติ

ตอนที่ ๑ การวิเคราะห์เนื้อเรื่อง

เมื่อทราบหัวข้อกลุ่มของท่านต้องรับผิดชอบแล้ว ให้ร่วมกันศึกษาและวิเคราะห์เนื้อหาตอนนั้น แล้วสรุปใจความสำคัญ ดังนี้

๑. โครงเรื่อง (แนวคิดหลัก, เหตุการณ์สำคัญ, ความขัดแย้ง/ปมปัญหา, การแก้ปัญหา)
๒. บทบาทหน้าที่ (ใครทำอะไร มีความสำคัญอย่างไร)
๓. สถานที่สำคัญ (เกิดเหตุการณ์อะไร สะท้อนบรรยากาศ/อารมณ์อย่างไร)
๔. ข้อคิดหรือหลักธรรมที่โดดเด่น (ยกตัวอย่างประกอบ)
๕. ประเด็น/แง่มุมที่น่าสนใจ ซึ่งอยากให้ผู้ฟังได้ข้อคิด (ความรัก, ความเสียสละ, ความกตัญญู ฯลฯ)

ตอนที่ ๒ การวางแผน

หลังจากเข้าใจเนื้อเรื่องอย่างถ่องแท้แล้ว ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันระดมความคิดวางแผนการบรรยาย โดยกำหนดสิ่งต่อไปนี้

๑. ประเด็นหลักที่จะเน้นย้ำในการเผยแพร่ครั้งนี้ (เลือกมา ๑-๒ ประเด็น)
๒. ลำดับการเล่าเรื่องและการเชื่อมโยงเนื้อหา
๓. ลูกเล่นหรือเทคนิคพิเศษที่จะใช้เพื่อสร้างสีสันในการเผยแพร่ (เล่าเรื่องตลก, เล่นมุข ฯลฯ)
๔. บทบาทหน้าที่ของสมาชิกแต่ละคน (ใครรับผิดชอบส่วนใด ใครจะสรุปและสะท้อนความรู้สึก)
๕. แผนสำรองหากเกิดเหตุไม่คาดฝัน (เวลาไม่พอ, เนื้อหาไม่ต่อเนื่อง, มีคนแทรกมุข, ไฟดับ ฯลฯ)

ตอนที่ ๓ การเตรียมบทการเผยแพร่

เมื่อแบ่งหน้าที่กันเรียบร้อยแล้ว ควรมีองค์ประกอบต่อไปนี้

๑. คำเริ่มต้น/คำทักทายผู้ฟัง
๒. เนื้อเรื่องที่จะเทศน์ (เลือกเฉพาะประเด็นสำคัญๆ ไม่ต้องละเอียดมาก)
๓. ข้อคิดหรือคำสอนที่สอดแทรกระหว่างการบรรยายเรื่อง (ควรเชื่อมโยง ประยุกต์ เหตุการณ์ทางสังคม)
๔. ลูกเล่น มุขตลก หรือเทคนิคที่จะใช้ประกอบการบรรยาย

๕. บุคลิก ลีลา น้ำเสียง และภาษากาย ของแต่ละคน (ดูเป็นธรรมชาติ น่าสนใจ เหมาะสมกับเนื้อหาหรือไม่)

๖. คำสรุปหรือคำลงท้าย

ตอนที่ ๔ การประเมินตนเองหลังการเผยแพร่

หลังจบการนำเสนอขอให้สมาชิกแต่ละคนประเมินตนเองตามหัวข้อต่อไป นี้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะของตนต่อไป

๑. จุดแข็งในการเผยแพร่ครั้งนี้มีอะไรบ้าง

๒. จุดที่ยังต้องพัฒนาและปรับปรุงมีอะไรบ้าง (เนื้อหา, วิธีการเล่าเรื่อง, น้ำเสียง, ภาษากาย ฯลฯ)

๓. สิ่งที่ได้เรียนรู้จากเพื่อนร่วมกลุ่ม ทั้งจุดเด่นที่อยากนำมาปรับใช้ และสิ่งที่ยังทำได้ดีกว่านี้

๔. สรุปข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะที่ได้รับจากวิทยากรและเพื่อนๆ มีอะไรบ้าง จะนำไปปรับใช้อย่างไร

๕. ความรู้สึกโดยรวมต่อกิจกรรมในครั้งนี้ และแรงบันดาลใจที่อยากทำต่อไป

เอกสารอ้างอิง

น. ณ ปากน้ำ. (๒๕๕๘). ความเข้าใจพุทธศิลปกรรม. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
หน้า ๔๐-๔๒.

ประมวล เพ็งจันทร์. (๒๕๖๑). ความรักและศรัทธา: ศิลปะเพื่อการเข้าถึงความ
จริง. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. หน้า ๑๑๒-๑๑๕.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๙). พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุง).
กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม. หน้า ๒๐๑-๒๐๕.

รศ.ดร. นิตยา กาญจนวรรณ. (๒๕๖๔). สุนทรียภาพกับการเผยแผ่ศาสนา.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน้า ๘๙-
๙๒, ๙๕-๙๘.

ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (๒๕๕๖). พุทธศิลปะในประเทศไทย: รูปแบบ พัฒนาการ
และอุดมคติที่แฝงอยู่. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ. หน้า ๔๕-๔๘, ๕๒-
๕๕.

สมิทธิ ศิริภัทร์. (๒๕๖๐). ความหมายในสัญลักษณ์ทางพุทธศิลป์. กรุงเทพฯ:
อมรินทร์. หน้า ๑๒๐-๑๒๔.

สุรัชย์ จงจิตงาม. (๒๕๖๒). พุทธศิลป์ล้านนา: ความงามบนฐานศรัทธา.
เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า ๑๐๒-๑๐๕.

โมดูลที่ 1

เทคนิคการเผยแผ่ พระพุทธศาสนา ยุคใหม่

แนวคิด

เผยแผ่ธรรมะอย่างสร้างสรรค์
ทันสมัย เข้าถึงคนทุกวัย

ประเด็นสำคัญ

1

เทคนิคการพูด
ภาษา สีสาว น้ำเสียง

- ใช้ภาษาง่าย เข้าใจง่าย
- สีตภาพชัดเจน
- น้ำเสียงนุ่มนวล น่าฟัง
- สื่อสารด้วยใจ

2

การเล่าเรื่องและ
การสร้างปฏิสัมพันธ์

- เล่าเรื่องจากชีวิตจริง
- เชื่อมโยงกับผู้ฟัง
- ตั้งคำถาม กระตุ้นคิด
- สร้างการมีส่วนร่วม

3

การใช้ Social Media
Facebook, YouTube, TikTok

- เลือกแพลตฟอร์มให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย
- สร้างคอนเทนต์สั้น กระชับ น่าสนใจ
- สม่ำเสมอ และตอบโต้กับผู้ติดตาม

4

การใช้ AI และ
เทคโนโลยีดิจิทัล

- ใช้ AI ประเมินว่า
สร้างเรื่อง แสดงออกมา
- ใช้เครื่องมือดิจิทัล
เพิ่มประสิทธิภาพ
เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย
ได้กว้างขึ้น

5

การประยุกต์ธรรมะ
กับสังคมยุคใหม่

- เชื่อมโยงธรรมะกับ
ชีวิตประจำวัน
- แก้ปัญหาสังคม
- สร้างสันติสุข
และความยั่งยืน

6

การพัฒนาสู่
บัณฑิตพุทธศิลป์มืออาชีพ

- มีความรู้คู่คุณธรรม
- มีทักษะการสื่อสาร
และขายได้
- สร้างสรรค์สิ่งอย่าง
คุณภาพและตอบสนอง
ทุกภาคและชุมชน

กิจกรรม

1

วิเคราะห์
พระนิเทศคดี
ต้นแบบศึกษาข้อมูล แนวคิด
และวิธีการในการ

2

ฝึกปฏิบัติ
ฝึกการพูด การเล่าเรื่อง
และการใช้สื่อดิจิทัล

3

อภิปรายกลุ่ม

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น
และเรียนรู้ร่วมกัน

4

สร้างสื่อออนไลน์

ผลิตและเผยแพร่สื่อธรรมะ
ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ

ผลลัพธ์

บัณฑิตพุทธศิลป์ยุคใหม่

ที่มีความรู้ ทักษะ และนวัตกรรม

รอบรู้ธรรมะ

สื่อสารเป็น
เข้าถึงสังคมใช้เทคโนโลยี
อย่างสร้างสรรค์เผยแพร่ธรรมะ
อย่างยั่งยืน

“ธรรมะทันสมัย สื่อสารสร้างสรรค์ เข้าถึงอย่างยั่งยืน”

๑๐. การฝึกอบรม: โมดูลที่ ๒ เทคนิคการสร้างสมาธิผ่านงานพุทธศิลป์

โมดูลที่ ๒ เทคนิคการสร้างสมาธิผ่านงานพุทธศิลป์

โมดูลนี้เน้นการใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการฝึกจิตและเข้าถึงสมาธิ
เนื้อหาการอบรม

๒.๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับพุทธศิลป์กรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับหลักธรรม

ศึกษาพุทธศิลป์ในฐานะสื่อทางวิญญาณ (Spiritual Media) ที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงความสวยงามภายนอก แต่เป็นการจำลองสภาวะแห่งการตรัสรู้หรือหลักธรรมออกมาเป็นรูปธรรม เช่น พุทธลักษณะของพระพุทธรูปที่สื่อถึงความสงบระงับ หรือสถาปัตยกรรมเจดีย์ที่สื่อถึงลำดับขั้นของจิต (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๖, หน้า ๔๕-๔๘).

พุทธศิลป์กรรมไม่ได้ถูกสร้างขึ้นเพียงเพื่อตอบสนองต่อสุนทรียภาพหรือความงามในแง่ของศิลปะบริสุทธิ์ (Art for Art's sake) เท่านั้น แต่ในบริบทของพระพุทธศาสนา พุทธศิลป์ทำหน้าที่เป็นสื่อทางวิญญาณที่ถ่ายทอดแก่นธรรมและสภาวะแห่งจิตวิญญาณของผู้สร้างไปสู่ผู้ชม ศิลปินโบราณได้แฝงธรรมวิจารณ์ หรือการวิเคราะห์ธรรมะผ่านรูปแบบศิลปะ เพื่อให้รูปอาคารและงานประติมากรรมกลายเป็นเครื่องมือในการเจริญพุทธานุสสติ ซึ่งนำไปสู่ความสงบเยือกเย็นและการเข้าถึงธรรมะในที่สุด

๑) พุทธศิลป์ในฐานะสื่อสัญลักษณ์ การจำลองสภาวะธรรมเป็นรูปธรรม

พุทธศิลป์ คือ การพยายามแปลงนามธรรมอันลึกซึ้งของพระธรรมให้กลายเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้ โดยมีสัญลักษณ์สำคัญที่แฝงอยู่ ดังนี้

พระพุทธรูป ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างรูปจำลองของบุคคลตามประวัติศาสตร์ แต่เป็นการปั้นแต่งความสงบระงับ และความเปี่ยมด้วยพระมหากรุณา สังเกตได้จากพระพักตร์ที่อัมเอบและดวงพระเนตรที่ทอดลงเบื้องล่าง ซึ่งสื่อถึงการสำรวจจิตภายใน (Internal Awareness) มากกว่าการจดจ่ออยู่กับโลกภายนอก รูปแบบดังกล่าวช่วยให้ผู้ที่มองเห็นเกิดสภาวะจิตที่นิ่งสงบ และระลึกถึงพระพุทธรูปได้โดยอัตโนมัติ (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๖, หน้า ๕๒-๕๕)

สถาปัตยกรรม คือ การจำลองโครงสร้างของทางเดินสู่ความหลุดพ้น ฐานสี่เหลี่ยมเปรียบได้กับอริยสัจ ๔ อันเป็นรากฐานที่มั่นคงของพุทธศาสนา องค์ระฆังเปรียบเสมือนธรรมะที่แผ่กระจายออกไป และส่วนยอดที่พุ่งทะยานสู่ท้องฟ้าเปรียบถึงการมุ่งหน้าสู่พระนิพพาน การทำความเข้าใจสัญลักษณ์เหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นเจดีย์เป็นมากกว่าอิฐหรือปูน แต่เห็นเป็นแนวทางในการฝึกฝนตนเอง (สมิทธิ ศิริภักดิ์, ๒๕๖๐, หน้า ๑๒๐-๑๒๔)

๒) ประวัติศาสตร์พุทธศิลป์ วิวัฒนาการแห่งศรัทธาและการเผยแผ่ธรรม ประวัติศาสตร์ของพุทธศิลป์สะท้อนถึงกลยุทธ์ในการเผยแผ่ศาสนาตามยุคสมัย

ยุคไร้รูปเปรียบ (Aniconic Period) ในยุคแรก ศิลปะมุ่งเน้นไปที่สภาวะแห่งความไม่มีตัวตน โดยใช้สัญลักษณ์อย่าง ธรรมจักร หรือ รอยพระ

พุทธบาท เพื่อสื่อว่าพระพุทธรองค์ทรงดับขันธปรินิพพานไปแล้ว และเหลือเพียงพระธรรมเป็นตัวแทน การศึกษาจุดนี้ช่วยให้พระนิสิตเข้าใจว่าแก่นแท้ของพุทธศาสนาคือการไม่ยึดติดในตัวบุคคล แต่ยึดถือในหลักความจริง (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๖, หน้า ๔๕-๔๘)

ยุคคันธาระ (Gandhara) การเกิดขึ้นของพระพุทธรูปในรูปมนุษย์ถือเป็นพุทธนวัตกรรม ครั้งแรกที่ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าถึงและสร้างศรัทธาได้ง่ายขึ้น เป็นบทเรียนสำคัญในการใช้อารยธรรมและศิลปะเพื่อสร้างศูนย์รวมจิตใจให้จับต้องได้ในเชิงประจักษ์ (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, ๒๕๕๖, หน้า ๕๒-๕๕)

๓) อัตลักษณ์พุทธศิลป์ล้านนากับการบูรณาการทางจริยธรรมในบริบทของเชียงใหม่ พุทธศิลป์ล้านนามีความโดดเด่นในเรื่องความเรียบง่ายและกลมกลืนกับธรรมชาติ

พุทธศิลป์ล้านนา เช่น พระพุทธสิหิงค์ หรือสถาปัตยกรรมวัดท่งล้านนา สะท้อนถึงความอ่อนน้อมถ่อมตนและสติที่ตั้งมั่น เส้นสายที่อ่อนช้อยสื่อถึงธรรมานุภาพที่มีความนุ่มนวลแต่แข็งแกร่งอยู่ในตัว (สุรชัย จงจิตงาม, ๒๕๖๒, หน้า ๘๘-๙๐)

จิตวิญญาณช่างศิลป์ ในอดีต การสร้างงานพุทธศิลป์ คือ ส่วนหนึ่งของการปฏิบัติธรรม ช่างต้องรักษาศีลและสมาทานสมาธิก่อนลงมือทำงาน เพื่อให้จิตที่บริสุทธิ์และมั่นคงถูกถ่ายทอดลงสู่ชิ้นงานศิลปะ กระบวนการนี้เองคือหัวใจของศิลปะภาวนาที่นักเทศน์พุทธศิลป์สามารถนำไปสอนให้ประชาชนเข้าใจถึงการทำงานด้วยสติได้ (น. ณ ปากน้ำ, ๒๕๕๘, หน้า ๓๓-๓๕)

สรุป พระนิสิตที่เป็นนักเทศน์พุทธศิลป์ควรชี้ให้เห็นว่า พุทธศิลป์ คือ กระบวนการที่สะท้อนคุณภาพของจิตใจ หากจิตของผู้สร้างสงบและตั้งมั่น งานที่ปรากฏย่อมสื่อถึงพลังแห่งธรรมะได้อย่างลึกซึ้งโดยไม่ต้องใช้ถ้อยคำบรรยาย การมองพุทธศิลป์จึงไม่ใช่การมองเพื่อชื่นชมความงามเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการมองเพื่อกลับมาสำรวจและพัฒนาจิตใจของตนเองให้เข้าถึงความสงบและสติปัญญาเช่นเดียวกับหลักธรรมที่แฝงอยู่ในงานศิลปะนั้น

๒.๒ Workshop การสร้างสรรค์งานพุทธศิลป์ เช่น การวาดภาพ, การจัดดอกไม้ หรือพุทธศิลป์ท้องถิ่น โดยใช้กระบวนการศิลปะภาวนา เปลี่ยนนิยามของศิลปะ จากการมุ่งเน้นผลลัพธ์ (ชิ้นงานที่สวยงาม) มาเป็นการมุ่งเน้นที่กระบวนการ (Process) ในขณะที่มีเคลื่อนไหว จิตจะจดจ่ออยู่กับปัจจุบันขณะ (Sati) การเลือกใช้สีหรือการจัดวางดอกไม้เปรียบเสมือนการสังเกตสภาวะอารมณ์ของตนเอง (ประมวล เพ็งจันทร์, ๒๕๖๑, หน้า ๑๑๒-๑๑๕).

ในบริบทของการฝึกอบรมนักเทศน์พุทธศิลป์ การทำ Workshop ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการผลิตชิ้นงานที่มีความสวยงามตามหลักทัศนศิลป์เท่านั้น แต่หัวใจสำคัญคือการใช้กระบวนการทางศิลปะเป็นอุปกรณ์ในการฝึกจิต หรือที่เรียกว่า “ศิลปะภาวนา” (Art as Meditation) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนพื้นที่สร้างสรรค์ให้กลายเป็นพื้นที่ปฏิบัติธรรม โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนเชิงลึกดังนี้

๑) ปรัชญาของศิลปะภาวนา

การย้ายจุดสนใจจากผลลัพธ์สู่กระบวนการ ศิลปะภาวนา คือ การใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการสังเกตสภาวะภายในใจตนเอง ในขณะที่มีกำลังวาดภาพ หรือจัดดอกไม้ จิตจะถูกฝึกให้จดจ่ออยู่กับปัจจุบันขณะ (Sati)

กระบวนการนี้ช่วยให้ผู้ปฏิบัติมองเห็นการเกิดขึ้นและดับไปของอารมณ์ เช่น ความหงุดหงิดเมื่อภาพไม่เป็นไปตามที่คิด หรือความภูมิใจเมื่อชิ้นงานสำเร็จ การรู้เท่าทันอารมณ์เหล่านี้คือเป้าหมายสูงสุดที่มากกว่าชิ้นงานที่ปรากฏอยู่เบื้องหน้า (ประมวล เพ็งจันทร์, ๒๕๖๑, หน้า ๑๑๒-๑๑๕) ซึ่งสอดคล้องกับหลักการที่ว่าศิลปะภาวนาคือการใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อถอนตนออกจากนิรันดร์และเข้าสู่สภาวะสงบได้อย่างเป็นธรรมชาติ

๒) รูปแบบกิจกรรมพุทธศิลป์เชิงสร้างสรรค์

การวาดภาพพุทธศิลป์ (Contemplative Drawing) การวาดภาพลายไทยหรือภาพสัญลักษณ์ทางธรรมด้วยความนิ่งเงียบ ผู้เรียนจะได้ฝึกประสาทสัมผัสระหว่างตากับมือให้ทำงานสัมพันธ์กันอย่างละเอียดอ่อน การลากเส้นแต่ละเส้นเปรียบเสมือนการเดินทางกรรมด้วยปลายนิ้ว หากจิตวอกแวกเส้นจะขาดตอน การกลับมาสัมผัสอยู่กับเส้นจึงเป็นการฝึกสมาธิแนบแน่น (Concentration) (น. ณ ปากน้ำ, ๒๕๕๘, หน้า ๔๐-๔๒)

การจัดดอกไม้พุทธบูชา (Sacred Floral Arrangement): การเลือกดอกไม้แต่ละดอกมาจัดวางในพานหรือแจกันสอนเรื่องความอนิจจัง ดอกไม้ที่สวยงามย่อมร่วงโรย การจัดดอกไม้ด้วยสติช่วยให้เห็นความงามในความไม่สมบูรณ์ และเป็นการฝึกจิตให้มีความละเอียดอ่อน อ่อนโยน (รศ.ดร. นิตยา กาญจนะวรรณ, ๒๕๖๔, หน้า ๙๕-๙๘)

พุทธศิลป์ท้องถิ่นล้านนา (Lanna Craft Meditation) เช่น การทำสวยดอก หรือการตัดกระดาดทำตุ่งพุทธบูชา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของเชียงใหม่ กิจกรรมนี้ช่วยสร้างความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์และเชื่อมโยงศรัทธาเข้ากับวิถีชีวิตดั้งเดิม การเคลื่อนไหวที่ช้าๆ ในงานหัตถกรรมช่วยให้จิตเข้าสู่สภาวะ

Flow หรือสภาวะที่สมาธิตั้งมั่นจนลืมกาลเวลา (สุรชัย จงจิตงาม, ๒๕๖๒, หน้า ๑๐๒-๑๐๕)

๓) เทคนิคการเชื่อมโยงการลงมือทำเข้ากับการฝึกสติ (Mindfulness through Art)

ในระหว่าง Workshop พระนักเทศน์ต้องสอดแทรกเทคนิคการสังเกต กาย-จิต ตามหลักสติปัฏฐาน ๔

๓.๑ กายานุปัสสนา รู้สึกถึงการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อมือ การหายใจที่สอดคล้องกับจังหวะการทำงาน

๓.๒ เวทนานุปัสสนา รู้ทันความรู้สึกพอใจ (สุข) หรือไม่พอใจ (ทุกข์) ที่เกิดขึ้นในขณะที่สร้างสรรค์

๓.๓ จิตตานุปัสสนา สังเกตจิตที่ฟุ้งซ่านหรือจิตที่สงบในขณะที่ทำงาน

๓.๔ ธรรมานุปภาพในงานศิลป์ การเห็นหลักธรรม เช่น ความพยายาม (วิริยะ) หรือความอดทน (ขันติ) ผ่านการทำงานศิลปะที่ต้องใช้รายละเอียดสูง (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๙, หน้า ๒๐๑-๒๐๕)

๔) การนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการสื่อสารธรรมะ

เมื่อพระนิสิตได้ผ่านกระบวนการนี้ด้วยตนเองแล้ว ย่อมมีทักษะในการนำกระบวนการนี้ไปออกแบบกิจกรรมให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป เปลี่ยนจากการสอนแบบบรรยายเพียงอย่างเดียว มาเป็นการสอนแบบประสบการณ์สัมผัส (Experiential Learning) ซึ่งเป็นนวัตกรรมการเผยแผ่ศาสนาที่เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้ง่ายกว่า เพราะทำให้เขาเห็นว่าความสงบและสมาธิสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกกิจกรรมที่ทำด้วยสติ (รศ.ดร. นิตยา กาญจนวรรณ, ๒๕๖๔, หน้า ๘๙-๙๒)

สรุป Workshop นี้คือ การหลอมรวมทักษะทางพุทธศิลป์เข้ากับวิปัสสนากรรมฐาน พระนิสิตจะไม่ได้เพียงขึ้นงานศิลปะกลับไป แต่จะได้แผนที่แห่งจิตที่จะนำไปใช้เป็นเครื่องมือสื่อสารความสงบและสติปัญญาให้กับสังคมสืบต่อไป

๒.๓ เทคนิคการเชื่อมโยงการลงมือทำศิลปะเข้ากับการฝึกสติและสมาธิ (Mindfulness through Art) ฝึกให้พระนิสิตใช้เทคนิคสติปัญญาฐาน ในขณะที่ทำงานศิลปะ เช่น กายานุปัสสนา (รู้ทันการเคลื่อนไหวของมือ) เวทนานุปัสสนา (รู้ทันความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในผลงาน) เพื่อให้งานศิลปะกลายเป็นวิปัสสนากรรมฐาน ในรูปแบบที่จับต้องได้ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๙, หน้า ๒๐๑-๒๐๕).

การเชื่อมโยงการลงมือทำศิลปะเข้ากับการฝึกสติและสมาธิ (Mindfulness through Art) ในบริบทของนักเทศน์พุทธศิลป์ คือ การเปลี่ยนพื้นที่ทำงานให้เป็นพื้นที่แห่งการตระหนักรู้ โดยใช้หลักการทางพระพุทธศาสนาเรื่องสติปัญญาฐานมาเป็นฐานในการปฏิบัติ กิจกรรมนี้ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงความจดจ่อ (Concentration) แต่เป็นการฝึกฝนความรู้สึกตัวทั่วพร้อม (Awareness) ในขณะที่กำลังปฏิสัมพันธ์กับวัสดุอุปกรณ์และงานศิลปะเบื้องต้น มีรายละเอียดเทคนิคดังนี้

๑) การฝึกสติสัมปชัญญะในฐานกาย (Body Awareness)

เทคนิคแรกเริ่มคือการฝึกให้ผู้ปฏิบัติรับรู้ถึงการเคลื่อนไหวของร่างกายในขณะที่ทำงานศิลปะ เช่น ในขณะที่ปลายนิ้วสัมผัสพู่กัน หรือจังหวะการกดน้ำหนักลงบนกระดาษ ผู้ปฏิบัติธรรมต้องมีความรู้สึกตัวถึงความตึง-ความหย่อนของกล้ามเนื้อ (ประมวล เพ็งจันทร์, ๒๕๖๑, หน้า ๑๑๘-๑๒๐) การฝึกเช่นนี้เปรียบได้กับการทำกายานุปัสสนาสติปัญญาฐาน ซึ่งช่วยให้จิตไม่ฟุ้งซ่านไปสู่

เรื่องราวในอดีตหรืออนาคต แต่กลับมาตั้งมั่นอยู่กับอาการทางกายที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันขณะ นอกจากนี้ การจัดระเบียบร่างกายและการหายใจให้สอดคล้องกับจังหวะการลงลายเส้น ยังช่วยให้ระดับสมาธิมีความแนบแน่นและมั่นคงยิ่งขึ้น (น. ณ ปากน้ำ, ๒๕๕๘, หน้า ๔๕-๔๗)

๒) การสังเกตเวทนาและสภาวะจิต (Emotional and Mental Monitoring) ในระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ มักจะมีความรู้สึกทางใจเกิดขึ้นเสมอ เช่น ความพอใจเมื่อวาดรูปสวย (สุขเวทนา) หรือความหงุดหงิดใจเมื่อความตั้งใจไม่เป็นไปตามแผน (ทุกข์เวทนา) เทคนิคการเชื่อมโยงสติในขั้นนี้คือการฝึกให้ผู้ปฏิบัติเป็นผู้สังเกต (Observer) มากกว่าจะเป็นผู้แสดง คือเห็นความโกรธ เห็นความคาดหวัง แต่ไม่ยึดถือเอาความรู้สึกนั้นมาเป็นตัวตน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๙, หน้า ๒๑๐-๒๑๒) การทำศิลปะจึงกลายเป็นแบบทดสอบทางอารมณ์ที่จับต้องได้ ช่วยให้พระนิสิตเห็นอัตตาหรือความยึดมั่นถือมั่นของตนเองได้ชัดเจนกว่าการนั่งหลับตาสมาธิเพียงอย่างเดียว

๓) สภาวะลื่นไหลและความนิ่งสงบ (Flow State and Samadhi) เมื่อสติและการกระทำเชื่อมโยงกันอย่างสมบูรณ์ ผู้ปฏิบัติจะเข้าสู่ภาวะที่เรียกว่า Flow State หรือสภาวะลื่นไหล ซึ่งเป็นสภาวะที่จิตจดจ่ออยู่กับสิ่งที่ทำจนลืมกาลเวลาและตัวตน ในทางพุทธศาสนาถือเป็นสมาธิในรูปแบบหนึ่ง (เอกัคคตาจิต) ที่เกิดขึ้นจากการมีปิติและสุขในงานที่ทำ (รศ.ดร. นิตยา กาญจนวรรณ, ๒๕๖๔, หน้า ๑๐๒-๑๐๕) งานพุทธศิลป์ที่สำเร็จออกมาจากจิตที่ตั้งมั่นในระดับนี้ ย่อมมีพลังแห่งความสงบแผ่ออกมาสู่ผู้ที่ได้พบเห็น ซึ่งเป็น

คุณสมบัติสำคัญที่นักเทคนิคพุทธศิลป์ต้องเข้าถึงเพื่อใช้เป็นฐานในการเผยแพร่ธรรม

๔) การสะท้อนธรรมผ่านชิ้นงาน (Reflective Art) หลังจากเสร็จสิ้นกระบวนการลงมือทำ เทคนิคสุดท้าย คือ การถอดบทเรียน (Debriefing) เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์จากการทำงานศิลปะเข้าสู่หลักจริยธรรม เช่น การมองเห็นความไม่เที่ยง (อนิจจัง) ของหยดสีที่กระจายตัว หรือความไม่สมบูรณ์ของชิ้นงานที่เป็นเรื่องธรรมดาของโลก (สุรชัย จงจิตงาม, ๒๕๖๒, หน้า ๑๑๐-๑๑๒) การสะท้อนคิดเช่นนี้ช่วยเปลี่ยนงานศิลปะให้กลายเป็นสื่อการสอนที่มีชีวิต ช่วยให้พระนิสิตสามารถนำประสบการณ์จริงไปใช้ในการบรรยายธรรมให้กับโยมได้อย่างมีน้ำหนักและเข้าถึงใจ

สรุป เทคนิคการเชื่อมโยงสติเข้ากับงานศิลปะนี้ คือการฝึกให้พระนิสิตทำงานด้วยจิตที่ว่าง แต่สร้างสรรค์ด้วยใจที่เต็มเปี่ยม ซึ่งจะเปลี่ยนภาพลักษณ์ของการปฏิบัติธรรมจากเรื่องที่ยากและน่าเบื่อ ให้กลายเป็นกระบวนการที่รื่นรมย์และทรงพลังในการพัฒนาจิตใจของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน

๒.๔ การนำกระบวนการพุทธศิลป์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมอบรมสมาธิให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป

พัฒนาเทคนิคการสอน (Pedagogy) ที่เปลี่ยนจากการเทศนาด้วยคำพูด เป็นการสอนด้วยประสบการณ์ (Experiential Learning) โดยให้ผู้เข้าร่วมลงมือทำพุทธศิลป์เพื่อสัมผัสความสงบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นแนวทางที่เข้าถึงเยาวชนได้ง่ายกว่าการนั่งสมาธิรูปแบบปกติ (รศ.ดร. นิตยา กาญจนวรรณ, ๒๕๖๔, หน้า ๘๙-๙๒).

การนำกระบวนการพุทธศิลป์ไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมอบรมสมาธิ เป็นการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ากับจิตวิทยาการเรียนรู้สมัยใหม่ เพื่อเปลี่ยนภาพจำของการฝึกสมาธิจากรูปแบบเดิมที่เน้นการนั่งสงบเพียงอย่างเดียว มาเป็นการฝึกสติผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ (Experiential Learning) โดยมุ่งเน้นการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายทั้งเยาวชนที่มีสมาธิสั้นและประชาชนทั่วไปที่เผชิญกับความเครียดในชีวิตประจำวัน มีรายละเอียดการนำไปใช้ดังนี้

๑) การออกแบบกิจกรรมตามกลุ่มเป้าหมาย (Audience-Centric Approach) การจัดกิจกรรมอบรมสมาธิด้วยพุทธศิลป์ต้องคำนึงถึงความสนใจและระดับสมาธิของกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ กลุ่มเยาวชน เน้นกิจกรรมที่สนุกสนาน มีการเคลื่อนไหว และเห็นผลงานชัดเจน เช่น การวาดภาพพระบารมีมันดาลา (Mandala) หรือการปั้นดินเป็นรูปธรรมจักร กิจกรรมเหล่านี้ช่วยดึงดูดความสนใจ (Engagement) และใช้ศิลปะเป็นสะพานเชื่อมให้ได้ก่อกันเคยกับความสงบโดยไม่รู้ตัว (รศ.ดร. นิตยา กาญจนะวรรณ, ๒๕๖๔, หน้า ๘๙-๙๒) กลุ่มประชาชนทั่วไป มุ่งเน้นการใช้พุทธศิลป์เพื่อศิลปะบำบัด (Art Therapy) และการผ่อนคลายความเครียด (Stress Management) โดยใช้พุทธศิลป์ท้องถิ่น เช่น การจัดดอกไม้แบบล้านนา หรือการตัดกระดาษ “ตุง” เพื่อฝึกความละเอียดอ่อนของจิตและสร้างความภาคภูมิใจในรากเหง้าวัฒนธรรม (สุรัชย์ จงจิตงาม, ๒๕๖๒, หน้า ๑๑๕-๑๑๘)

๒) กระบวนการศิลปะนำทาง ใจนำสุข (The Process of Contemplative Arts) ในการจัดอบรม พระนักเทศน์พุทธศิลป์ควรใช้กระบวนการ ๓ ขั้นตอน เพื่อเชื่อมโยงศิลปะเข้ากับสมาธิอย่างเป็นระบบ

ขั้นเตรียมใจ (Settling) การทำความเข้าใจพื้นฐานความหมายของงานพุทธศิลป์ที่จะทำ เพื่อให้เกิดศรัทธาปสาทะ และการสวดมนต์หรือฝึกหายใจสั้นๆ ก่อนเริ่ม เพื่อปรับคลื่นสมองให้เข้าสู่ภาวะผ่อนคลาย (น. ฌ ปากน้ำ, ๒๕๕๘, หน้า ๕๐-๕๒)

ขั้นสร้างสรรค์ (Creating) การลงมือทำด้วยความเงียบ (Noble Silence) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมจดจ่ออยู่กับการเคลื่อนไหวและสัมผัสของอุปกรณ์ในมือ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการฝึก Mindfulness through Art (ประมวล เพ็งจันทร์, ๒๕๖๑, หน้า ๑๒๕-๑๒๘)

ขั้นสะท้อนคิด (Reflecting) หลังเสร็จสิ้นงานศิลปะ ต้องมีกระบวนการสุนทรียสนทนา (Dialogue) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมได้แบ่งปันความรู้สึกในระหว่างที่ทำ เป็นการเปลี่ยนประสบการณ์ส่วนตัวให้กลายเป็นบทเรียนธรรมะที่จับต้องได้

๓) พุทธศิลป์ในฐานะเครื่องมือสร้างสุขภาวะทางปัญญา (Spiritual Wellbeing) การนำพุทธศิลป์ไปประยุกต์ใช้นี้ ถือเป็นการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ช่วยให้ประชาชนเข้าถึงไตรสิกขาได้ง่ายขึ้น กล่าวคือ การมีวินัยในการใช้อุปกรณ์ (ศีล) การมีจิตจดจ่ออยู่กับงาน (สมาธิ) และการเห็นสัจธรรมความจริงผ่านชิ้นงาน เช่น ความไม่สมบูรณ์แบบหรือความไม่เที่ยง (ปัญญา) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), ๒๕๕๙, หน้า ๒๑๕-๒๑๘) กระบวนการนี้จึงเป็นการบ่มเพาะสุขภาวะทางปัญญาที่ยั่งยืน

๔) บทบาทของพระนักเทศน์พุทธศิลป์ในฐานะผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในขั้นสุดท้าย พระนิสิตที่ผ่านการอบรมต้องปรับบทบาทจากผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ โดยใช้พุทธศิลป์เป็นสื่อกลางในการสื่อสารธรรมอย่างสร้างสรรค์ ไม่ยึดเยียดเนื้อหา แต่ให้ผู้รับการอบรมได้ค้นพบความสงบด้วยตนเองผ่านปลายพู่กันหรือวัสดุในมือ ซึ่งจะทำให้นักเทศน์พุทธศิลป์ของ มจร. วิทยาเขตเชียงใหม่ เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่เท่าทันโลกสมัยใหม่

สรุป การประยุกต์ใช้พุทธศิลป์ในการจัดกิจกรรมอบรมสมาธิ คือ การนำธรรมะออกจากตู้พระไตรปิฎกมาวางไว้ในฝ่ามือของประชาชนผ่านงานสร้างสรรค์ เป็นการสืบสานพระพุทธศาสนาที่ตอบโจทย์ความต้องการของสังคมยุคปัจจุบันอย่างแท้จริง

เป้าหมายหลัก ในการสร้างทักษะให้พระนิสิตใช้พุทธศิลป์เป็นสื่อกลางนั้น สามารถขยายความออกเป็น ๔ มิติสำคัญ เพื่อให้พระนิสิตไม่เพียงแต่เป็นช่างศิลป์ แต่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณในโลกสมัยใหม่

๑. มิติด้านทักษะการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator Skills) เพื่อให้พระนิสิตมีทักษะในการออกแบบและจัดกระบวนการเรียนรู้ (Workshop) ที่เปลี่ยนจากการบรรยายธรรมทางเดียว เป็นการสร้างประสบการณ์ตรงผ่านงานศิลปะ สามารถประยุกต์ใช้เครื่องมือพุทธศิลป์ที่หลากหลาย ทั้งศิลปะดั้งเดิมล้านนาและนวัตกรรมสมัยใหม่ ให้สอดคล้องกับจริตและวัยของผู้เข้ารับการอบรม

๒. มิติด้านการสื่อสารธรรมะเชิงนวัตกรรม (Innovative Dhamma Communication) เพื่อให้พระนิสิตสามารถถอดรหัส (Decode) หลักธรรมที่

ซับซ้อนในพระไตรปิฎกออกมาเป็นสัญลักษณ์ทางศิลปะที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงใจคนรุ่นใหม่ สร้างทักษะการสื่อสารแบบสุนทรียสนทนา (Dialogue) โดยใช้งานศิลปะเป็นสะพานเชื่อมในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและมุมมองชีวิต

๓. มิติด้านการพัฒนาจิตตนเอง (Self-Cultivation) เพื่อให้พระนิสิตเข้าถึงสภาวะสมาธิในฐานงาน (Meditation in Action) และสติปัญญาผ่านกระบวนการสร้างสรรค์พุทธศิลป์ด้วยตนเองก่อนนำไปสอนผู้อื่น บ่มเพาะความละเอียดอ่อนทางจิต (Refined Mind) และความเมตตากรุณา ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของผู้ที่จะนำพาผู้คนไปสู่ความสงบเยือกเย็น

๔. มิติด้านสังคมและสุขภาวะทางปัญญา (Social & Spiritual Wellbeing) เพื่อให้พระนิสิตมีบทบาทเชิงรุกในการพลิกฟื้นชุมชนและสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตใจ (Safe Space) ในวัดหรือชุมชนผ่านกิจกรรมพุทธศิลป์สร้างสรรค์ มุ่งหวังให้พุทธศิลป์เป็นเครื่องมือในการลดความเครียด สร้างสติ และบ่มเพาะปัญญาให้กับเยาวชนและประชาชนทั่วไป เพื่อสุขภาวะทางปัญญาที่ยั่งยืนของสังคม

สรุป เป้าหมายปลายทาง พระนิสิตที่ผ่านการอบรมจะเป็นนักสื่อสารธรรมเชิงสุนทรียะที่มีเข็มมุ่งชัดเจนในการใช้ความงามของศิลปะเป็นอุปายธรรม (Skillful Means) เพื่อโน้มน้าวและนำทางผู้คนให้กลับมาดูแลรักษาใจตนเอง จนเกิดเป็นความสงบและสติปัญญาที่สว่างไสวในชีวิตประจำวัน

เอกสารอ้างอิง

- น. ณ ปากน้ำ. (๒๕๕๘). ความเข้าใจพุทธศิลปกรรม. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ.
หน้า ๔๐-๔๒.
- ประมวล เพ็งจันทร์. (๒๕๖๑). ความรักและศรัทธา: ศิลปะเพื่อการเข้าถึงความจริง. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. หน้า ๑๑๒-๑๑๕.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (๒๕๕๙). พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม. หน้า ๒๐๑-๒๐๕.
- รศ.ดร. นิตยา กาญจนวรรณ. (๒๕๖๔). สุนทรียภาพกับการเผยแผ่ศาสนา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. หน้า ๘๙-๙๒, ๙๕-๙๘.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์. (๒๕๕๖). พุทธศิลปะในประเทศไทย: รูปแบบ พัฒนาการ และอุดมคติที่แฝงอยู่. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ. หน้า ๔๕-๔๘, ๕๒-๕๕.
- สมิทธิ ศิริภัทร์. (๒๕๖๐). ความหมายในสัญลักษณ์ทางพุทธศิลป์. กรุงเทพฯ: อมรินทร์. หน้า ๑๒๐-๑๒๔.
- สุรัช จงจิตงาม. (๒๕๖๒). พุทธศิลป์ล้านนา: ความงามบนฐานศรัทธา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. หน้า ๑๐๒-๑๐๕.

ข้อสอบหลักสูตรฝึกอบรม “นักเทศน์พุทธศิลป์” โมดูลที่ ๒

๑. เป้าหมายหลักของโครงการนักเทศน์พุทธศิลป์ คืออะไร?

- ก. เพื่อผลิตช่างวาดภาพพุทธศิลป์
- ข. เพื่อให้พระนิสิตใช้พุทธนวัตกรรมเผยแผ่ธรรมอย่างสร้างสรรค์
- ค. เพื่ออนุรักษ์ศิลปะล้านนาเพียงอย่างเดียว
- ง. เพื่อฝึกการตอบคำถามธรรมะในเชิงวิชาการ

๒. พุทธศิลป์ในฐานะสื่อทางวิญญาณ (Spiritual Media) มุ่งเน้นสิ่งใดเป็นสำคัญ?

- ก. ความสวยงามของวัตถุ
- ข. ราคาและความเก่าแก่
- ค. การถ่ายทอดแก่นธรรมและสภาวะแห่งจิต
- ง. การแสดงฝีมือของช่างศิลป์

๓. พระพักตร์ที่อัมเอบและดวงพระเนตรทอดลงต่ำของพระพุทธรูป สื่อถึงเรื่องใด?

- ก. การพักผ่อน
- ข. การสำรวจจิตภายใน
- ค. ความเศร้าโศกต่อชาวโลก
- ง. ความเหนื่อยล้าจากการสอน

๔. ส่วนยอดของสถูปเจดีย์ที่พุ่งทะยานสู่ท้องฟ้าเปรียบได้กับสิ่งใดในทางธรรม?

- ก. การมีชื่อเสียง
- ข. ความมั่งคั่ง
- ค. การมุ่งหน้าสู่พระนิพพาน
- ง. การแผ่ขยายอิทธิพล

๕. ยุคไร้รูปเปรียบ (Aniconic Period) ใช้สิ่งใดเป็นสัญลักษณ์แทนพระพุทธเจ้า?

- ก. พระพุทธรูปปางสมาธิ ข. ธรรมจักรหรือรอยพระพุทธบาท
ค. รูปปั้นเทวดา ง. อักษรจารึก

๖. พุทธนวัตกรรมครั้งแรกที่ช่วยให้คนเข้าถึงศรัทธาได้ง่ายขึ้นในยุคคันธาระคืออะไร?

- ก. การสร้างพระพุทธรูปในรูปมนุษย์ ข. การทำเครื่องรางของขลัง
ค. การบันทึกพระไตรปิฎก ง. การสร้างวัดขนาดใหญ่

๗. อัตลักษณ์พุทธศิลป์ล้านนาสะท้อนคุณธรรมข้อใดเป็นหลัก?

- ก. ความยิ่งใหญ่และอำนาจ ข. ความเรียบง่ายและอ่อนน้อมถ่อมตน
ค. ความหรูหราฟุ่มเฟือย ง. ความลึกลับน่าเกรงขาม

๘. หัวใจสำคัญของศิลปะภาวนา (Art as Meditation) คืออะไร?

- ก. ผลงานที่สวยงามระดับมืออาชีพ
ข. ความรวดเร็วในการทำงาน
ค. การจดจ่ออยู่กับปัจจุบันขณะในกระบวนการทำ
ง. การใช้อุปกรณ์ราคาแพง

๙. การวาดภาพพุทธศิลป์ด้วยความนิ่งเงียบ เปรียบได้กับการปฏิบัติธรรมข้อใด?

- ก. การเดินจงกรมด้วยปลายนิ้ว ข. การสวดมนต์ทำวัตร
ค. การถกเถียงธรรมะ ง. การให้ทาน

๑๐. การจัดดอกไม้พุทธบูชาช่วยให้ผู้ปฏิบัติเห็นสังขารในข้อใด?

- ก. ความคงทนถาวร
- ข. ความอนิจจัง (ความไม่เที่ยง) ของความงาม
- ค. ความร่ำรวยทางวัตถุ
- ง. ความได้เปรียบทางสังคม

๑๑. การรู้ทันความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจขณะทำงานศิลปะ จัดอยู่ในสติปัฏฐานข้อใด?

- ก. กายานุปัสสนา
- ข. เวทนานุปัสสนา
- ค. จิตตานุปัสสนา
- ง. ธรรมานุปัสสนา

๑๒. สภาวะลื่นไหล (Flow State) ในทางพุทธศาสนาจัดเป็นสภาวะใด?

- ก. จิตฟุ้งซ่าน
- ข. เอกัคคตาจิต (สมาธิตั้งมั่น)
- ค. ความประมาท
- ง. ความมัวหมองทางอารมณ์

๑๓. เทคนิคการถอดบทเรียน (Debriefing) หลังทำงานศิลปะมีประโยชน์อย่างไร?

- ก. เพื่อประเมินราคาชิ้นงาน
- ข. เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์ศิลปะเข้าสู่หลักธรรม
- ค. เพื่อหาข้อผิดพลาดไปลงโทษ
- ง. เพื่อแข่งขันกับผู้อื่น

๑๔. กิจกรรมพุทธศิลป์สำหรับกลุ่มเยาวชน ควรมีลักษณะอย่างไร?

- ก. เน้นความจริงจังและเฝ้ายามยาวนาน
- ข. เน้นความสนุกสนาน มีการเคลื่อนไหว และเห็นผลชัดเจน
- ค. เน้นการอ่านตำราเป็นหลัก

ง. เน้นการทำวิจัยเชิงลึก

๑๕. การใช้ศิลปะพุทธศิลป์ในกลุ่มประชาชนทั่วไปมุ่งเน้นเรื่องใด?

- ก. การบำบัดและผ่อนคลายความเครียด ข. การสร้างรายได้มหาศาล
ค. การอวดอ้างสถานะสังคม ง. การสะสมของเก่า

๑๖. ข้อใดคือขั้นตอนแรกของกระบวนการศิลปะนำทาง ใจนำสุข?

- ก. ขั้นสร้างสรรค์ (Creating) ข. ขั้นสะท้อนคิด (Reflecting)
ค. ขั้นเตรียมใจ (Settling) ง. ขั้นจัดจำหน่าย (Selling)

๑๗. การมีวินัยในการใช้อุปกรณ์ศิลปะ เปรียบได้กับหลักไตรสิกขาข้อใด?

- ก. ศีล ข. สมาธิ ค. ปัญญา ง. วิมุตติ

๑๘. บทบาทของพระนักเทศน์พุทธศิลป์ยุคใหม่ควรเปลี่ยนจากผู้สอน เป็นอะไร?

- ก. ผู้สั่งการ ข. ผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator)
ค. ผู้ประเมินคะแนน ง. ผู้รับจ้างวาดรูป

๑๙. การสื่อสารแบบสุนทรียสนทนา (Dialogue) ใช้สิ่งใดเป็นสะพานเชื่อม?

- ก. ชิ้นงานศิลปะ ข. โทรศัพท์
ค. ตำราวิชาการ ง. การลงโทษ

๒๐. สรุปแล้วพุทธศิลป์เปรียบเสมือนสิ่งใดในกระบวนการพัฒนาจิต?

- ก. เครื่องประดับเพื่อความหรูหรา ข. กระเจิงแสงสะท้อนคุณภาพของจิตใจ
ค. ของขวัญเพื่อการติดสินบน ง. อุปกรณ์เพื่อการแข่งขัน

เฉลยข้อสอบ

1. ข | ๒. ค | ๓. ข | ๔. ค | ๕. ข
2. ก | ๗. ข | ๘. ค | ๙. ก | ๑๐. ข
3. ข | ๑๒. ข | ๑๓. ข | ๑๔. ข | ๑๕. ก
4. ค | ๑๗. ก | ๑๘. ข | ๑๙. ก | ๒๐. ข

โมดูลที่ 2

เทคนิคการสร้างสมาธิ ผ่านงานพุทธศิลป์

แนวคิดหลัก

“ ใช้พุทธศิลป์เป็นเครื่องมือฝึกจิต
สร้างสมาธิ และพัฒนาปัญญา ”

1 พุทธศิลป์ =
สื่อทางจิตวิญญาณ

งานศิลปะเป็นเครื่องมือฝึกจิต
สู่ความสงบและปัญญา

3 ศิลปะภาวนา
(Art as Meditation)

ใช้ศิลปะเป็นภาวนา
ฝึกจิตให้อยู่กับปัจจุบัน

5 Mindfulness
through Art

ใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือฝึกจิต
ทุกขณะด้วย สมาภาวนาและสติ

2 พระพุทธรูป / เจดีย์ /
ศิลปะล้านนา กับหลักธรรม

ศึกษาความงดงามที่แฝงไว้ด้วย
สัญลักษณ์และหลักธรรม

4 วาดภาพ / จัดดอกไม้ /
งานพุทธศิลป์ท้องถิ่น

ลงมือสร้างสรรค์ด้วยมือ
เกิดสมาธิและภาวนาในชีวิตจริง

6 สติปัญญา 4
ผ่านการสร้างสรรค์

คำขวัญ 30 5555
ในฐานธรรมะของชาวสกล

กาย เวทนา จิต ธรรม

7 Experiential Learning
สำหรับเยาวชนและประชาชน

เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
สร้างความเข้าใจที่ลงมือปฏิบัติจริง

ผลลัพธ์

**บัณฑิตพุทธศิลป์
ที่ใช้ศิลปะเป็นสื่อ
สร้างสุขภาวะทางปัญญา**

ทักษะที่พัฒนา

สมาธิ สติ ความคิด
สร้างสรรค์ การสื่อสาร
ธรรมะ การเป็นผู้รู้ด้านความสงบ
ทางจิตวิญญาณ

กระบวนการเรียนรู้

เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
ลงมือสร้างสรรค์ด้วยมือ
ลงมือปฏิบัติจริง
แลกเปลี่ยนเรียนรู้
กับผู้อื่นในชีวิตจริง
และสังคม

KEY MESSAGE

“ ศิลปะสร้างสมาธิ
ธรรมะพัฒนาจิต
พุทธศิลป์เปลี่ยนชีวิต ”

๑๑. การฝึกอบรม: โมดูลที่ ๓ แก่นพระพุทธศาสนากับงานพุทธศิลป์

โมดูลที่ ๓ เรื่อง “แก่นพระพุทธศาสนากับงานพุทธศิลป์”

สาระสำคัญ

โมดูลที่ ๓ เรื่อง “แก่นพระพุทธศาสนากับงานพุทธศิลป์” โครงการบัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์ โมดูลนี้เป็นการยกระดับการเรียนรู้พระพุทธศาสนาให้ก้าวข้ามจากการอธิบายธรรมะเชิงคำสอนไปสู่การสื่อสารธรรมะผ่านศิลปะร่วมสมัย โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา แล้วนำมาแปลงเป็นรูปแบบงานสร้างสรรค์ที่เข้าถึงหัวใจผู้คนในยุคดิจิทัล หัวใจสำคัญของโมดูล คือการเชื่อมพุทธธรรมเข้ากับพุทธศิลป์อย่างเป็นระบบ โดยใช้หลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ และมรรคมีองค์ ๘ เป็นฐานคิด แล้วต่อยอดสู่การออกแบบสื่อศิลป์หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นงานภาพ วิดีโอ ดนตรี การเล่าเรื่องเชิงสื่อดิจิทัล ไปจนถึงสื่อสร้างประสบการณ์ (interactive media) ที่ช่วยให้ธรรมะจับต้องได้ และรู้สึกได้มากขึ้น ในเชิงพุทธนวัตกรรม โมดูลนี้ช่วยให้พระนักเทศน์และผู้เรียนสามารถเปลี่ยนบทเทศน์แบบเดิมให้กลายเป็น ประสบการณ์ทางศิลปะที่กระแทกใจผู้ชม เช่น การเล่าเรื่องธรรมะผ่านภาพเคลื่อนไหว การใช้ศิลปะจัดวางเพื่อสะท้อนความไม่เที่ยง หรือการสร้างคอนเทนต์ออนไลน์ที่สื่อหลักธรรมอย่างร่วมสมัย และเข้าถึงคนรุ่นใหม่

เป้าหมายสำคัญอีกประการ คือการยกระดับสุขภาวะทางปัญญาของสังคม ผ่านศิลปะที่ไม่เพียงให้ความงาม แต่ยังปลูกให้เกิดการคิด พิจารณา และเข้าใจชีวิตตามความเป็นจริง ศิลปะในโมดูลนี้จึงไม่ใช่เพียงความบันเทิง แต่เป็นเครื่องมือทางปัญญาที่ช่วยเยียวยาจิตใจและสร้างความสงบภายในในมิติของชุมชน โมดูลนี้ยังเชื่อมโยงไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์เชิงพุทธศาสนา โดยส่งเสริมให้ชุมชนสามารถนำทุนทางวัฒนธรรม งานศิลป์ท้องถิ่น และเรื่องเล่าทางศาสนา มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์หรือกิจกรรมสร้างรายได้ เช่น งานพุทธศิลป์ร่วมสมัย แกลเลอรีธรรมะ สื่อออนไลน์เชิงพุทธ หรือกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงปัญญา ซึ่งช่วยฟื้นฟูเศรษฐกิจฐานรากควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ โดยสรุป โมดูลที่ ๓ นี้ คือการสร้างสะพานระหว่างธรรมะกับศิลปะ ระหว่างวัดกับโลกสมัยใหม่ และระหว่างปัญญากับเศรษฐกิจ ให้พระพุทธศาสนาไม่เพียงอยู่ในตำรา แต่มีชีวิตอยู่ในงานศิลป์ และเติบโตไปพร้อมสังคมอย่างงดงามและยั่งยืน

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา และสามารถนำหลักธรรมสำคัญมาเชื่อมโยงกับการสร้างสรรค์งานศิลป์ในรูปแบบร่วมสมัยได้อย่างถูกต้องและมีความหมาย

๒. เพื่อพัฒนาทักษะพุทธนวัตกรรมการออกแบบและผลิตสื่อพุทธศิลป์ เพื่อใช้ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ

๓. เพื่อส่งเสริมการใช้พุทธศิลป์เป็นเครื่องมือในการสร้างสุขภาวะทางปัญญา และสนับสนุนการพัฒนาชุมชนผ่านแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์อย่างยั่งยืน

ระยะเวลา ๑๘๐ นาที

เนื้อหา

เนื้อหาของโมดูลนี้มุ่งบูรณาการพระพุทธศาสนากับงานศิลปะร่วมสมัย เพื่อพัฒนาทักษะพุทธนวัตกรรมการสื่อสารธรรมะ และการสร้างคุณค่าทางสังคมอย่างยั่งยืน โดยแบ่งสาระสำคัญออกเป็น ๓ ส่วนหลัก ดังนี้

๑. แก่นพระพุทธศาสนากับการตีความเชิงศิลป์ ผู้เรียนศึกษาแก่นธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา เช่น อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ มรรคมีองค์ ๘ และหลักพุทธจริยธรรม แล้วฝึกการตีความใหม่ในเชิงศิลปะ เพื่อให้เข้าใจธรรมะในมิติที่ลึกซึ้งและร่วมสมัยมากขึ้น เนื้อหามุ่งให้ผู้เรียนสามารถแปลงหลักธรรมเชิงนามธรรมให้กลายเป็นภาพ สัญลักษณ์ เรื่องเล่า หรือประสบการณ์ทางศิลป์ที่เข้าถึงง่าย แต่ยังคงสาระทางปัญญาอย่างครบถ้วน

๒. พุทธนวัตกรรมการสร้างสื่อพุทธศิลป์ร่วมสมัย เนื้อหาส่วนนี้เน้นการพัฒนาทักษะการออกแบบและผลิตสื่อพุทธศิลป์ในยุคดิจิทัล เช่น สื่อภาพ วิดีโอ อินโฟกราฟิก แอนิเมชัน พอดแคสต์ และสื่อออนไลน์ ผู้เรียนจะได้ฝึกกระบวนการคิดเชิงสร้างสรรค์ (creative thinking) การเล่าเรื่อง (storytelling) และการออกแบบสื่อ (media design) เพื่อใช้ธรรมะเป็นแกนกลางในการสื่อสาร เป้าหมายคือการทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนามีชีวิต และ เข้าถึงคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีพลังและร่วมสมัย

๓. พุทธศิลป์กับสุขภาวะทางปัญญาและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เนื่อหาส่วนนี้เชื่อมโยงพุทธศิลป์กับการพัฒนาสังคม โดยเน้นบทบาทของศิลปะในการสร้างสุขภาวะทางปัญญา คือการทำให้ผู้คนเกิดความเข้าใจชีวิต มีสติ และสมดุลทางจิตใจ พร้อมกันนี้ยังนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนางานพุทธศิลป์เป็นทุนทางวัฒนธรรม เช่น ผลิตภัณฑ์ศิลป์ งานออกแบบ สื่อชุมชน หรือกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธรรมะ สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างรายได้ ควบคู่กับการฟื้นฟูคุณค่าทางจิตใจและวัฒนธรรมของชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีการ/กิจกรรม

การจัดการเรียนรู้ในโมดูลนี้เน้น “ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing)” ควบคู่กับการคิดเชิงพุทธนวัตกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำธรรมะไปสร้างสรรค์งานศิลป์และสื่อสารได้จริง โดยมีกิจกรรมหลักดังนี้

๑. กิจกรรมวิเคราะห์แก่นธรรมเพื่อสร้างแนวคิดศิลป์ ผู้เรียนศึกษาหลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ และมรรคมีองค์ ๘ ทำกิจกรรมตีความธรรมะเป็นภาพและสัญลักษณ์ โดยแบ่งกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ว่าแต่ละหลักธรรมสามารถสื่อเป็นภาพ เสียง หรือเรื่องเล่าได้อย่างไร แล้วสรุปเป็น Mind Map พุทธศิลป์ เพื่อใช้เป็นต้นแบบในการสร้างงาน

๒. กิจกรรมออกแบบพุทธศิลป์และสื่อสร้างสรรค์ ผู้เรียนเลือกหัวข้อธรรมะ ๑ เรื่อง แล้วพัฒนาเป็นผลงานพุทธศิลป์ ฝึกกระบวนการออกแบบ เช่น การเขียน Storyboard, การวางโครงเรื่อง, การเลือกสัญลักษณ์ และการกำหนดรูปแบบสื่อ ผลิตผลงานจริง เช่น คลิปวิดีโอสั้นธรรมะ อินโฟกราฟิก

ธรรมะ ภาพศิลป์เชิงสัญลักษณ์ หรือสื่อดิจิทัลเชิงเล่าเรื่อง นำเสนอผลงานต่อกลุ่ม พร้อมรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุง

๓. กิจกรรมพุทธศิลป์เพื่อชุมชนและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ลงพื้นที่หรือจำลองบริบทชุมชน เพื่อศึกษาทุนวัฒนธรรมท้องถิ่น ออกแบบแนวคิดพุทธศิลป์เพื่อชุมชน เช่น นิทรรศการธรรมะ งานศิลป์วัด หรือสื่อประชาสัมพันธ์ชุมชน จัดกิจกรรม Creative Showcase นำเสนอผลงานต่อชุมชนหรือเวทีวิชาการ สะท้อนผลการเรียนรู้ว่า งานศิลป์สามารถสร้างทั้งคุณค่าทางจิตใจ และคุณค่าทางเศรษฐกิจได้อย่างไร

๔. กิจกรรมสะท้อนคิดและพัฒนาปัญญา (Reflection) ผู้เรียนเขียนบันทึกสะท้อนคิด (Reflection Journal) หลังทำกิจกรรมทุกช่วง แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในวงสนทนา (Dhamma Dialogue) ว่า ศิลปะช่วยให้เข้าใจธรรมะลึกซึ้งขึ้นอย่างไร สรุปบทเรียนร่วมกันว่า ธรรมะกับศิลป์ ได้เครื่องมือพัฒนาปัญญาและสังคม

สื่อการฝึกอบรม

สื่อการฝึกอบรมในโมดูลนี้ถูกออกแบบให้รองรับการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ (Active Learning) และการสร้างพุทธนวัตกรรมอย่างครบวงจร ครอบคลุมทั้งการคิด การออกแบบ และการผลิตผลงานจริง ดังนี้

๑. สื่อหลักด้านเนื้อหา (Content Media) ประกอบด้วย
 - เอกสารประกอบการอบรม แก่นธรรมกับพุทธศิลป์ร่วมสมัย
 - PowerPoint Slide การบรรยายเรื่อง อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ และ การตีความเชิงศิลป์
 - คู่มือการออกแบบพุทธศิลป์ (Creative Buddhist Design Guide)

- ใบความรู้ (Handout) เรื่องการเล่าเรื่องธรรมะ (Dhamma Storytelling)

๒. สื่อดิจิทัลและมัลติมีเดีย (Digital & Multimedia) ประกอบด้วย

- วิดีโอสาธิตการสร้างพุทธศิลป์ เช่น การทำ Storyboard, Infographic, Video Clip

- คลิปตัวอย่างงานพุทธศิลป์ร่วมสมัยจากทั้งในและต่างประเทศ

- Podcast เสียงบรรยายธรรมะเชิงสร้างสรรค์

- ตัวอย่างสื่อออนไลน์ เช่น เพจธรรมะ อินโฟกราฟิก และสื่อโซเชียล

มีเดีย

๓. สื่อฝึกปฏิบัติ (Workshop Tools) ประกอบด้วย

- แบบฝึกหัด แปลงธรรมะเป็นภาพและสัญลักษณ์

- Worksheet การออกแบบ Storyboard

- Template การสร้างอินโฟกราฟิกธรรมะ

- กระดาษวาดภาพ สี ปากกา กระดาน Mind Map

- ซอฟต์แวร์หรือแอปออกแบบ เช่น Canva, CapCut หรือเครื่องมือ

พื้นฐานอื่น ๆ

๔. สื่อกระบวนการเรียนรู้กลุ่ม (Collaborative Learning Media)

ประกอบด้วย

- บอร์ดระดมความคิด Brainstorming Board Whiteboard

- Mind Map Template สำหรับสรุปหลักธรรม

- บัตรคำ (Card Sorting) แยกธรรมะ ภาพ สัญลักษณ์ อารมณ์

- แบบฟอร์ม Peer Review สำหรับประเมินผลงานเพื่อนร่วมกลุ่ม

๕. สื่อชุมชนและการนำเสนอ (Community & Presentation Media) ประกอบด้วย

- สื่อสำหรับจัดนิทรรศการพุทธศิลป์ Poster, Banner, Exhibition Board
- ชุดสไลด์นำเสนอผลงาน Final Presentation Deck
- สื่อออนไลน์สำหรับเผยแพร่ผลงาน Facebook Page, YouTube, Website หรือ Google Sites
- QR Code เชื่อมโยงผลงานดิจิทัลของผู้เรียน

การประเมินผล

การประเมินผลในโมดูลนี้มุ่งเน้นประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) โดยวัดทั้งความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการปฏิบัติ และคุณค่าทางพุทธศิลป์ที่เกิดขึ้นจริงจากผลงานผู้เรียน ดังนี้

๑. การประเมินด้านความรู้ (Knowledge Assessment) ประกอบด้วย

- ทดสอบความเข้าใจหลักธรรมสำคัญ เช่น อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ และการเชื่อมโยงกับงานศิลป์
 - แบบทดสอบสั้น (Quiz) หรือคำถามปลายเปิด
 - การอธิบายแนวคิด ธรรมะกับพุทธศิลป์ ด้วยภาษาของตนเอง
- เกณฑ์ประเมิน ความถูกต้อง ความเข้าใจเชิงลึก และการเชื่อมโยงแนวคิดได้

๒. การประเมินด้านทักษะปฏิบัติ (Performance Assessment) ประกอบด้วย

- ประเมินผลงานพุทธศิลป์ที่ผู้เรียนสร้างขึ้น เช่น วิดีโอธรรมะสั้น อินโฟกราฟิก Storyboard หรือสื่อดิจิทัล

- ใช้ Rubric ประเมิน ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ความถูกต้องของสารธรรม (Dhamma Accuracy) การสื่อสารเข้าใจง่าย (Communication) ความสวยงามและการออกแบบ (Design Quality)

๓. การประเมินกระบวนการเรียนรู้ (Process Assessment) ประกอบด้วย

- สังเกตการทำงานกลุ่ม การระดมความคิด และการมีส่วนร่วม
- ประเมินการใช้กระบวนการคิดเชิงพุทธทว้ตรกรรม คิด ออกแบบ สร้าง ปรับปรุง

- ตรวจสอบ Mind Map, Worksheet และบันทึกการเรียนรู้
- เกณฑ์ประเมิน ความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และการพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

๔. การประเมินด้านคุณค่าและสุขภาวะทางปัญญา (Affective & Reflective Assessment) ประกอบด้วย

- ประเมินจาก Reflection Journal ของผู้เรียน
- การสะท้อนคิดในวงสนทนาธรรม (Dhamma Dialogue)
- การแสดงทัศนคติที่เข้าใจธรรมะอย่างลึกซึ้ง และนำไปใช้ในชีวิตได้

เกณฑ์ประเมิน ความตระหนักรู้ ความเปลี่ยนแปลงทางความคิด และการพัฒนาสุขภาวะทางใจ

๕. การประเมินผลงานปลายโมดูล (Final Creative Showcase) ประกอบด้วย

- จัดนิทรรศการหรือเวทีนำเสนอ พุทธศิลป์สร้างสรรค์
- ผู้เรียนนำเสนอผลงานต่อคณะกรรมการหรือชุมชน
- ประเมินทั้งผลงานและการสื่อสาร (Presentation Skill)

เกณฑ์ประเมิน คุณภาพผลงาน ความสมบูรณ์ของแนวคิด และผลกระทบเชิงสังคม

เอกสารอ้างอิง

- ชมรมฮักตัวเมือง. (๒๕๖๐). “ล่านาคำเมือง : วิหารลายคำ”. มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับวันที่ ๒๘ กรกฎาคม – ๓ สิงหาคม.
- พระครูศรีปัญญาวิกรม. (๒๕๕๘). “การวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทย”. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาคชินท์ อินทร์มนตรี. (๒๕๕๒). “การศึกษาเชิงวิเคราะห์เรื่องพุทธสุนทรียศาสตร์บนจิตรกรรมฝาผนังในวัดสุทัศนเทพวราราม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลิปิกร มาแก้ว. (๒๕๕๘). ลายคำ น้ำแต้ม. กรุงเทพมหานคร : โอเอียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา.
- ศศิธร ขำฤทธิ์. (๒๕๕๒). ความสัมพันธ์เชิงปรากฏการณ์วิทยาระหว่างลายคำและพื้นที่ในวิหารล้านนา. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สนั่น รัตน์ะ. (๒๕๔๖). ลายคำล้านนา. วิทยาลัยช่างศิลป์, <http://cfa.bpi.ac.th/sub๕-๒.html>.
- สุรพล ดำริห์กุล. (๒๕๔๓). งานศิลปกรรมลายคำประดับอาคารทางศาสนา ล้านนาในระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๒๐-๒๔. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรพล ดำริห์กุล. (๒๕๔๔). ลายคำล้านนา. กรุงเทพมหานคร : เมืองโบราณ.

ใบงานเสริมความรู้ โมดูลที่ ๓

เรื่อง “แก่นพระพุทธศาสนากับงานศิลป์”

โครงสร้างใบงานเสริมความรู้ มี ๖ โครงการ

๑) ใบงานที่ ๑: วิเคราะห์แก่นธรรม ให้ผู้เรียนเลือกหลักธรรม อริยสัจ ๔ ไตรลักษณ์ ฯลฯ สรุปความหมาย และแตกประเด็นสำคัญ เป้าหมาย คือ เข้าใจแก่นธรรมอย่างถูกต้อง

๒) ใบงานที่ ๒: แปลงธรรมะเป็นภาพและสัญลักษณ์ ฝึกคิดว่า ธรรมะนี้จะเป็นภาพอะไรได้บ้าง วาด Mind Map หรือ Sketch เป้าหมาย คือ เชื่อมธรรมะกับจินตนาการเชิงศิลป์

๓) ใบงานที่ ๓: ออกแบบสื่อพุทธศิลป์ (Storyboard Concept Design) วางโครงเรื่องสื่อ เช่น คลิป อินโฟกราฟิก ภาพชุด กำหนดกลุ่มเป้าหมายและรูปแบบการสื่อสาร เป้าหมาย คือ ฝึกพุทธทณวัตรกรรมเชิงออกแบบ

๔) ใบงานที่ ๔: ผลิตผลงานจริง สร้างชิ้นงานพุทธศิลป์ตามที้ออกแบบ เช่น Poster, Video, Digital Content เป้าหมาย คือ ลงมือปฏิบัติจริง (Learning by Doing)

๕) ใบงานที่ ๕: สะท้อนคิด (Reflection) ผู้เรียนเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้ ธรรมะที่เชื่อมกับชีวิตตนเอง เป้าหมาย คือ พัฒนาสุขภาวะทางปัญญา

๖) ใบงานที่ ๖: พุทธศิลป์เพื่อชุมชน ออกแบบแนวคิดงานศิลป์ที่ใช้ได้จริงในชุมชน เชื่อมกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เป้าหมาย คือ ยกระดับจากงานเรียนสู่งานใช้จริง

๑) ใบงานที่ ๑: วิเคราะห์แก่นธรรม

คำชี้แจง: ให้นักศึกษาเลือกหลักธรรมที่กำหนดให้ ๑ เรื่อง แล้วทำการวิเคราะห์ความหมาย แก่นสาระ และการนำไปเชื่อมโยงกับงานศิลปะอย่างสร้างสรรค์ โดยเขียนลงในช่องว่างให้ครบถ้วน

ตอนที่ ๑ : เลือกหลักธรรม

(เลือก ๑ ข้อ)

- ☐ อริยสัจ ๔
- ☐ ไตรลักษณ์
- ☐ มรรคมีองค์ ๘
- ☐ อิทัปปัจจยตา (ปฏิจจสมุปบาท)
- ☐ หลักกุศลกรรมบถ

หลักธรรมอื่นๆ ที่เลือกคือ : _____

ตอนที่ ๒ : วิเคราะห์ความหมาย

อธิบายความหมายของหลักธรรมที่เลือก (เขียนด้วยภาษาของตนเอง)

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ : แก่นสาระสำคัญ

สรุปว่า หัวใจสำคัญของหลักธรรมนี้คืออะไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ : การเชื่อมโยงกับชีวิต

หลักธรรมนี้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๕ : เชื่อมโยงสู่พุทธศิลป์

ถ้าจะนำหลักธรรมนี้ไปสร้างเป็นงานศิลป์ จะสามารถออกแบบเป็นอะไรได้บ้าง
(เลือกหรือเสนอไอเดีย)

- ☐ ภาพวาด / ภาพสัญลักษณ์
- ☐ อินโฟกราฟิก
- ☐ วิดีโอสั้น
- ☐ เรื่องเล่า / สตอรี่บอร์ด
- ☐ งานศิลปะจัดแสดง (Installation)

แนวคิดงานพุทธศิลป์ของฉันคือ :

.....

.....

.....

.....

สรุปการเรียนรู้

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากใบงานนี้คืออะไร

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุสำหรับผู้สอน:

ใช้ใบงานนี้เพื่อประเมินความเข้าใจแก่นธรรม ความสามารถในการตีความเชิงสร้างสรรค์ และพื้นฐานต่อยอดไปสู่การออกแบบพุทธศิลป์ในใบงานถัดไป

๒) ใบงานที่ ๒: แปลงธรรมะเป็นภาพและสัญลักษณ์

คำชี้แจง: ให้นักศึกษาเลือกหลักธรรมที่ได้จากใบงานที่ ๑ แล้ว แปลงแนวคิดธรรมะให้เป็นภาพ สัญลักษณ์ หรือองค์ประกอบศิลป์ โดยใช้จินตนาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเตรียมต่อยอดสู่การออกแบบสื่อพุทธศิลป์

ตอนที่ ๑ : หลักธรรมที่เลือก

(เขียนต่อจากใบงานที่ ๑)

หลักธรรม คือ :

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๒ : แนวคิดหลัก (Core Idea)

อธิบายว่า ธรรมะนี้ต้องการสื่ออะไรเป็นแก่นสำคัญ

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ : แปลงธรรมะเป็นภาพ

ให้อธิบายว่าหากธรรมะนี้เป็นภาพ จะเป็นภาพลักษณะใด

ภาพที่เห็น :

องค์ประกอบในภาพ :

อารมณ์/ความรู้สึกของภาพ :

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ : แปลงธรรมะเป็นสัญลักษณ์

คิดสัญลักษณ์ที่แทนธรรมะนี้ (เช่น ดอกบัว ลม ไฟ ทางเดิน วงกลม ฯลฯ)

สัญลักษณ์ที่เลือก :

เหตุผลที่เลือกสัญลักษณ์นี้ :

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๕ : Mind Map พุทธศิลป์

ให้นักศึกษาวาดแผนผังความคิด (Mind Map) เชื่อมโยงธรรมะ ภาพ
สัญลักษณ์ ความหมาย

⇒ (วาดลงพื้นที่ว่างด้านล่าง)

ตอนที่ ๖ : แนวทางการต่อยอด

หากนำภาพและสัญลักษณ์นี้ไปทำเป็นสื่อ จะพัฒนาเป็นอะไรได้บ้าง

- ☐ อินโฟกราฟิก
- ☐ ภาพศิลป์ หรือ โปสเตอร์
- ☐ วิดีโอสั้น
- ☐ งานจัดแสดง
- ☐ สื่อออนไลน์ (Social Media Content)

แนวความคิดการต่อยอดของฉันคือ :

.....

.....

.....

.....

สรุปการเรียนรู้

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการแปลงธรรมะเป็นภาพและสัญลักษณ์คืออะไร

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุสำหรับผู้สอน:

ใบงานนี้เน้นการพัฒนาความคิดเชิงภาพ (Visual Thinking) และการตีความ
 ธรรมชาติเชิงศิลป์ เพื่อเป็นฐานสำหรับการออกแบบ Storyboard และสื่อพุทธ
 ศิลป์ในขั้นต่อไป

๓) ใบงานที่ ๓: ออกแบบสื่อพุทธศิลป์ (Storyboard Concept Design)

คำชี้แจง: ให้นักศึกษาเลือกแนวคิดธรรมะจากใบงานที่ ๒ แล้วนำมาพัฒนาเป็น “แนวคิดสื่อพุทธศิลป์ (Concept Design)” พร้อมออกแบบโครงเรื่อง (Storyboard) เพื่อเตรียมผลิตสื่อจริง เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก หรือสื่อดิจิทัล

ตอนที่ ๑ : ชื่อผลงาน

ชื่อสื่อพุทธศิลป์ของฉันคือ :

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๒ : แนวคิดหลัก (Concept Idea)

อธิบายแก่นเรื่องที่ต้องการสื่อ เช่น ธรรมะอะไร และต้องการให้ผู้ชมเข้าใจอะไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ : กลุ่มเป้าหมาย

สื่อชิ้นนี้ต้องการสื่อถึงใคร (เลือกหรือระบุ)

- ☐ เยาวชน / นักเรียน
- ☐ คนทำงาน
- ☐ ชุมชนท้องถิ่น
- ☐ พระสงฆ์ / ผู้ปฏิบัติธรรม
- ☐ สาธารณชนทั่วไป

เหตุผล :

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ : รูปแบบสื่อ

สื่อที่ออกแบบจะเป็นรูปแบบใด

- ☐ วิดีโอสั้น (Short Video)
- ☐ อินโฟกราฟิก
- ☐ ภาพชุดเล่าเรื่อง
- ☐ แอนิเมชัน
- ☐ สื่อออนไลน์ / โพสต์เชิงธรรมะ

ตอนที่ ๕ : Storyboard (โครงเรื่องสื่อ)

ให้วาดหรือเขียนลำดับเนื้อเรื่องอย่างน้อย ๓-๕ ฉาก

ฉากที่ ๑

ภาพ/เหตุการณ์ :

ข้อความ/สาระ :

ฉากที่ ๒

ภาพ/เหตุการณ์ :

ข้อความ/สาระ :

ฉากที่ ๓

ภาพ/เหตุการณ์ :

ข้อความ/สาระ :

(เพิ่มเติมตามความเหมาะสม)

ตอนที่ ๖ : สาระธรรมที่ต้องการสื่อ

สื่อชิ้นนี้ต้องการให้ผู้ชม เข้าใจธรรมะอะไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๗ : วิธีการนำเสนอ (Presentation Plan)

จะนำเสนอผลงานอย่างไร

- ☐ เล่าเรื่องหน้าชั้นเรียน
- ☐ เปิดวิดีโอ / สื่อดิจิทัล
- ☐ นิทรรศการ
- ☐ ออนไลน์ (Social Media / YouTube / Website)

แนวทางการนำเสนอ :

.....

.....

.....

.....

สรุปแนวคิด

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการออกแบบสื่อพุทธศิลป์ครั้งนี้คืออะไร

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุสำหรับผู้สอน:

ใบงานนี้เน้นพัฒนาทักษะพุทธนวัตกรรมการเล่าเรื่อง การออกแบบสื่อ เพื่อเตรียมผู้เรียนเข้าสู่การผลิตผลงานจริงในใบงานที่ ๔

๔) ใบงานที่ ๔: ผลิตผลงานจริง

คำชี้แจง: ให้นักศึกษานำแนวคิดและ Storyboard จากใบงานที่ ๓ มาผลิตเป็น “ผลงานพุทธศิลป์จริง” โดยสามารถเลือกสื่อได้ตามความถนัด เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก ภาพศิลป์ หรือสื่อดิจิทัล แล้วนำเสนอผลงานพร้อมอธิบายแนวคิดเบื้องหลัง

ตอนที่ ๑ : ข้อมูลผลงาน

ชื่อผลงาน :

ประเภทสื่อ :

โปรแกรม/เครื่องมือที่ใช้ :

ตอนที่ ๒ : กระบวนการสร้างผลงาน

อธิบายขั้นตอนการทำงานตั้งแต่ต้นจนจบ

การเตรียมแนวคิด

.....

.....

การออกแบบ / วางโครงสร้าง

.....

.....

การผลิตผลงานจริง

.....

.....

การปรับแก้ / พัฒนา

.....

.....

ตอนที่ ๓ : แนบหรืออธิบายผลงาน

หากเป็นไฟล์วิดีโอ สื่อดิจิทัล แบนลิงก์หรือ QR Code

หากเป็นภาพ อินโฟกราฟิก แนบผลงานในพื้นที่นี้

พื้นที่แนบผลงาน

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ : หลักธรรมที่สื่อในผลงาน

ผลงานชิ้นนี้สะท้อนหลักธรรมอะไร และอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๕ : แนวคิดการสื่อสาร (Communication Concept)

อธิบายว่า ต้องการให้ผู้ชมเข้าใจอะไรจากผลงานนี้

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๖ : คุณค่าของผลงาน

ผลงานนี้มีคุณค่าอย่างไร

- ☐ ด้านพุทธธรรม (ความเข้าใจธรรมะ)
- ☐ ด้านศิลปะ (ความสร้างสรรค์)
- ☐ ด้านสังคม (การเผยแพร่ / การเข้าถึงคน)
- ☐ ด้านชุมชน (สามารถต่อยอดได้จริง)

อธิบายเพิ่มเติม :

.....

.....

.....

.....

สรุปการเรียนรู้

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการลงมือสร้างผลงานจริงคืออะไร

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุสำหรับผู้สอน:

ใบงานนี้เป็นหัวใจของการเรียนรู้เชิงปฏิบัติใช้ประเมินทั้งทักษะการผลิตสื่อ
ความเข้าใจธรรมะ และความสามารถในการบูรณาการพุทธศิลป์กับพุทธ
นวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม

๕) ใบงานที่ ๕: สะท้อนคิด (Reflection)

คำชี้แจง: ให้นักศึกษาทบทวนประสบการณ์การเรียนรู้ตลอดโมดูล ตั้งแต่การเข้าใจธรรมชาติ การแปลงเป็นภาพ การออกแบบ จนถึงการผลิตผลงานจริง แล้วเขียนสะท้อนคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อแสดงการเปลี่ยนแปลงทางความคิด ทักษะ และคุณค่าภายในตนเอง

ตอนที่ ๑ : สิ่งที่ได้เรียนรู้

จากการเรียนโมดูลนี้ ท่านได้เรียนรู้อะไรบ้าง (ทั้งด้านธรรมชาติและด้านศิลป์)

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๒ : การเปลี่ยนแปลงในตนเอง

หลังจากเรียนรู้และทำกิจกรรมแล้ว เกิดการเปลี่ยนแปลงในตนเองอย่างไร

ด้านความคิด :

.....

.....

ด้านทักษะ :

.....

.....

ด้านทัศนคติ/จิตใจ :

.....

.....

ตอนที่ ๓ : ธรรมะกับชีวิตจริง

หลักธรรมที่ได้เรียนรู้ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ : ประสบการณ์สำคัญที่สุด

ในกิจกรรมทั้งหมด อะไรคือ “ประสบการณ์ที่มีความหมายที่สุด” และเพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๕ : คุณค่าของพุทธศิลป์

ท่านเห็นว่าพุทธศิลป์มีบทบาทอย่างไรต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและสังคม

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๖ : ข้อคิดต่อยอดอนาคต

ท่านจะนำความรู้และทักษะจากโมดูลนี้ไปพัฒนาตนเองหรือชุมชนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

สรุปตนเอง

ฉันเข้าใจพระพุทธศาสนาและพุทธศิลป์มากขึ้นอย่างไรหลังจากเรียนโมดูลนี้

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุสำหรับผู้สอน:

ใบงานนี้ใช้ประเมินสุขภาวะทางปัญญา (Wisdom Well-being) การตระหนักรู้ตนเอง และการเปลี่ยนแปลงภายใน (Transformative Learning) ของผู้เรียนอย่างแท้จริง

๖) ใบงานที่ ๖: พุทธศิลป์เพื่อชุมชน

คำชี้แจง: ให้นักศึกษานำความรู้ทั้งหมดจากโมดูลนี้ มาประยุกต์ออกแบบ “แนวคิดพุทธศิลป์เพื่อพัฒนาชุมชน” โดยเชื่อมโยงพระพุทธศาสนา ศิลปะ และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดคุณค่าทั้งทางจิตใจ สังคม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

ตอนที่ ๑ : ข้อมูลชุมชนเป้าหมาย

ชื่อชุมชน / พื้นที่ :

ลักษณะชุมชน :

ทุนวัฒนธรรม/จุดเด่นของชุมชน :

.....

ตอนที่ ๒ : ปัญหาและโอกาสของชุมชน

ปัญหาที่พบในชุมชน

.....

โอกาสในการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๓ : แนวคิดพุทธศิลป์เพื่อชุมชน

ออกแบบแนวคิดพุทธศิลป์ที่สามารถช่วยพัฒนาชุมชนได้

แนวคิดหลัก (Concept) :

หลักธรรมที่ใช้ :

รูปแบบพุทธศิลป์ :

- ☐ นิทรรศการธรรมะ
- ☐ สื่อออนไลน์ / คอนเทนต์
- ☐ งานศิลป์ในวัด / ชุมชน
- ☐ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงธรรมะ
- ☐ ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เชิงพุทธ

อธิบายแนวคิด :

.....

.....

.....

ตอนที่ ๔ : แผนการสร้างคุณค่า (Value Creation Plan)

อธิบายว่าพุทธศิลป์นี้จะสร้างคุณค่าอะไรบ้าง

ด้านจิตใจ / ปัญญา :

ด้านสังคม :

ด้านเศรษฐกิจ (รายได้ / อาชีพ / ชุมชน) :

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ ๕ : รูปแบบการดำเนินงาน

อธิบายแนวทางการนำไปใช้จริงในชุมชน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ผู้มีส่วนร่วม (เช่น วัด ชุมชน โรงเรียน หน่วยงาน)

.....

.....

ตอนที่ ๖ : ผลลัพธ์ที่คาดหวัง

เมื่อดำเนินโครงการแล้ว คาดว่าจะเกิดผลอย่างไร

.....

.....

.....

ตอนที่ ๗ : สรุปแนวคิด

พุทธศิลป์สามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

หมายเหตุสำหรับผู้สอน:

ใบงานนี้เป็นการบูรณาการขั้นสูง เน้นพุทธศิลป์ พุทธนวัตกรรม เศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถออกแบบแนวคิดที่นำไปใช้พัฒนาชุมชนได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม

กิจกรรมเสริมทักษะเชิงปฏิบัติการ (๑๘๐ นาที)

โมดูลที่ ๓ : แก่นพระพุทธศาสนากับงานศิลป์

แนวคิดกิจกรรมรวม

กิจกรรมนี้ใช้รูปแบบพุทธศิลป์เชิงกระบวนการ (Buddhist Creative Process Learning) โดยผู้เรียนจะพัฒนาผลงานจากเข้าใจธรรมะ แปลงเป็น ภาพ ออกแบบ ผลิต สะท้อนคิด ประยุกต์สู่ชุมชน

โครงสร้างกิจกรรม ๑๘๐ นาที (ครอบคลุม ๖ ใบงาน)

ช่วงที่ ๑ : ปูพื้นแก่นธรรม (ใบงานที่ ๑) ๒๕ นาที

- เลือกหลักธรรม อาทิ อริยสัจ ไตรลักษณ์ ฯลฯ
- วิเคราะห์ความหมายและแก่นธรรม
- สรุปเป็น Core Idea

ผลลัพธ์: ความเข้าใจแก่นธรรม

ช่วงที่ ๒ : แปลงธรรมะเป็นภาพ (ใบงานที่ ๒) ๓๐ นาที

- แปลงธรรมะเป็นภาพหรือสัญลักษณ์
- สร้าง Mind Map พุทธศิลป์
- เชื่อมอารมณ์และความหมาย

ผลลัพธ์: แนวคิดเชิงศิลป์

ช่วงที่ ๓ : ออกแบบสื่อ (ใบงานที่ ๓) ๓๕ นาที

- ทำ Concept Design + Storyboard
- กำหนดรูปแบบสื่อ เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก ภาพชุด
- ระบुकุ่มเป้าหมาย

ผลลัพธ์: แบบร่างสื่อจริง

ช่วงที่ ๔ : ผลิตผลงานจริง (ใบงานที่ ๔) ๕๕ นาที

- ลงมือสร้างผลงานจริง
- ใช้เครื่องมือดิจิทัลหรือศิลปะ
- ปรับแก้ระหว่างทำงาน

ผลลัพธ์: ชิ้นงานพุทธศิลป์สมบูรณ์

ช่วงที่ ๕ : นำเสนอและสะท้อนคิด (ใบงานที่ ๕) ๒๐ นาที

- นำเสนอผลงาน
- แลกเปลี่ยนเรียนรู้
- เขียน Reflection สั้น ๆ

ผลลัพธ์: การเรียนรู้เชิงลึก

ช่วงที่ ๖ : ประยุกต์สู่ชุมชน (ใบงานที่ ๖) ๑๕ นาที

- คิดต่อยอดพุทธศิลป์เพื่อชุมชน
- เชื่อมเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- เสนอแนวทางใช้จริง

ผลลัพธ์: การคิดเชิงสังคมและเศรษฐกิจ

สรุปภาพรวม

- ใช้เวลา: ๑๘๐ นาที (๓ ชั่วโมง)
- ครอบคลุม: ใบบาง ๑-๖ ครอบคลุม
- รูปแบบ: เรียนรู้แบบลงมือทำจริง (Active Project-Based Learning)
- ผลลัพธ์: เข้าใจธรรมชาติ แปลงเป็นศิลป์ ผลลัพธ์ได้จริง คิดเชิงชุมชนได้

โมดูลที่ ๓

แก่นพระพุทธรศาสนามกับงานศิลป์

พุทธศิลป์เชิงกระบวนการ (Buddhist Creative Process Learning)

เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ : ธรรมะ → ศิลป์ → สื่อ → ชุมชน

สรุปภาพรวม

เวลาเรียนรวม
180 นาที
(3 ชั่วโมง)

รูปแบบการเรียนรู้
Active Learning +
Project-Based Learning

ผลลัพธ์การเรียนรู้

เข้าใจธรรมะ

แปลงธรรมะเป็นศิลป์

สร้างสื่อได้จริง

พินนาชุมชนได้อย่างสร้างสรรค์

๑๒. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ในหลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิต พระนักเทศน์พุทธศิลป์

คำชี้แจง:

วัตถุประสงค์: แบบทดสอบนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดระดับความรู้ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเชิงพุทธศิลป์และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมในโมดูลที่ ๑, ๒ และ ๓ ลักษณะแบบทดสอบ เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple Choice) จำนวน ๒๐ ข้อ โดยแต่ละข้อมีตัวเลือก ๕ ตัวเลือก

การดำเนินการ:

ก่อนกิจกรรม (Pre-test): ให้ตอบตามความรู้พื้นฐานและประสบการณ์ที่มีอยู่ โดยไม่ต้องกังวลเรื่องคะแนน เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร

หลังกิจกรรม (Post-test): ให้ตอบโดยประมวลความรู้ที่ได้รับจากการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และใบงานทั้ง ๖ ใบงาน

เกณฑ์การให้คะแนน: ตอบถูกได้ ๑ คะแนน ตอบผิดได้ ๐ คะแนน (คะแนนเต็ม ๒๐ คะแนน)

เวลาในการทำ: ข้อละไม่เกิน ๑ นาที (รวม ๒๐ นาที)

หมายเหตุ: ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อการ
สรุปผลโครงการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร "บัณฑิตพระนักเทศน์พุทธศิลป์"
เท่านั้น

๑.หัวใจสำคัญที่สุดของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล คืออะไร

- ก. การบังคับให้เยาวชนเข้าวัดทุกวันอาทิตย์เพื่อปลูกฝังศีลธรรม
- ข. การยึดถือรูปแบบการเทศนาแบบดั้งเดิมไว้ทุกประการเพื่อความ
ศักดิ์สิทธิ์
- ค. การปรับปรุงเนื้อหาธรรมะให้สั้น กระชับ และเข้าใจง่าย
- ง. การจัดงานวัดในรูปแบบย้อนยุคเพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมเพียงอย่าง
เดียว
- จ. การสร้างศาสนวัตถุให้มีความยิ่งใหญ่อลังการเพื่อดึงดูดสายตา

เฉลยคำตอบ: ค.การปรับปรุงเนื้อหาธรรมะให้สั้น กระชับ และเข้าใจง่าย

คำอธิบาย: ในโลกดิจิทัลที่ข้อมูลไหลเวียนเร็วมาก ผู้คนมีสมาธิจดจ่อสั้นลง
การสื่อสารธรรมะจึงต้อง เข้าประเด็น และย่อเยื้อง่ายเพื่อให้คนเข้าถึงได้ทันที

๒.การนำเทคนิค "Content Marketing" มาใช้ในการเผยแผ่ธรรมะมี วัตถุประสงค์หลักเพื่ออะไร

- ก. เพื่อเพิ่มยอดเงินบริจาคผ่านระบบออนไลน์ให้ได้มากที่สุด
- ข. เพื่อประชาสัมพันธ์ชื่อเสียงของพระนักเทศน์ให้โด่งดัง
- ค. เพื่อจำหน่ายสินค้าหรือวัตถุมงคลของวัดผ่านสื่อโซเชียล

ง. เพื่อให้ธรรมะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายตามความสนใจเฉพาะบุคคล

จ. เพื่อลบเนื้อหาในพระไตรปิฎกส่วนที่ยากเกินไปทิ้ง

เฉลยคำตอบ: ง. เพื่อให้ธรรมะเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายตามความสนใจเฉพาะบุคคล

คำอธิบาย: Content Marketing ไม่ใช่การขายของ แต่คือการออกแบบสารให้ตรงกับความต้องการ ของผู้รับสารแต่ละกลุ่ม (Personalization) เพื่อให้ธรรมะมีประโยชน์ต่อชีวิตเขาจริงๆ

๓. ข้อใดคือตัวอย่างของการใช้ "Soft Power" ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่ถูกต้องที่สุด

ก. การแทรกหลักธรรมผ่านสื่อบันเทิง เช่น เพลง ซีรีส์ หรือเกม

ข. การใช้เครื่องขยายเสียงประกาศธรรมะในชุมชนทุกเช้า

ค. การออกกฎระเบียบให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องสวดมนต์เช้า-เย็น

ง. การติดป้ายโฆษณาหลักธรรมขนาดใหญ่บนทางด่วน

จ. การจัดขบวนแห่ทางศาสนาที่ใช้เสียงดังและคนจำนวนมาก

เฉลยคำตอบ: การแทรกหลักธรรมผ่านสื่อบันเทิง เช่น เพลง ซีรีส์ หรือเกม

คำอธิบาย: Soft Power คือการทำให้คนรักและคล้อยตามโดยไม่รู้ตัว (ไม่ใช่การบังคับ) สื่อบันเทิงจึงเป็นสะพานเชื่อมความงามของธรรมะเข้าสู่ใจคนได้อย่างแนบเนียน

๔.นิยามพุทธศิลป์ว่าเป็นมากกว่าความงามทางวัตถุ แต่เป็นสื่อชนิดใด

- ก. สื่อมวลชนเสรี (Mass Media)
- ข. สื่อบันเทิงเชิงพาณิชย์ (Commercial Media)
- ค. สื่ออิเล็กทรอนิกส์พื้นฐาน (Basic Electronic Media)
- ง. สื่อทางวิญญาณ (Spiritual Media)
- จ. สื่อโฆษณาชวนเชื่อ (Propaganda Media)

เฉลยคำตอบ: ง.สื่อทางวิญญาณ (Spiritual Media)

คำอธิบาย: พุทธศิลป์ไม่ใช่แค่ของตกแต่ง แต่เป็นสื่อที่ทำงานกับจิตเพื่อจำลองสภาวะแห่งปัญญาและการตรัสรู้

๕.สถาปัตยกรรม "สถูปเจดีย์" ในทางพุทธศิลป์ใช้ส่วนประกอบใดสื่อถึง "อริยสัจ ๔"

- ก. กำแพงแก้วรอบเจดีย์
- ข. ฐานสี่เหลี่ยม
- ค. องค์ระฆัง
- ง. บัลลังก์เหนือองค์ระฆัง
- จ. ส่วนยอดที่พุ่งสู่ท้องฟ้า

เฉลยคำตอบ: ข.ฐานสี่เหลี่ยม

คำอธิบาย: ตามสัญลักษณ์ทางพุทธศิลป์ ฐานสี่เหลี่ยมเปรียบเหมือนรากฐานของพุทธศาสนา คือ อริยสัจ ๔ ที่รองรับความเข้าใจในโลก

๖.พุทธศิลป์ในยุค "คันธาระ (Gandhara)" มีความสำคัญอย่างไรในเชิง นวัตกรรมการเผยแพร่

- ก. มีการสร้างพระพุทธรูปในรูปมนุษย์เป็นครั้งแรก
- ข. เน้นการสร้างเจดีย์ทรงกลมขนาดใหญ่เพื่อประกาศอำนาจ
- ค. เป็นการนำศิลปะจีนมาผสมผสานกับความเชื่อท้องถิ่น
- ง. เริ่มใช้สัญลักษณ์ 'รอยพระพุทธรูป' แทนองค์พระพุทธรูป
- จ. ยกเลิกการใช้อุปมาอุปไมยในงานศิลปะทั้งหมด

เฉลยคำตอบ: ก.มีการสร้างพระพุทธรูปในรูปมนุษย์เป็นครั้งแรก

คำอธิบาย: ก่อนหน้านั้นใช้เพียงสัญลักษณ์ (เช่น ธรรมจักร) แต่ยุคคันธาระทำให้
ธรรมะมีรูปลักษณะที่จับต้องได้ทางใจผ่านลักษณะของมนุษย์ที่สมบูรณ์

๗.ศิลปะภาวนา (Art as Meditation) ใน Workshop มุ่งเน้นสิ่งใดมากที่สุด

ก. ความสวยงามและความสมบูรณ์แบบของชิ้นงานตามหลัก
ทัศนศิลป์

- ข. การแข่งขันความเร็วในการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้ทันเวลา
- ค. กระบวนการสร้างสรรค์ที่จิตจดจ่ออยู่กับปัจจุบันขณะ (Sati)
- ง. การจ้างศิลปินมืออาชีพมาวาดภาพแทนเพื่อให้ได้งานที่ดี
- จ. การใช้อุปกรณ์ราคาแพงเพื่อให้ดูทันสมัย

เฉลยคำตอบ: ค.กระบวนการสร้างสรรค์ที่จิตจดจ่ออยู่กับปัจจุบันขณะ (Sati)

คำอธิบาย: ผลลัพธ์ที่เป็นรูปวาดอาจไม่สำคัญเท่ากับสภาวะจิตของผู้ทำที่นิ่ง
สงบ และมีสติในทุกขณะที่ลากเส้นหรือระบายสี

๘.หัวใจสำคัญ "พระพุทธศาสนากับงานศิลป์" คือข้อใด

- ก. การสร้างหอศิลป์ราคาแพงไว้ในวัดทุกแห่ง
- ข. การเปลี่ยนจากการสอนธรรมะเชิงคำสอนไปสู่สื่อศิลปะร่วมสมัย
- ค. การเลิกใช้หลักธรรมอริยสัจ ๔ ในการสอนคนรุ่นใหม่
- ง. การบังคับให้นักเรียนท่องจำบทสวดมนต์ผ่านแอปพลิเคชัน
- จ. การผลิตพระพุทธรูปเพื่อการส่งออกต่างประเทศเท่านั้น

เฉลยคำตอบ: ข.การเปลี่ยนจากการสอนธรรมะเชิงคำสอนไปสู่สื่อศิลปะร่วมสมัย

คำอธิบาย: เป็นการยกระดับจากการบอกเล่า (Lecture) มาเป็นการสร้างประสบการณ์ (Experience) ผ่านศิลปะ

๙.ทักษะ "Empathy" ของนักเผยแผ่ศาสนายุคใหม่ หมายถึงข้อใด

- ก. การมีผู้ติดตามในโซเชียลมีเดียเป็นจำนวนมาก
- ข. การเข้าใจปัญหาและความทุกข์ของคนในสังคมโดยไม่ตัดสิน
- ค. การใช้คำพูดที่รุนแรงเพื่อกระตุ้นให้ผู้ฟังเกิดความกลัวบาป
- ง. การท่องจำประวัติศาสตร์ทางศาสนาได้อย่างแม่นยำ
- จ. การสามารถตัดสินได้ว่าใครทำถูกหรือทำผิดศีลในทันที

เฉลยคำตอบ: ข.การเข้าใจปัญหาและความทุกข์ของคนในสังคมโดยไม่ตัดสิน

คำอธิบาย: การเข้าใจคนอื่นโดยไม่เอาศีลธรรมไปชี้หน้าว่าเขาผิด จะช่วยให้เขากลับเปิดใจรับฟังคำสอนเพื่อหาทางพ้นทุกข์

๑๐. ข้อใดคือการประยุกต์ใช้ "Metaverse" ในการเผยแพร่ศาสนาตามแนวทางของโครงการ

ก. การยกเลิกการไปวัดในโลกความจริงและเปลี่ยนเป็นออนไลน์ทั้งหมด

ข. การจำลองพื้นที่ปฏิบัติธรรมเสมือนจริงให้คนทั่วโลกมาฝึกสติร่วมกัน

ค. การขายที่ดินในสวรรค์จำลองผ่านระบบ Cryptocurrency

ง. การใช้หุ่นยนต์มานั่งสมาธิแทนมนุษย์ในโลกเสมือน

จ. การจัดเก็บภาษีชาวพุทธผ่านระบบดิจิทัลในโลกเสมือน

เฉลยคำตอบ: ข. การจำลองพื้นที่ปฏิบัติธรรมเสมือนจริงให้คนทั่วโลกมาฝึกสติร่วมกัน

คำอธิบาย: เป็นการทลายข้อจำกัดทางกายภาพ สถานที่ ระยะเวลา เพื่อสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ธรรมะในโลกเสมือน

๑๑. กิจกรรมใดที่ช่วยแปลงธรรมะเชิงนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากที่สุด

ก. การนั่งสมาธิแบบหลับตาโดยไม่คิดอะไร

ข. การแจกใบปลิวหลักธรรมหน้าวัด

ค. การเขียน Mind Map พุทธศิลป์ และสร้าง Storyboard

ง. การเดินจงกรมรอบวัดเป็นเวลา ๓ ชั่วโมง

จ. การอ่านพระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี

เฉลยคำตอบ: ค. การเขียน Mind Map พุทธศิลป์ และสร้าง Storyboard

คำอธิบาย: เป็นขั้นตอนที่บังคับให้เราต้องเห็นภาพธรรมะในหัวก่อนจะสื่อสารออกมาเป็นผลงานจริง

๑๒. มิติด้าน "เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)" เกี่ยวข้องกับสิ่งใด

- ก. การยกเลิกการแจกธรรมชาติฟรีและเปลี่ยนเป็นระบบสมาชิก
- ข. การให้วัดร่วมหุ้นกับบริษัทเอกชนเพื่อสร้างกำไรสูงสุด
- ค. การเกณฑ์แรงงานชาวบ้านมาทำงานให้วัดโดยไม่ต้องจ่ายค่าจ้าง
- ง. การนำทุนวัฒนธรรมและงานศิลป์ท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นกิจกรรมสร้างรายได้

จ. การสร้างศูนย์การค้าขนาดใหญ่ภายในพื้นที่เขตพุทธาวาส

เฉลยคำตอบ: ง. การนำทุนวัฒนธรรมและงานศิลป์ท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นกิจกรรมสร้างรายได้

คำอธิบาย: คือการทำให้วัดและชุมชนพึ่งพาตนเองได้ผ่านการสร้างมูลค่าเพิ่มจากศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม

๑๓. พุทธศิลป์ล้านนามีเอกลักษณ์โดดเด่นในเรื่องใดที่นักท่องเที่ยวสามารถนำไปประยุกต์สอนได้

- ก. ความโดดเด่นและเน้นสีสันทันตึงที่ฉูดฉาดรุนแรง
- ข. การประดับประดาด้วยทองคำแท้ทั้งหลังเพื่อแสดงความรวย
- ค. การตกแต่งด้วยลวดลายของศาสนาอื่นผสมผสานกันจนแยกไม่ออก
- ง. การใช้สถาปัตยกรรมทรงแหลมสูงแบบโกธิค
- จ. ความเรียบง่าย ความอ่อนน้อม และความสงบที่แฝงอยู่ในเส้นสาย

เฉลยคำตอบ: จ. ความเรียบง่าย ความอ่อนน้อม และความสงบที่แฝงอยู่ในเส้นสาย

คำอธิบาย: เส้นสายที่อ่อนช้อยของศิลปะล้านนาสะท้อนถึงธรรมชาติที่ละมุนละไมและเข้าถึงธรรมชาติ

๑๔. ก่อนเริ่มสร้างงานพุทธศิลป์ในอดีต ช่างต้องปฏิบัติสิ่งใดก่อนเป็นลำดับแรกเพื่อให้เกิด "จิตบริสุทธิ์"

- ก. การหาซื้อวัสดุที่แพงที่สุดจากต่างถิ่น
- ข. การออกแบบด้วยคอมพิวเตอร์กราฟิกให้เสร็จสมบูรณ์
- ค. การเซ็นสัญญาจ้างงานและรับเงินมัดจำ
- ง. การรักษาศิลและสมาทานสมาธิ
- จ. การดื่มเครื่องดื่มชูกำลังเพื่อให้มีแรงทำงาน

เฉลยคำตอบ: ง. การรักษาศิลและสมาทานสมาธิ

คำอธิบาย: งานศิลปะที่มีพลังเกิดจากจิตที่บริสุทธิ์ การเตรียมใจจึงสำคัญเท่ากับการเตรียมอุปกรณ์

๑๕. ข้อใดคือประโยชน์สูงสุดของการใช้สื่อ "Podcast" ในการเผยแพร่ธรรมะ

- ก. เพื่อจัดรายการวิทยุขยายสาสน์ไพโรศวรธรรมะ
- ข. เพื่อให้พระนักเทศน์ไม่ต้องสวดมนต์จริง
- ค. เพื่อให้นักเรียนใช้เปิดฟังตอนสอบแทนการดูหนังสือ
- ง. เพื่อแสดงว่าวัดมีอุปกรณ์บันทึกเสียงราคาแพง
- จ. เพื่อให้คนสามารถฟังธรรมะได้ขณะทำกิจกรรมอื่น เช่น ขับรถ

เฉลยคำตอบ: จ. เพื่อให้คนสามารถพึงธรรมได้ขณะทำกิจกรรมอื่น เช่น ขับรถ

คำอธิบาย: ตอบโจทย์วิถีชีวิตแบบ Multi-tasking ของคนยุคใหม่ ทำให้ธรรมะอยู่ร่วมกับทุกกิจกรรมของชีวิต

๑๖. ในการออกแบบสื่อพุทธศิลป์ "Storyboard" มีความสำคัญอย่างไร

- ก. ใช้เป็นแผ่นรอนั่งขณะปฏิบัติธรรม
- ข. ใช้สำหรับลำดับเหตุการณ์และวางแผนการเล่าเรื่องให้เป็นภาพ
- ค. เป็นชื่อแอปพลิเคชันสำหรับสวดมนต์ออนไลน์
- ง. เป็นกระดานสำหรับใช้จดบันทึกการรับเงินบริจาค
- จ. ใช้สำหรับคำนวณงบประมาณการก่อสร้างวัด

เฉลยคำตอบ: ข. ใช้สำหรับลำดับเหตุการณ์และวางแผนการเล่าเรื่องให้เป็นภาพ

คำอธิบาย: ช่วยให้สื่อสารได้ทรงพลัง มีจุดเริ่มต้น จุดพีค และบทสรุปที่ชัดเจน ไม่สะเปะสะปะ

๑๗. การใช้ AI (Artificial Intelligence) ในการเผยแผ่ศาสนาข้อใดที่มีระบุไว้ในโมดูลที่ ๑

- ก. ใช้ AI สร้างข้าวปโลมเพื่อทำลายความเชื่ออื่น
- ข. ใช้ AI สวดมนต์แทนพระสงฆ์ในพิธีศพ
- ค. ใช้ Chatbot ตอบคำถามธรรมะพื้นฐานได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง
- ง. ใช้ AI ตัดสินว่าใครจะได้ขึ้นสวรรค์หรือลงนรก
- จ. ใช้ AI ทำนายโชคชะตาเพื่อดึงคนมาทำบุญให้วัด

เฉลยคำตอบ: ค.ใช้ Chatbot ตอบคำถามธรรมะพื้นฐานได้ตลอด ๒๔ ชั่วโมง

คำอธิบาย: เป็นการช่วยแบ่งเบาภาระพระสงฆ์ในการตอบคำถามเดิมๆ ที่พบบ่อย และทำให้คนเข้าถึงคำตอบได้ทันที

๑๘.เป้าหมายสุดท้ายของโครงการ "นักเทศน์พุทธศิลป์" คือการทำให้พระนิสิตเป็นอย่างไร

- ก. เป็นช่างวาดภาพฝาผนังโบสถ์ที่มีฝีมือระดับชาติ
- ข. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ที่เก่งกว่าโปรแกรมเมอร์
- ค. เป็นนักสื่อสารธรรมเชิงสุนทรีย์ที่นำพาคนไปสู่ความสงบและสติ
- ง. เป็นเจ้าอาวาสที่สามารถสร้างวัดให้ใหญ่ที่สุดในประเทศ
- จ. เป็นนักธุรกิจที่สามารถขายงานศิลปะเข้าวัดได้เป็นจำนวนมาก

เฉลยคำตอบ: ค.เป็นนักสื่อสารธรรมเชิงสุนทรีย์ที่นำพาคนไปสู่ความสงบและสติ

คำอธิบาย: เป้าหมายไม่ใช่แค่ทำสื่อเก่ง แต่คือการใช้ความงามเป็นประตูลำนำคนเข้าสู่ความจริงของชีวิต

๑๙.เทคนิคการเผยแพร่แบบ "ปจฺฉา-วิไลสนา" ในยุคใหม่ควรปรับปรุงอย่างไร

- ก. ให้นำคำถามจากยุค ๕๐ ปีที่แล้วมาถามซ้ำเพื่อประหยัดเวลา
- ข. ใช้ภาษาบาลีล้วนๆ เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์และน่าเชื่อถือ
- ค. ให้พระเป็นผู้ตอบเพียงฝ่ายเดียวโดยไม่ต้องฟังคำถามจากทางบ้าน
- ง. ใช้ระบบ Live Streaming เพื่อให้ผู้ชมสอบถามและพูดคุยได้ทันที
- จ. ใช้หุ่นยนต์เป็นตัวแทนในการตอบคำถามแทนพระสงฆ์ทั้งหมด

เฉลยคำตอบ: ง. ใช้ระบบ Live Streaming เพื่อให้ผู้ชมสอบถามและพูดคุยได้ทันที

คำอธิบาย: สร้างการมีส่วนร่วมแบบ Real-time ทำให้ธรรมะไม่ใช่เรื่องไกลตัวที่ต้องรอไปถามที่วัด

๒๐. สุขภาวะทางปัญญา (Spiritual Wellbeing) ผ่านงานพุทธศิลป์เกิดจากสิ่งใด

- ก. การจัดคอนเสิร์ตเสียงดังภายในพื้นที่วัดทุกคืน
- ข. ศิลปะที่ปลูกให้เกิดการคิด พิจารณา และเข้าใจชีวิตตามจริง
- ค. การเห็นความสวยงามของศิลปะแล้วเกิดความรู้สึกโลภอยากได้
- ง. การแข่งขันสร้างวัดที่มีความสูงที่สุดในชุมชน
- จ. การมีเงินทองมากจากการขายวัตถุมงคล

เฉลยคำตอบ: ข. ศิลปะที่ปลูกให้เกิดการคิด พิจารณา และเข้าใจชีวิตตามจริง

คำอธิบาย: สุขภาวะทางปัญญาคือการที่จิตตื่น และเข้าใจความจริงของโลกผ่านความงามทางศิลปะ

๑๓. แบบประเมินทักษะเชิงปฏิบัติการในหลักสูตรฝึกอบรมบัณฑิต พระนักเทศน์พุทธศิลป์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

สถานภาพ: ☐ พระภิกษุ ☐ สามเณร ☐ คณาจารย์ ☐ เจ้าหน้าที่

☐ นิสิต ☐ อื่นๆ _____

เพศ: ☐ ชาย ☐ หญิง ☐ อื่นๆ

อายุ: ☐ ต่ำกว่า ๒๐ ปี ☐ ๒๑-๓๐ ปี ☐ ๓๑-๔๐ ปี ☐ ๔๑-๕๐ ปี

☐ มากกว่า ๕๐ ปี

แบบประเมินทักษะเชิงปฏิบัติการในหลักสูตรฝึกอบรม

ระดับคะแนน: ๕ = มากที่สุด, ๔ = มาก, ๓ = ปานกลาง, ๒ = น้อย, ๑ = น้อยที่สุด

ด้านที่ ๑ ความรู้ความเข้าใจ

รายการประเมิน	๑	๒	๓	๔	๕
มีความรู้เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา	☐	☐	☐	☐	☐
เข้าใจหลักธรรมพื้นฐาน (ไตรลักษณ์ อริยสัจ ๔)	☐	☐	☐	☐	☐
เข้าใจบทบาทของนักเทศน์พุทธศิลป์	☐	☐	☐	☐	☐

ด้านที่ ๒ ทักษะ

รายการประเมิน	๑	๒	๓	๔	๕
สามารถสื่อสารธรรมะให้เข้าใจง่าย	☐	☐	☐	☐	☐
มีทักษะการเล่าเรื่อง (Storytelling)	☐	☐	☐	☐	☐
สามารถใช้ศิลปะในการสื่อสาร	☐	☐	☐	☐	☐

ด้านที่ ๓ ทักษะ

รายการประเมิน	๑	๒	๓	๔	๕
เห็นความสำคัญของการเผยแพร่คุณใหม่	☐	☐	☐	☐	☐
มีความสนใจในการใช้ศิลปะร่วมกับธรรมะ	☐	☐	☐	☐	☐
มีความมั่นใจในการเป็นผู้เผยแพร่	☐	☐	☐	☐	☐

ด้านที่ ๔ การนำไปใช้

รายการประเมิน	๑	๒	๓	๔	๕
สามารถนำความรู้ไปใช้จริงได้	☐	☐	☐	☐	☐
สามารถพัฒนาตนเองเป็นนักเทศน์ได้	☐	☐	☐	☐	☐
สามารถเผยแพร่ธรรมะสู่สังคมได้	☐	☐	☐	☐	☐

ด้านที่ ๕ ความพึงพอใจต่อโครงการ

รายการประเมิน	๑	๒	๓	๔	๕
เนื้อหาหลักสูตรเหมาะสม	☐	☐	☐	☐	☐
วิทยากรมีความรู้ความสามารถ	☐	☐	☐	☐	☐
กิจกรรมมีความน่าสนใจ	☐	☐	☐	☐	☐
สามารถนำไปใช้ได้จริง	☐	☐	☐	☐	☐

ข้อเสนอแนะ

๑. สิ่งที่ท่านประทับใจ _____

๒. สิ่งที่ต้องปรับปรุง _____

๓. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม _____

๑๔. บรรณานุกรม

กิริติ บุญเจือ. **ปรัชญาหลังนวยุค แนวคิดเพื่อการศึกษาแผนใหม่.**

กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล, ๒๕๔๕.

จีแห่ง ปิยะกาญจน์. **โครงการวิจัยเรื่องการจัดการด้านการออกแบบ
พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ.** กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร,
๒๕๔๗.

เจษฎา สุภาศรี. **หอธรรมศิลป์ล้านนา.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัย
ศิลปากร, ๒๕๕๖.

จันทน์ เจริญศรี. **โพสต์โมเดิร์นและสังคมวิทยา.** กรุงเทพมหานคร: วิชาษา,
๒๕๔๔.

ฉัตรวิไล พุ่มสั้ม. **การออกแบบพื้นที่ใช้งานภายในหอศิลป์ที่สอดคล้องกับ
หลักการออกแบบสากล กรณีศึกษา: หอศิลป์วัฒนธรรมแห่ง
กรุงเทพมหานคร.** กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,
๒๕๕๗..

ต่อจรัส พงษ์สาลี. **พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย บทบาทของวัด ใน
ฐานะสื่อกลางในการฟื้นฟูวัฒนธรรมระดับท้องถิ่น มุมมองจาก
การทบทวนประวัติศาสตร์และพัฒนาการของงาน
พิพิธภัณฑ์สถานไทย.** กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร
(องค์การมหาชน), ๒๕๔๗.

ธีรยุทธ บุญมี. **ถอดรื้อปรัชญาและศิลปะแบบตะวันตกเป็นศูนย์กลาง.**
กรุงเทพมหานคร: สายธาร. ๒๕๔๖.

นวลล่อ ทินานนท์. **การศึกษาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก.**
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๗.

นิคม มุสิกคามะ และคณะ. **วิชาการพิพิธภัณฑ**. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๑.

ปณิตา สระวาสี และชีวสิทธิ์ บุญยเกียรติ. **คนทำพิพิธภัณฑ**.
กรุงเทพมหานคร: ศูนย์มานุษยวิทยา สิรินคร, ๒๕๔๙.

ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. **พิพิธภัณฑวิทยา**. กรุงเทพมหานคร: พิพิธภัณฑแห่งชาติ
เจ้าสามพระยา, ๒๕๓๐.

ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล. **พิพิธภัณฑท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์
มานุษยวิทยา สิรินคร, ๒๕๔๘.

ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล และคณะ. **รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ :
วิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑท้องถิ่นระยะที่ ๑ สร้างเครือข่ายและ
สำรวจสภาพพิพิธภัณฑท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๔๗.

ปรีดา เฉลิมเผ่า กอนันตกุล และคณะ. **วิจัยและพัฒนาพิพิธภัณฑท้องถิ่น**.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.),
๒๕๕๐.

พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง. **เชียงรายเมืองศิลปิน : การพัฒนาเมืองด้วยชุมชน
ศิลปินที่พำนักถาวรในเชียงราย**. รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), ๒๕๕๗.

พลวัฒน์ ประพัฒน์ทอง และ ทรงสรรค์ อุดมศิลป์. **รูปแบบและแนวทางการ
จัดการท่องเที่ยวบ้านศิลปินเชียงราย**. รายงานวิจัย.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๘.

พิเชษฐ จันทรังสีฉาย. **แนวความคิดในการออกแบบพิพิธภัณฑท้องถิ่นใน
เขตภาคเหนือตอนบน**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระ
จอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง, ๒๕๔๘

พิน สาสาว์. ๑๔๒ วัน ๑,๘๐๐ กม. **นิเวศศิลป์ริมโขงของศิลปินนอกคอก**.
กรุงเทพมหานคร : แพรวสำนักพิมพ์, ๒๕๕๑.

ธนิต อยู่โพธิ์. **หนังสือเครื่องดนตรีไทย**. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, ๒๕๓๐.

ธวัชชัย ผลเพิ่ม. **แบบจำลองการจัดตั้งพิพิธภัณฑสถานการศึกษาจังหวัด**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๓.

ธำมภ์ ภูมิรัช. **แนวทางการจัดการแหล่งเรียนรู้ย่านบ้านศิลปินและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง ชุมชนคลองบางหลวง เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๗.

มนัญญา นวลศรี. **แนวทางการจัดการพิพิธภัณฑสถานกรุงเทพมหานครให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒..

มานิตย์ โกวิท. **การสร้างสรรค์งานจิตรกรรมฝาผนังประเพณีวิถีจักรชีวิตรอบปีของคนถิ่นล้านนา (หมายเลข ๒)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๙.

รัชฎาพร เกตานนท์ แนวแห่งธรรม. **การพัฒนารูปแบบพิพิธภัณฑสถานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการสร้างความเข้มแข็งสู่ชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

ลิขิต มาแก้ว. **ลายคำ น้ำแต้ม**. เชียงใหม่: โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา, ๒๕๕๘.

วรสิกา อังกูร และคณะวิจัย. **“รูปแบบการจัดการศึกษาและการเผยแพร่ศาสนธรรมของวัดในพระพุทธศาสนา: กรณีศึกษาแหล่งการเรียนรู้ของวัดพระเชตุพนวิมลมังคลารามราชวรมหาวิหาร”**. รายงานวิจัย. กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๗.

วิทยา พลวิฑูรย์. **แต้มเส้นเขียนลายคำจั้งโก๋**, (เชียงใหม่: โฮงเฮียนสืบสานภูมิปัญญาล้านนา), ๒๕๕๕.

วิทยา พลวิฑูรย์. ลายคำล่านนาเพื่อการต่อยอดองค์ความรู้สู่ชุมชน.

เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ล่านนา, ๒๕๕๙.

วิรุณ ตั้งเจริญ. ศิลปะหลังสมัยใหม่. กรุงเทพมหานคร: อีแอนด์ไอคิว, ๒๕๕๗.

สมคิด จ่านองศรี. การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นวัดนาหนองเป็นศูนย์การ

เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนไทยยวน ตำบลดอนแร่ อำเภอเมือง จังหวัด

ราชบุรี. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๕๒.

สุจารีย์ จรัสด้วง. รายงานการวิจัยการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น,

(กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๒.

สุรพล คำธิกุล. ลายคำล่านนา. กรุงเทพมหานคร: เมืองโบราณ, ๒๕๕๔.

ศรีศักร วัลลิโภดม. พิพิธภัณฑ์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น กระบวนการเรียนรู้

ร่วมกัน. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิเล็ก-ประไพวิริยะพันธุ์, ๒๕๕๑.

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). พิพิธภัณฑ์ไทยในศตวรรษใหม่.

กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๔.

สมคิด จิระทัศนกุล. คติ สัญลักษณ์และความหมายของ ชุมประตู่หน้าต่าง

ของไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

สมลักษณ์ เจริญพจน์ และคณะ. คู่มือพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร:

สำนักพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ กรมศิลปากร, ๒๕๔๘.

สาโรช พระวงศ์. การศึกษาความหมายของแสงในสิมอีสาน.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๑.

สุธี คุณาวิชยานนท์. จากสยามเก่าสู่ไทยใหม่: ว่าด้วยความพลิกผันจาก

ประเพณีสู่สมัยใหม่และร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร:

บ้านหัวแหลม, ๒๕๔๖.

สิทธิเดช โรหิตะสุข. กลุ่มศิลปวัฒนธรรมในประเทศไทย บทสำรวจ

สถานภาพ และ ความเคลื่อนไหว ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๑๖-๒๕๓๐.

ม.ป.ท.: ม.ป.พ., ๒๕๕๒.

สิรินยา จรุงเทียบ. **การนำเสนอระบบจัดการพิพิธภัณฑ์ของดีเมืองกาฬสินธุ์
เพื่อการศึกษาของชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

สืบพงศ์ จรรย์สืบศรี. **หอประวัติศาสตร์ล้านนา**. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๔๙.

อนุกุล ศิริพันธ์ และคณะ. **การศึกษาและสร้างรูปแบบเส้นทางการท่องเที่ยว
ด้านศิลปกรรมทางพระพุทธศาสนาในเขตอำเภอเมือง จังหวัด
ลำปาง**. วิทยาลัยอินเทอร์เน็ตเทคโนโลยีลำปาง, ๒๕๕๕.

อนุวิทย์ เจริญศุภกุล. **ปราสาทเมืองต่ำ การศึกษาทางประวัติศาสตร์
สถาปัตยกรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๑.

อภิญา บัวสรวง. **บทบาทหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น**. กรุงเทพมหานคร:
เอกสารสัมมนาทางวิชาการเรื่องพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในประเทศไทย,
๒๕๔๖.

อารี สุทธิพันธ์. **ศิลปะนิยม**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๕.

อารีย์ อัสวณุกภาพ. **การนำเสนอรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๓๒.

อำนาจ เย็นสบาย. **สีสนและความงาม**. กรุงเทพมหานคร: ต้นอ้อ, ๒๕๔๓.

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ และเรณูมาศ มาอ่อน. “การประเมินประสิทธิผลด้านการ
บริการนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคเหนือ
ของประเทศไทย”. **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**. (ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๒
กรกฎาคม – ธันวาคม ๒๕๕๓) : ๑ – ๑๖.

ชญานวัต ปัญญาเพชร. “ศิลปะร่วมสมัยไทยภายใต้แนวคิดหลังอาณานิคมใน
ทศวรรษที่ ๑๙๙๐”, **วารสาร วิจิตรศิลป์**. (ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑
มกราคม - มิถุนายน ๒๕๕๘): ๘๖ - ๑๒๗.

ชาติรี ประกิตนันทการ. “โรงแรมศักดิ์สิทธิ์”. **วารสารอ่าน ๒**. (ฉบับที่ ๑ เมษายน-กันยายน ๒๕๕๒): ๗๔.

ญาณินทร์ รักรวงศ์วาน. “พิพิธภัณฑท์ท้องถิ่นกับการสงวนรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น”. **ดำรงวิชาการ**. (ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม – มิถุนายน ๒๕๕๔): ๑-๒๔.

ประภัสสร โพธิ์ศรีทอง. “พิพิธภัณฑท์กับการไล่ตามฝัน”. **จุลสารหอจดหมายเหตุธรรมศาสตร์**. (ฉบับที่ ๙ มิถุนายน – พฤษภาคม ๒๕๕๙): ๔๘-๕๕.

เบญจพล บุญญาภิสิทธิ์ และ ทิพวรรณ ทั้งมั่งมี. “การศึกษาแนวคิดและวิธีการจัดการพิพิธภัณฑท์และห้องแสดงศิลปประร่วมสมัยในจังหวัดเชียงใหม่”. **Graduate Research Conference**. (๒๐๑๔): ๒๒๔๕ – ๒๒๕๑.

พระครูวิมลศิลปกิจ (เรืองฤทธิ์ แก้วเปียง), ผศ.. “เขียนรายเมืองแห่งศิลปะ”. **สารนิพนธ์พุทธศาสตรบัณฑิต**. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๓๐ มีนาคม ๒๕๖๑): ๔๔ - ๕๓.

พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่่น) และคณะ. “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทวัดในกรุงเทพมหานคร”. **ประชาคมวิจัย**. (ฉบับที่ ๙๕ ปีที่ ๑๖ เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔): ๕๑.

พลกฤต เกษตรเวทิน. “การจัดทำพิพิธภัณฑท์ชุมชนท้องถิ่นในฐานะศูนย์เรียนรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนตำบลท่านาอ้อย อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครสวรรค์”. **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**. (ปีที่ ๑๑ ฉบับพิเศษ (สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) สิงหาคม ๒๕๕๙): ๖๓ - ๗๒.

วิทยา พลวิฑูรย์. “ลายคำล้ำนาความงดงามที่ยังมีลมหายใจ”. **ร่วมพยอวารสารสำนักส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๑ – มีนาคม ๒๕๖๒.

ศรีสุคล พรหมโส และชิลิกา วรรณจันทร์. “แนวทางการพัฒนาบ้านศิลปินแห่งชาติให้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม”.

วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ เดือนมกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๑): ๑๕๐ - ๑๗๕.

ศรีหทัย เวลล์ส. “วัดกับการจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น”. **สงขลานครินทร์ ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.** (ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๘): ๔๓ - ๖๔.

สุรชาติ เกษประสิทธิ์. “ทัศนศิลป์กวีวรรณศรปรากฏการณ์แห่งจิต จากพิลึกส์ควอนตัมถึงพุทธธรรม”. **นเรศวรวิจัย.** (วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ ๑๒): ๒๐๐๗ - ๒๐๒๔.

อโณทัย อุปคำ. “บทบาทและอิทธิพลของพื้นที่ศิลปะทางเลือกโปรเจค ๓๐๔ ที่มีต่อศิลปะร่วมสมัยไทย”. **Veridian E-Journal, Slipakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ.** (ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม ๒๕๕๘): ๒๙๐๖ - ๒๙๒๑.

เด่นพงษ์ วงศาโรจน์. “แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานร่วมสมัย”. ใน **ศิลปะวิจัย.** กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์, ๒๕๕๓..

วรลัญจก์ บุญยสุรัตน์. “พิพิธภัณฑ์ บทบาทและการจัดการ”. **เอกสารประกอบการสอนวิชา Artand Cultural Management.** ภาควิชาศิลปะไทย คณะวิจิตรศิลป์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ม.ป.ป..

วิรุณ ตั้งเจริญ. “กลุ่มศิลปะหลากหลายในคริสต์ศตวรรษที่ ๒๐ พื้นฐานของศิลปะและพื้นที่”. **ศิลปะและพื้นที่.** กรุงเทพมหานคร: สันติศิริการพิมพ์, ๒๕๕๓.

Don't miss our other features:

រឿង/ទីតាំង ការងារ/ការងារ

ตามมติที่ประชุมที่ประชุมคณะกรรมการบริหารวิทยาลัย ได้มีมติว่าวันที่ ๑๐๐๐/๒๕๖๖ เป็นวันแห่งเด็ก
คณะผู้บริหารนิเทศการศึกษามหาวิทยาลัยได้มีมติขอความร่วมมือจากคณาจารย์และบุคลากร (Personnel)
(personnel) ประจำโรงเรียนประถมศึกษา ๒๐, ๑๐๐๐ มหาวิทยาลัยและจากคณาจารย์วิทยาลัย คือ ณ วันที่
๒๐ เมษายน ๒๕๖๖ ความหมายของวัน

ในการนี้ สภากาชาดไทยได้ขอความร่วมมือจากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง
การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ ในส่วนของการประสานงานด้านมนุษยธรรมและ
การดูแลสุขภาพจิตให้แก่ผู้ประสบภัย

Saitou, N. and Nei, M. 1987. A simple method for calculating the number of nucleotide substitutions in the control region of mitochondrial DNA in humans. *Mol. Biol. Evol.* 4: 406-431.☐ I have read and agree to the Terms and Conditions.

1997-2000

ศูนย์การเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพ

பெரிய அளவு இது போன்ற பணிகளை மேற்கொண்டு வருகிறது.

30/12/2025

1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024, 2025, 2026, 2027, 2028, 2029, 2030, 2031, 2032, 2033, 2034, 2035, 2036, 2037, 2038, 2039, 2040, 2041, 2042, 2043, 2044, 2045, 2046, 2047, 2048, 2049, 2050, 2051, 2052, 2053, 2054, 2055, 2056, 2057, 2058, 2059, 2060, 2061, 2062, 2063, 2064, 2065, 2066, 2067, 2068, 2069, 2070, 2071, 2072, 2073, 2074, 2075, 2076, 2077, 2078, 2079, 2080, 2081, 2082, 2083, 2084, 2085, 2086, 2087, 2088, 2089, 2090, 2091, 2092, 2093, 2094, 2095, 2096, 2097, 2098, 2099, 2100, 2101, 2102, 2103, 2104, 2105, 2106, 2107, 2108, 2109, 2110, 2111, 2112, 2113, 2114, 2115, 2116, 2117, 2118, 2119, 2120, 2121, 2122, 2123, 2124, 2125, 2126, 2127, 2128, 2129, 2130, 2131, 2132, 2133, 2134, 2135, 2136, 2137, 2138, 2139, 2140, 2141, 2142, 2143, 2144, 2145, 2146, 2147, 2148, 2149, 2150, 2151, 2152, 2153, 2154, 2155, 2156, 2157, 2158, 2159, 2160, 2161, 2162, 2163, 2164, 2165, 2166, 2167, 2168, 2169, 2170, 2171, 2172, 2173, 2174, 2175, 2176, 2177, 2178, 2179, 2180, 2181, 2182, 2183, 2184, 2185, 2186, 2187, 2188, 2189, 2190, 2191, 2192, 2193, 2194, 2195, 2196, 2197, 2198, 2199, 2200, 2201, 2202, 2203, 2204, 2205, 2206, 2207, 2208, 2209, 2210, 2211, 2212, 2213, 2214, 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2221, 2222, 2223, 2224, 2225, 2226, 2227, 2228, 2229, 2230, 2231, 2232, 2233, 2234, 2235, 2236, 2237, 2238, 2239, 2240, 2241, 2242, 2243, 2244, 2245, 2246, 2247, 2248, 2249, 2250, 2251, 2252, 2253, 2254, 2255, 2256, 2257, 2258, 2259, 2260, 2261, 2262, 2263, 2264, 2265, 2266, 2267, 2268, 2269, 2270, 2271, 2272, 2273, 2274, 2275, 2276, 2277, 2278, 2279, 2280, 2281, 2282, 2283, 2284, 2285, 2286, 2287, 2288, 2289, 2290, 2291, 2292, 2293, 2294, 2295, 2296, 2297, 2298, 2299, 2300, 2301, 2302, 2303, 2304, 2305, 2306, 2307, 2308, 2309, 2310, 2311, 2312, 2313, 2314, 2315, 2316, 2317, 2318, 2319, 2320, 2321, 2322, 2323, 2324, 2325, 2326, 2327, 2328, 2329, 2330, 2331, 2332, 2333, 2334, 2335, 2336, 2337, 2338, 2339, 2340, 2341, 2342, 2343, 2344, 2345, 2346, 2347, 2348, 2349, 2350, 2351, 2352, 2353, 2354, 2355, 2356, 2357, 2358, 2359, 2360, 2361, 2362, 2363, 2364, 2365, 2366, 2367, 2368, 2369, 2370, 2371, 2372, 2373, 2374, 2375, 2376, 2377, 2378, 2379, 2380, 2381, 2382, 2383, 2384, 2385, 2386, 2387, 2388, 2389, 2390, 2391, 2392, 2393, 2394, 2395, 2396, 2397, 2398, 2399, 2400, 2401, 2402, 2403, 2404, 2405, 2406, 2407, 2408, 2409, 2410, 2411, 2412, 2413, 2414, 2415, 2416, 2417, 2418, 2419, 2420, 2421, 2422, 2423, 2424, 2425, 2426, 2427, 2428, 2429, 2430, 2431, 2432, 2433, 2434, 2435, 2436, 2437, 2438, 2439, 2440, 2441, 2442, 2443, 2444, 2445, 2446, 2447, 2448, 2449, 2450, 2451, 2452, 2453, 2454, 2455, 2456, 2457, 2458, 2459, 2460, 2461, 2462, 2463, 2464, 2465, 2466, 2467, 2468, 2469, 2470, 2471, 2472, 2473, 2474, 2475, 2476, 2477, 2478, 2479, 2480, 2481, 2482, 2483, 2484, 2485, 2486, 2487, 2488, 2489, 2490, 2491, 2492, 2493, 2494, 2495, 2496, 2497, 2498, 2499, 2500, 2501, 2502, 2503, 2504, 2505, 2506, 2507, 2508, 2509, 2510, 2511, 2512, 2513, 2514, 2515, 2516, 2517, 2518, 2519, 2520, 2521, 2522, 2523, 2524, 2525, 2526, 2527, 2528, 2529, 2530, 2531, 2532, 2533, 2534, 2535, 2536, 2537, 2538, 2539, 2540, 2541, 2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562, 2563, 2564, 2565, 2566, 2567, 2568, 2569, 2570, 2571, 2572, 2573, 2574, 2575, 2576, 2577, 2578, 2579, 2580, 2581, 2582, 2583, 2584, 2585, 2586, 2587, 2588, 2589, 2590, 2591, 2592, 2593, 2594, 2595, 2596, 2597, 2598, 2599, 2600, 2601, 2602, 2603, 2604, 2605, 2606, 2607, 2608, 2609, 2610, 2611, 2612, 2613, 2614, 2615, 2616, 2617, 2618, 2619, 2620, 2621, 2622, 2623, 2624, 2625, 2626, 2627, 2628, 2629, 2630, 2631, 2632, 2633, 2634, 2635, 2636, 2637, 2638, 2639, 2640, 2641, 2642, 2643, 2644, 2645, 2646, 2647, 2648, 2649, 2650, 2651, 2652, 2653, 2654, 2655, 2656, 2657, 2658, 2659, 2660, 2661, 2662, 2663, 2664, 2665, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2671, 2672, 2673, 2674, 2675, 2676, 2677, 2678, 2679, 2680, 26

(អង្គការសហប្រតិបត្តិការអន្តរជាតិ)

Source: *Author's calculations*.

શ્રીગુરુગોવિંદ ચૈ. ૦૨૦૫

www.elsevier.com/locate/jmb☒ **เลือก**

25/03/2014

☐ **vienna**

Amol

Copyright © 2004 John Wiley & Sons, Inc.

doi:10.1017/S0007122612000094

(បានត្រួតពិនិត្យដោយលោកស្រី អៀង សារី)

Figure 1. The effect of the concentration of the solution on the adsorption of the dye.

အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြချက်

[Signature]

1997年12月

(အဘဦးစီးဌာန၊ အထွေထွေအဖွဲ့အစည်း)

1957-1958

104.0. 2

คำสั่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย

ที่ ๘๖๐ /๒๕๖๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการโครงการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และพัฒนากำลังคนชั้นสูง
(Reinventing University) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗

เพื่อให้การบริหารงานโครงการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และพัฒนากำลังคนชั้นสูง
(Reinventing University) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย
ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่มอบหมายของมหาวิทยาลัย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๕ (๑) และ (๔) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย พ.ศ.๒๕๔๖ จึงแต่งตั้งให้ผู้มีอำนาจแต่งตั้งต่อไปนี้ เป็นคณะกรรมการโครงการพัฒนาความเป็นเลิศ
ของสถาบันอุดมศึกษา และพัฒนากำลังคนชั้นสูง (Reinventing University) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๗
ประกอบด้วย

๑. รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา	ประธานคณะกรรมการ
๒. รองอธิการบดีฝ่ายสายงานเชิงใหม่	รองประธานคณะกรรมการ
๓. คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	รองประธานคณะกรรมการ
๔. คณบดีคณะศึกษาศาสตร์	รองประธานคณะกรรมการ
๕. คณบดีคณะมนุษยศาสตร์	รองประธานคณะกรรมการ
๖. คณบดีคณะสังคมศาสตร์	รองประธานคณะกรรมการ
๗. พระครูพิลาสนธรรมาภรณ์, วศ.ศธ.	คณะกรรมการ
๘. พระมหาทองปัทมพงศ์ สุทธิพรภณโณ, ผศ.ดร.	คณะกรรมการ
๙. พระอริย์วัฒน์ วรพญโณ, ดร.	คณะกรรมการ
๑๐. รศ.ดร.วราวิทย์ นิเวศศิลป์	คณะกรรมการ
๑๑. ผศ.ดร.ธีรภัทร ชัดวิชัย	คณะกรรมการ
๑๒. ดร.พิสิฐ โคตรสุโขทัย	คณะกรรมการ
๑๓. ดร.บุญช่วย สุธา	คณะกรรมการ
๑๔. ดร.สุชัย สิริวิบูล	คณะกรรมการ
๑๕. ผศ.ปริญญ์ นาคาคง	คณะกรรมการ
๑๖. ดร.ทองอร่าม อธิสันทน	คณะกรรมการ
๑๗. นายธีรพงษ์ จาตุรง	คณะกรรมการ
๑๘. ดร.จันทิมา คานะสิง	คณะกรรมการ
๑๙. นายอดุลย์สุทธินันท์	คณะกรรมการ

๒๖.	นายสีห์ วัฒนาศ	คณะกรรมการ
๒๗.	นายอัฐพล แสงเมืองงาม	คณะกรรมการ
๒๘.	พระสิทธิ์ เสือสะอาด	คณะกรรมการ
๒๙.	นายบุญชู จันทร์	คณะกรรมการ
๓๐.	นายอำนาจ ใจขาว	คณะกรรมการ
๓๑.	ว่าที่ร้อยตรีหญิงสายรุ้ง ชื่นแปง	คณะกรรมการ
๓๒.	นางสาววิไลยา คูมา	คณะกรรมการ
๓๓.	นายไพฑูริ์ ศรีวิชัย	คณะกรรมการ
๓๔.	นายประวิทย์ วันตา	คณะกรรมการ
๓๕.	นางสาววราณี วงศ์โคตร	คณะกรรมการ
๓๖.	นางสาวอัมมละวัน สารพันธ์	คณะกรรมการ
๓๗.	นางสาวศรี ไชย	คณะกรรมการ
๓๘.	นางสาวจิรพร อุดม	คณะกรรมการ
๓๙.	นายธีรเบศร์ ฤกษ์น้อย	คณะกรรมการ
๔๐.	พระครูสังฆวิมลกิจ, รศ.ดร.	คณะกรรมการ
๔๑.	พระสมณ กิตติธัมม, รศ.ดร.	คณะกรรมการ
๔๒.	พระมหาสมณสาธิต จาตุรงค์, ดร.	คณะกรรมการ
๔๓.	พระครูสังฆกิจวิมลคุณาภ ภู่วิเศษ, รศ.ดร.	คณะกรรมการ
๔๔.	พระปลัดวิมลคุณาภ ธีระบุญ, ดร.	คณะกรรมการ
๔๕.	พระปลัดธรรมวิมล วรพูน, รศ.ดร.	คณะกรรมการ
๔๖.	พระครูพิทักษ์ธรรมนิเวศ, รศ.ดร.	คณะกรรมการ
๔๗.	พระสมณวิมลคุณาภ ธีระนิเวศ, ดร.	คณะกรรมการ
๔๘.	พระครูธรรมนิเวศวิมลคุณาภ ปณฺธโร, ดร.	คณะกรรมการ
๔๙.	พระครูชินวิมลคุณาภ, รศ.ดร.	คณะกรรมการ
๕๐.	พระครูนิเวศวิมลคุณาภ, รศ.ดร.	คณะกรรมการ
๕๑.	พระครูปลัดธรรมนิเวศวิมลคุณาภ, ดร.	คณะกรรมการ
๕๒.	พระมหาสมณ ธีระนิเวศ, ดร.	คณะกรรมการ
๕๓.	รศ.ดร.อรุณา ไชยพันธ์	คณะกรรมการ
๕๔.	รศ.ดร.สุวิมา ธีระนิเวศ	คณะกรรมการ
๕๕.	รศ.ดร.กิตติคุณ ประจวบ	คณะกรรมการ
๕๖.	ดร.สุภาภรณ์ ธีระนิเวศ	คณะกรรมการ
๕๗.	รศ.ดร.กิตติคุณ ธีระนิเวศ	คณะกรรมการ
๕๘.	ดร.สุวิมา ธีระนิเวศ	คณะกรรมการ

๕๓.	ดร.สวัสดิ์บุญญา ทรายทอง	คณะกรรมการ
๕๔.	นางสาวพนิดา บุตรสิทธิ์	คณะกรรมการ
๕๕.	ดร.อติชาต รอดนิยม	คณะกรรมการ
๕๖.	รศ.ดร.ประเสริฐ อิศาร	คณะกรรมการ
๕๗.	รศ.ดร.สุภัทราชัย หิรัญโ	คณะกรรมการ
๕๘.	รศ.ดร.นิกร ศรีราช	คณะกรรมการ
๕๙.	รศ.ดร.กมลภาศ ขวัญประสิทธิ์	คณะกรรมการ
๖๐.	รศ.ดร.บุษยาภา วัฒนธนาญ	คณะกรรมการ
๖๑.	ดร.มัทนิกา ปางป๋วยการพิทยา	คณะกรรมการ
๖๒.	พระครูสุธีโรดมพิศ, รศ.ดร.	คณะกรรมการและเลขานุการ
๖๓.	พระมหาเสริญ นามะโร, ดร.	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๖๔.	พระมหาสุเมธิก ขันนันท	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๖๕.	พระมหาวิมลศักดิ์ อินทป๋วย, ดร.	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๖๖.	พระมหาวิมลวิทย์ อิมมิต, ดร.	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๖๗.	พระมหาสมศักดิ์ สุทธิธรรม	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๖๘.	พระมหาสุเมธิน-ญาณโม	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๖๙.	พระมหาไพฑูริย์ ญาณวิสุทธิ	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๗๐.	พระครูสังฆรักษ์วิชัย วิชัย	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๗๑.	นางพนิตา วัชร ธารบุตร	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๗๒.	นางถาวร ภูษา	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๗๓.	นางสาวนุจรีย์ นันทน	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๗๔.	นายอนันต์วิญ ปางเสฐียร	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๗๕.	นายพรตฤทัย ไชย	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๗๖.	นายวันมอญ ธรรมคำ	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ
๗๗.	นายเพ็ญบุญ ภูษิต	คณะกรรมการและผู้อำนวยการ

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ดำเนินโครงการพัฒนาความเป็นเลิศของสถาบันอุดมศึกษา และพัฒนากำลังคนชั้นสูง (Relinquishing University) ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔ ตามบันทึกความเข้าใจความร่วมมือระหว่างสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมกับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพ

๒. ส่งมอบผลงานและรายงานความก้าวหน้าตามบันทึกความเข้าใจความร่วมมือให้สำนักงาน
ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ตามกำหนด
๓. มอบให้สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ บริหารจัดการโครงการ ฯ ดังกล่าว ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของ
สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

ถึง ณ วันที่ ๒๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๕

(พระพรหมวิมลวิจิตรจารย์, ก.ค.บ.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระพุทธรูปศิลปะล้านนา แบบสิงห์ ๒ ปางนาถปรก
 สร้างด้วยปูนปั้นตอนกึ่งเศียรเหล็ก หน้าตักกว้าง ๕ เมตร
 ประดิษฐานเป็นพระประธานในพระวิหารหลวง วัดดอยคำตีหลวง ต. หลัวจ้าว
 จังหวัดโรฮิต รัฐมณีปุรา ประเทศอินเดีย
 อาจารย์พรศิลป์ รัตนชูเดช ออกแบบ นายสุวัจน์ สีริวิฑูล ปอติมากร

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

พระพุทธรูปทรงเครื่องปางสมาธิสมัยสุโขทัย (หน้า)

พระยืนปางเป็ดโตก
ศิลปะสุโขทัย

พระพุทธรูปปางสมาธิสมัยสุโขทัย
ทรงเครื่องแบบสุโขทัย

พระพุทธรูป ปางสมาธิสมัยสุโขทัย

พระพุทธรูป ปางสมาธิสมัยสุโขทัย
(ศิลปะแบบสุโขทัยแบบสุโขทัย)

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

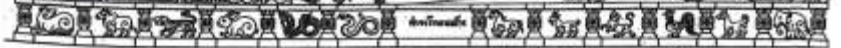
ការវាយតម្លៃការងារ ៥

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

આચાર્યશ્રીના આશ્રિત સંસ્થાના નામ
૧. ૧૯૭૩ થી ૧૯૮૭
૨૦૧૧ના પાઠ્ય પુસ્તકોના નામો અને ૨૦૧૨ના પાઠ્ય પુસ્તકોના નામ

[illegible]

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

พระประธานทรงเครื่องปางสมาธิ ศิลปะแบบล้านนา แกะสลักจากหินทราย
หน้าตักกว้าง ๑.๖๐ เมตร ประดิษฐาน ณ วิหารหลวงชั้นล่าง วัดฮาร์มุนเคียร์ เมืองฝู๋โขงใหม่
สาธารณรัฐลาว รัตนชูเดช ออกแบบ นายอินทัย นาคบำรุง ภาพตัดสีตลับ ๑ : ๑๐

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

พระพุทธรูปปางเสด็จจักรพรรดิ หรือ พระเจ้าแสนผู้ใต้ปณานา

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

พระศิลาชัยมงคล พระประธานประจำพระอุโบสถ
วัดกลางเวียง อ.เมือง จ. เชียงราย
หน้าตักกว้าง ๑.๕๐ เมตร สูง ๒.๓๐ เมตร
อาจารย์พรศิลป์ รัตนชูเดช เขียนแบบ นายประยุทธ์ ราชธานี กำหนดสัดส่วน

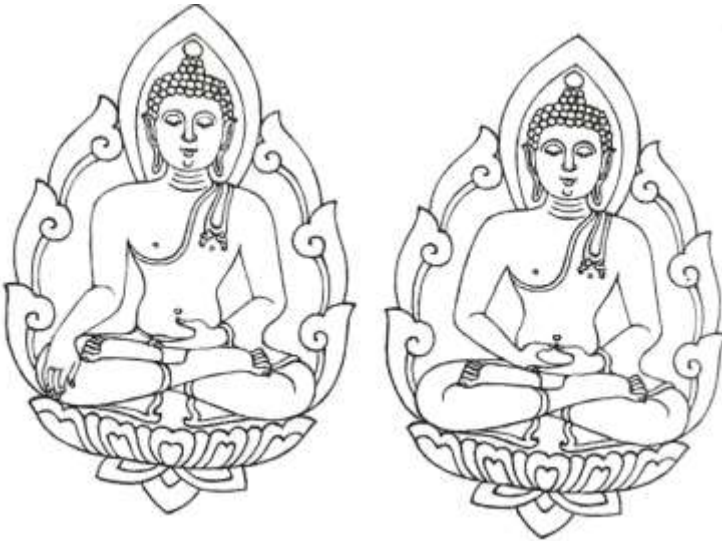
ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

พระสีห์บุญชูเจ้า พระปลัดเจ้าวัดพระธาตุขามแก่นศักดิ์ ต.บ้านดัก อ.คอนสาร จ.ขอนแก่น
หน้าตักกว้าง ๕ เมตร สูง ๗ เมตร ฐานกว้าง ๑ เมตร
อาจารย์พรศิลป์ รัตนสุภาภรณ์ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

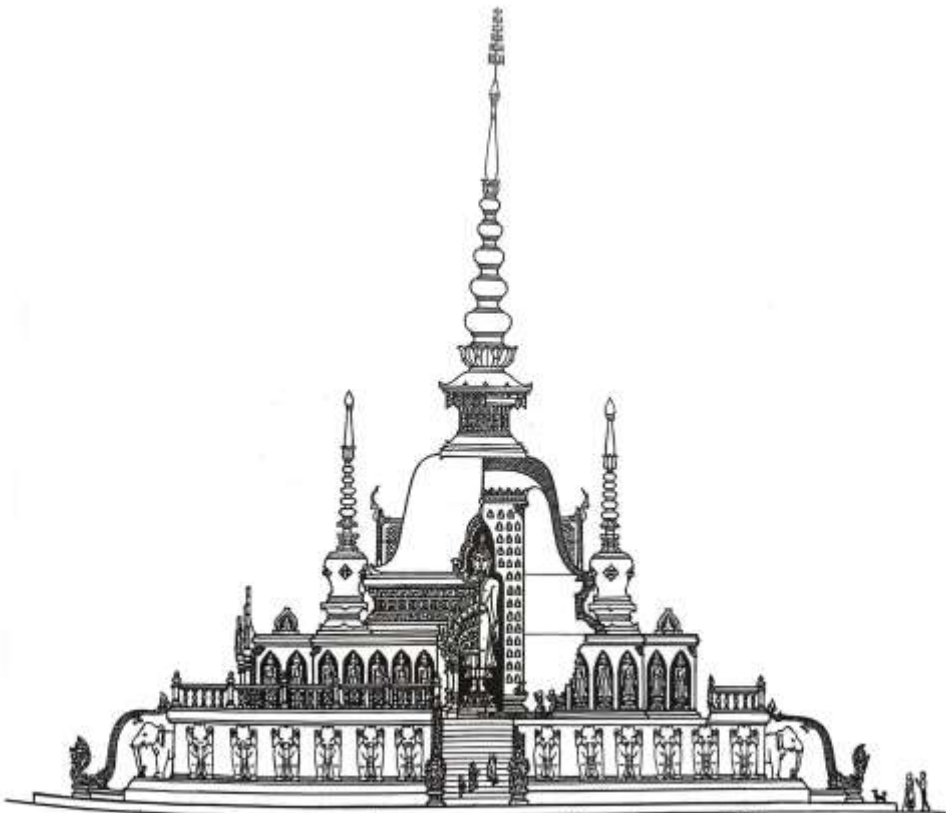
ชลภเนน :
อาจารย์พรศิลป์ รัตนชูเดช
ทำรูปต้นแบบ :
นายคำณณห์ เขื่อนแก้ว

แม่พระบั้งเต็กขบอง
โปรดเกล้าฯ จิตรกรรม
พระประธานวัดพระธาตุ
มอญจอมศักดิ์ ต. บ้านเก่า
อ. ทอกลำไย จ. พะเยา

วันจันทร์ ที่ ๒๔ สิงหาคม
พ.ศ. ๒๕๕๑

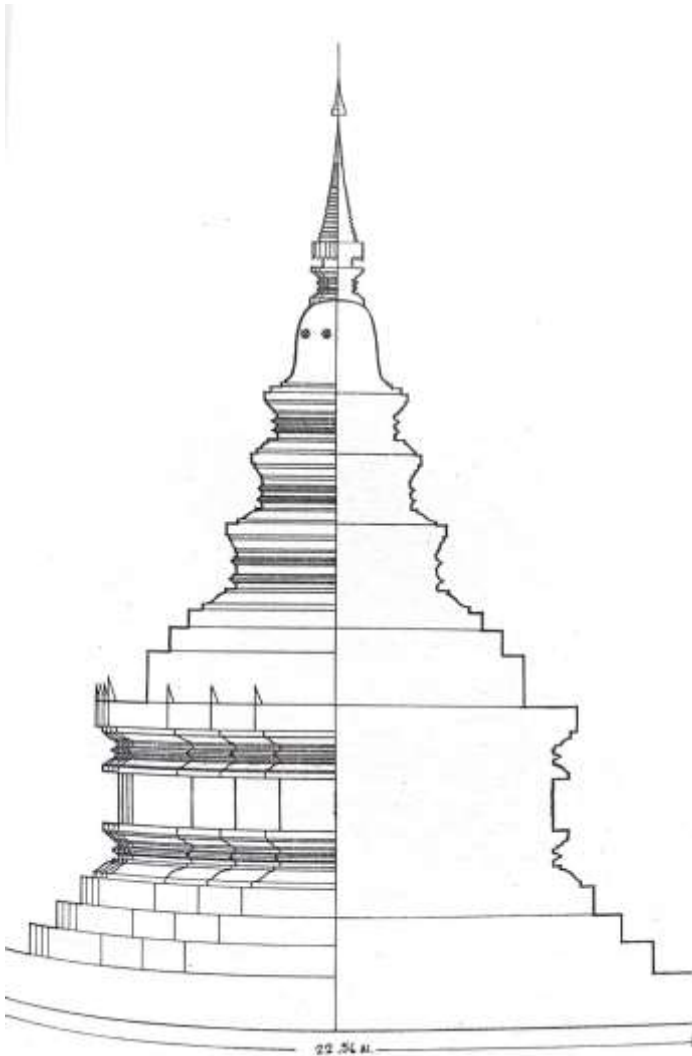
ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

พระธาตุเจ้าหิมาพูชเช จิตตอยเมธาณพรมมาทอว พ. ป.ไม่ ๕. สีหทราย จ. เชียงใหม่
ฐานสร้าง ๒๕ เมตร สูง ๒๖.๕ เมตร

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

แสดงรูปด้านหน้าของประตูแบบล้านนา ของศาสนา ๒๒ แห่ง

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

รูปทูลนพรัตน์เจ้านางสกลสิทธิ์ (ศรีธรรมโศภน)
ภาพเขียนลายดำที่วัดบวรนิเวศวิหาร
วัดประดู่ด้านหน้าประเทศราช ยุทธราชวงศ์เกร็ดวิเศษ สกลราชเจ้านางใหม่
(พ.ศ. ๒๓๒๕ - ๒๔๕๒)

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

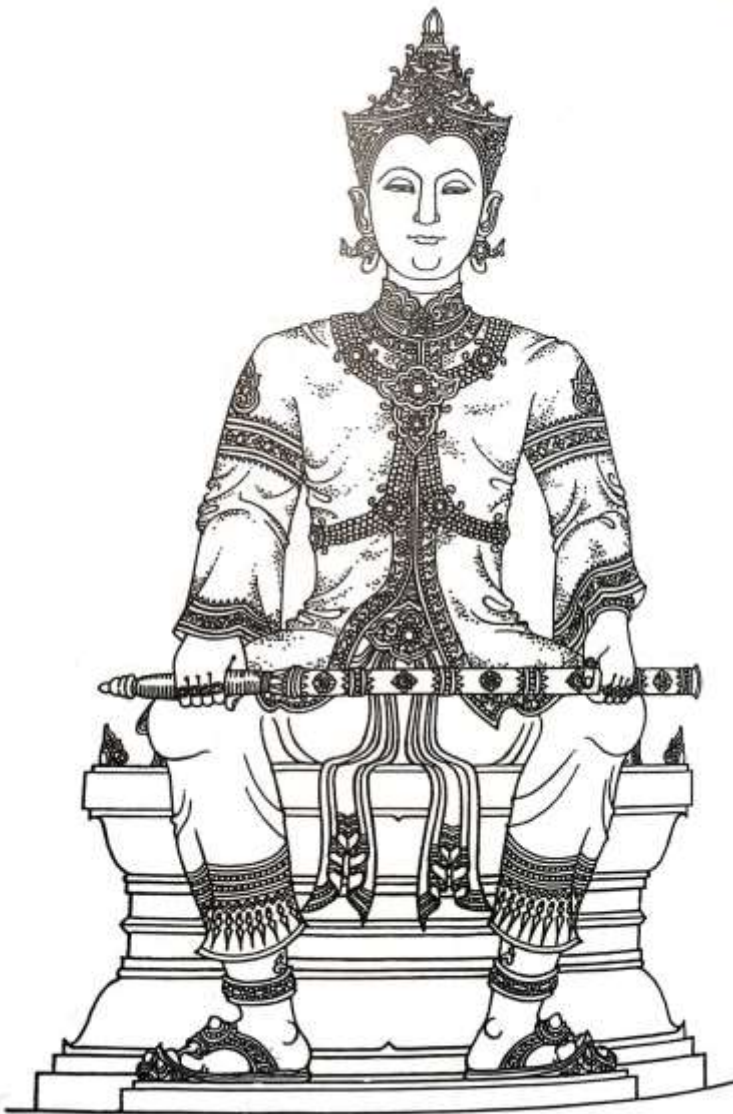

พญาวิรุฬห์พัก แบบล้านนา

พญาเวสสุวัณห์ แบบล้านนา

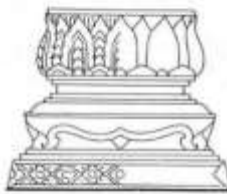
ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

พระเจ้าติโลกราช (KING TILOKARAJ)

ที่มา: ดร.พรศิลป์ รัตนชูเดช

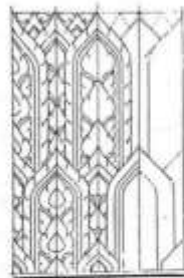
ลายบัวแบบต่าง ๆ

๑๐. บัวกานขุ่นประกอบพาน ๑๑. ฐานประกอบลายเท้าสิงห์ ๑๒. ฐานประกอบลายเท้าสิงห์

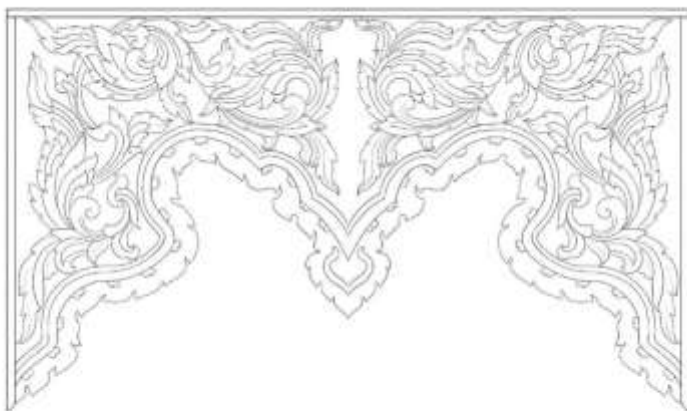
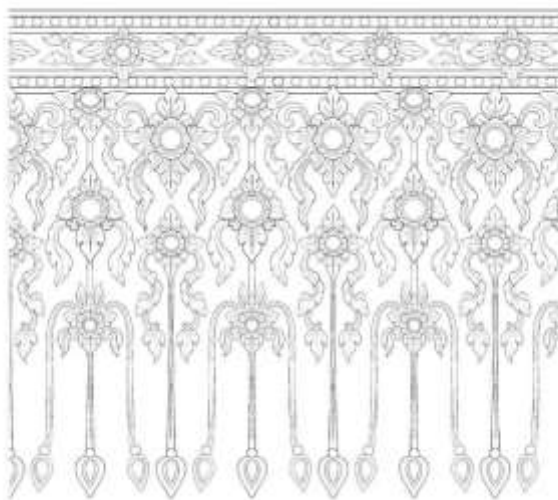
๑๔. ลายบัวหลังสิงห์และเท้าสิงห์

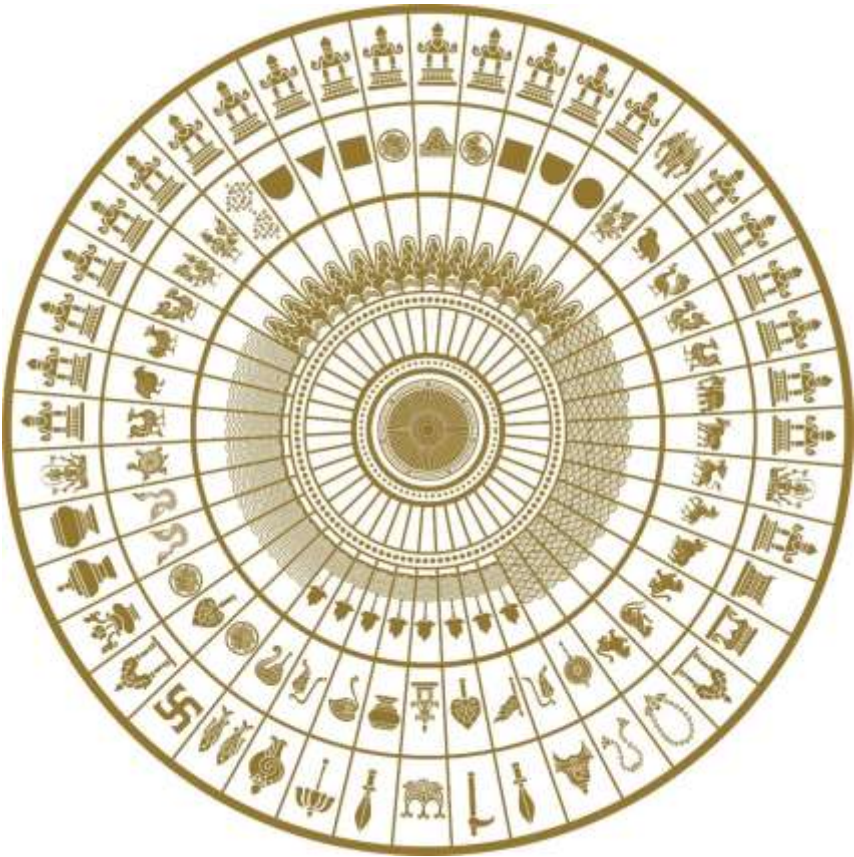
๑๓. ฐานประกอบลายเท้าสิงห์

๑๕. ลายบัวกานขุ่นชนิดซ้อน

ที่มา: ผศ.ดร.อำนาจ ขัตติชัย

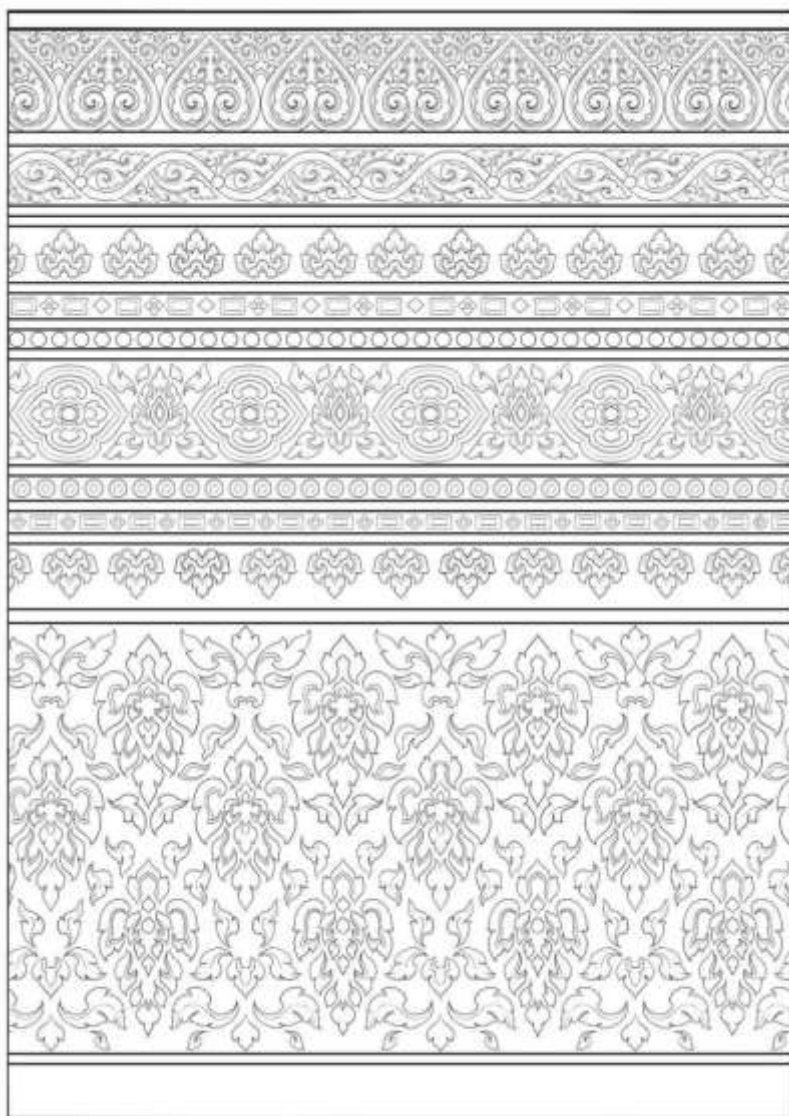
ที่มา: พระอิวัฒน์ รตนวณฺโณ, ดร.

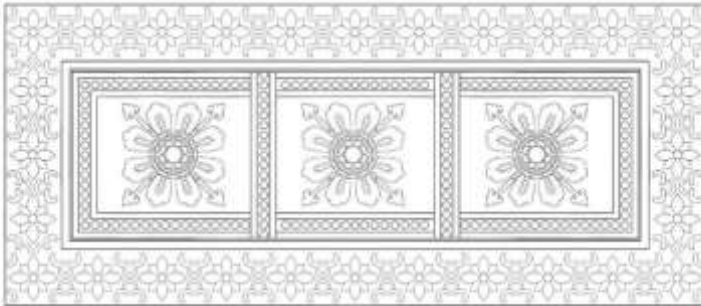
ที่มา: พระอริวัฒน์ รตนวณฺโณ, ดร.

ที่มา: พระอริยวัฒน์ รตนวณฺโณ, ดร.

ที่มา: พระอริวัฒน์ รตนวณฺโณ, ดร.

ที่มา: พระอิวัณน์ รตนวณฺโณ, ดร.

ที่มา: พระอริวัฒน์ รัตนวณฺโณ, ตร.

ที่มา: พระอิวัฒน์ รตนวณฺเณ, ดร.

ที่มา: พระอริวัฒน์ รตนวณฺโณ, ดร.

ที่มา: พระอริวิวัฒน์ รตนวณฺโณ, ดร.

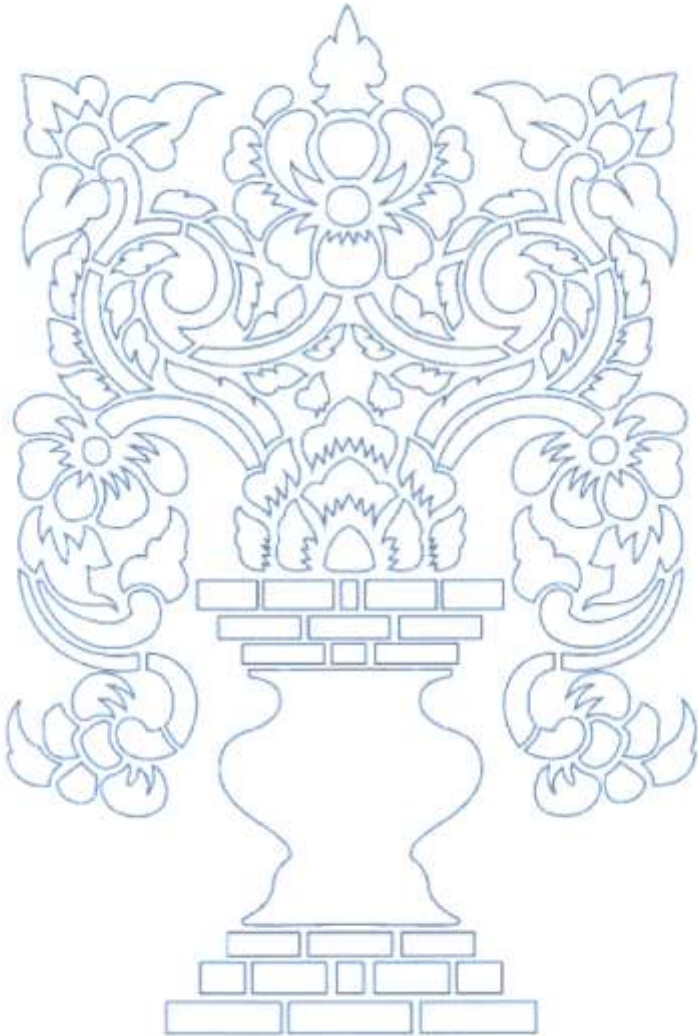

ที่มา: พระอธิวัฒน์ รตนวณฺโณ, ดร.

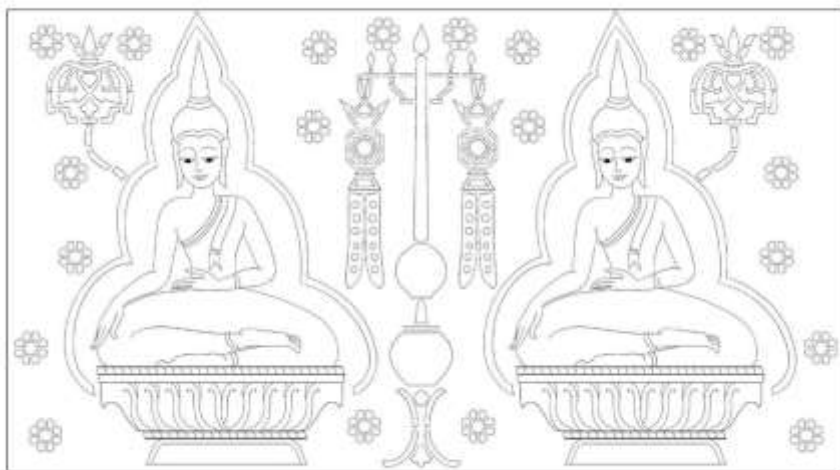

ที่มา: ผศ.ดร.อำนาจ ชัดวิชัย

ที่มา: ผศ.ดร.อำนาจ ชัดวิชัย

“ลายเส้นพุทธศิลป์ถิ่นล้านนา
 ทรงคุณค่าศรัทธาแห่งวิถี
 สื่อความงามผ่านธรรมอันเปรมปรีดิ์
 หลอมชีวิสู่ทางแห่งปัญญา”

ศิลปะคือสื่อ ธรรมคือเป้าหมาย
นักเทศน์พุทธศิลป์ คือผู้เชื่อมโยงใจคนกับพระธรรม

หลักสูตรนี้มุ่งพัฒนาศักยภาพของพระนักเทศน์และผู้สนใจ ให้สามารถถ่ายทอด
พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านงานพุทธศิลป์และแนวทางการสื่อสาร
ที่ร่วมสมัย เข้าใจง่าย เข้าถึงใจผู้ฟัง และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี
อันเป็นรากฐานของสังคมแห่งสันติสุขอย่างยั่งยืน

เข้าใจพระธรรม เข้าถึงหลักธรรมอย่างถูกต้องและลึกซึ้ง

สื่อสารอย่างมีพลัง ถ่ายทอดธรรมะด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายและน่าสนใจ

บูรณาการศิลป์กับธรรม ใช้พุทธศิลป์เป็นเครื่องมือเชื่อมโยงใจและปัญญา

สร้างประโยชน์เพื่อสังคม เป็นนักเทศน์ต้นแบบที่นำพาสังคมสู่ความสงบและสันติสุข

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่
ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่
จังหวัดเชียงใหม่ 50200

053-279-800

www.cm.mcu.ac.th

